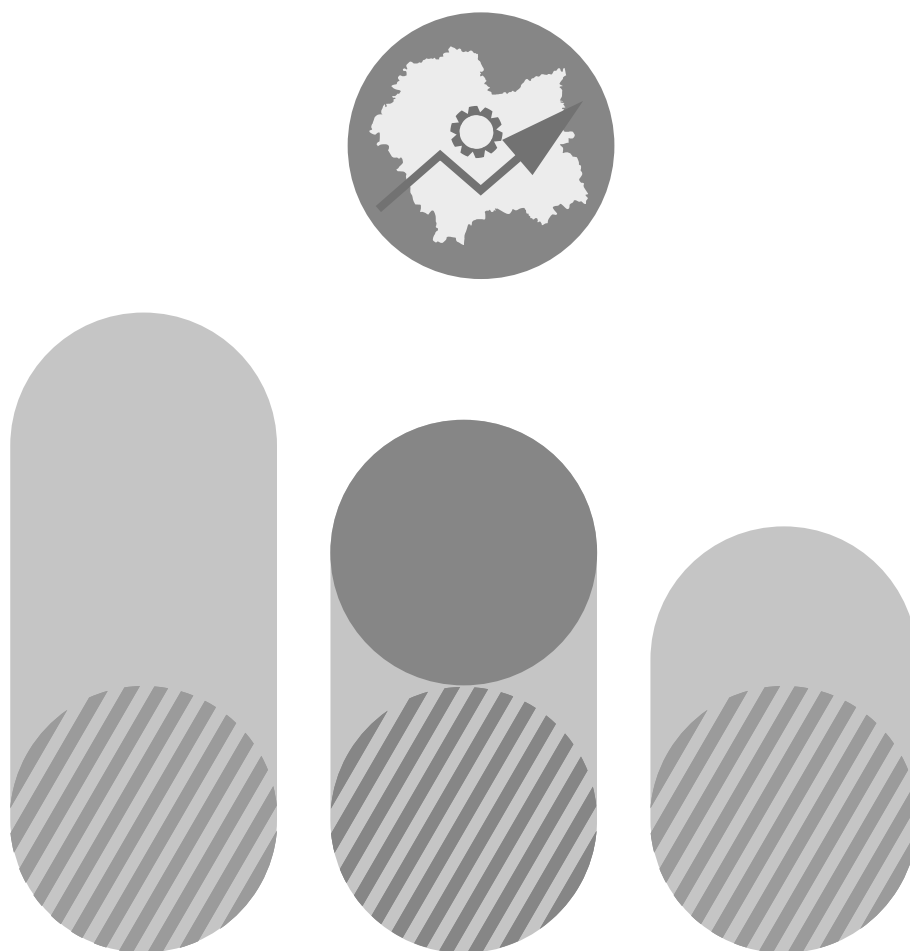

Rynek pracy w województwie małopolskim w 2017 r.

Labour market in Małopolskie voivodship in 2017

Rynek pracy w województwie małopolskim w 2017 r.

Labour market in Małopolskie voivodship in 2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Oddział w Nowym Sączu

Statistical Office in Kraków, Branch in Nowy Sącz

Zespół autorski

Editorial team

Bogusław Bubula, Dorota Król, Monika Smoleń, Halina Zelek

Kierujący

Supervisor

Agnieszka Szlubowska

Prace redakcyjne

Editorial work

Agnieszka Czekaj, Krzysztof Pawlaczek

Tłumaczenie

Translation

Marcin Łacic

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Dorota Król

Graficzne opracowanie okładki

Graphic design of the cover

Karolina Rudnik

ISSN 2084-7394

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną edycję opracowania „Rynek pracy w województwie małopolskim w 2017 r.”. Publikacja została przygotowana przez zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie i wydana w serii „Informacje statystyczne”.

Opracowanie zawiera podsumowanie najważniejszych informacji o rynku pracy w regionie, wzbogacone o podstawowe wskaźniki opisujące małopolski rynek pracy na tle kraju i innych województw.

Celem autorów jest dostarczenie możliwie wszechstronnych informacji charakteryzujących rynek pracy, takich jak liczba osób pracujących, liczba zatrudnionych, bezrobocie, popyt na pracę, czas pracy, wynagrodzenia, warunki pracy oraz wypadki przy pracy w formie graficznej i opisowej. Autorzy przygotowali również dla Państwa wygodne tablice zawierające szeroki zakres danych źródłowych, które mogą być przydatne przy tworzeniu rozszerzonych analiz rynku pracy.

Mam nadzieję, że dzięki naszej publikacji i innym informacjom o województwie małopolskim dostępnym na stronie internetowej Urzędu Statystycznego w Krakowie <http://krakow.stat.gov.pl> będziecie Państwo mieli narzędzia pomocne do zgłębiania wiedzy o sytuacji gospodarczej w regionie.

Jednocześnie bardzo dziękuję wszystkim sprawozdawcom i instytucjom, z którymi współpracujemy za przekazane dane i cenne uwagi, które przyczyniają się do wzbogacenia treści naszych opracowań.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Kraków, listopad 2018 r.

Preface

I am pleased to present you the next edition of the publication "Labour market in Małopolskie voivodship in 2017". The publication was prepared by a team of employees of the Statistical Office in Kraków and published in the series "Statistical information".

The study contains a summary of the most important information about the labour market in the region, enriched with basic indicators describing the Małopolska labour market against the background of the country and other voivodships.

The aim of the authors is to provide as comprehensive information as possible characterizing the labour market, such as the number of employed persons, number of employees, unemployment, demand for labour, work time, wages and salaries, working conditions and accidents at work in graphic and descriptive form. The authors have also prepared for your convenience tables containing a wide range of source data, which may be useful in creating extended analyzes of the labour market.

I hope that thanks to our publication and other information about Małopolskie voivodship available on the website of the Statistical Office in Kraków <http://krakow.stat.gov.pl/en/> you will have tools to help you learn about the economic situation in the region.

At the same time, I would like to thank all the rapporteurs and institutions with whom we cooperate for the data provided and valuable remarks that contribute to enriching the content of our studies.

Director
of the Statistical Office
in Kraków

Agnieszka Szlubowska

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	13
<i>Symbols. Major abbreviations</i>	13
Synteza	14
<i>Executive summary</i>	15
Rozdział 1. Pracujący i zatrudnieni	20
<i>Chapter 1. Employed persons and paid employment</i>	20
Rozdział 2. Bezrobotni zarejestrowani	35
<i>Chapter 2. Registered unemployed persons</i>	35
Rozdział 3. Popyt na pracę	46
<i>Chapter 3. Demand for labour</i>	46
Rozdział 4. Czas pracy	50
<i>Chapter 4. Work time</i>	50
Rozdział 5. Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	52
<i>Chapter 5. Wages and salaries as well as social benefits</i>	52
Rozdział 6. Warunki pracy	69
<i>Chapter 6. Work conditions</i>	69
Rozdział 7. Wypadki przy pracy	77
<i>Chapter 7. Accidents at work</i>	77
Rozdział 8. Rynek pracy w województwie małopolskim na tle kraju i innych województw	84
<i>Chapter 8. Labour market in Małopolskie voivodship against a background of the country and other voivodships</i>	84
Uwagi metodologiczne	90
<i>Methodological notes</i>	101

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Podstawowe dane o rynku pracy w województwie małopolskim (2010, 2015, 2016, 2017)	16
<i>Table 1. Basic data regarding the labour market in Małopolskie voivodship (2010, 2015, 2016, 2017) .....</i>	16
Tablica 2. Wybrane kategorie pracujących (2016, 2017)	22
<i>Table 2. Selected categories of employed persons (2016, 2017) .....</i>	22
Tablica 3. Przyjęcia do pracy i zwolnienia z pracy pracowników pełnozatrudnionych (2016, 2017)	28
<i>Table 3. Hires and terminations of full-time paid employees (2016, 2017) .....</i>	28

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Pracujący w gospodarce narodowej w 2017 r.	20
Chart 1. Employed persons in the national economy in 2017	20
Wykres 2. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD (2016, 2017)	21
Chart 2. Employed persons in the national economy by NACE sections (2016, 2017)	21
Wykres 3. Struktura pracujących w gospodarce narodowej według grup sekcji PKD w 2017 r.	21
Chart 3. Structure of employed persons in the national economy by groups of NACE sections in 2017 ..	21
Wykres 4. Struktura wybranych kategorii pracujących według sekcji PKD w 2017 r.	23
Chart 4. Structure of selected categories of employed persons by NACE sections in 2017	23
Wykres 5. Struktura pracujących według sekcji PKD w 2017 r.	23
Chart 5. Structure of employed persons by NACE sections in 2017	23
Wykres 6. Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym według powiatów w 2017 r.	25
Chart 6. Employed persons per 1000 working age population by powiats in 2017	25
Wykres 7. Zatrudnieni w gospodarce narodowej według sekcji PKD (2016, 2017)	25
Chart 7. Paid employment in the national economy by NACE sections (2016, 2017)	25
Wykres 8. Struktura przeciętnej liczby uczniów zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego według sekcji PKD (2016, 2017)	26
Chart 8. Structure of average number of students employed for vocational preparation by NACE sections (2016, 2017)	26
Wykres 9. Zatrudnieni na umowy okresowe według sekcji PKD w 2017 r.	27
Chart 9. Persons employed on temporary contracts by NACE sections in 2017	27
Wykres 10. Struktura pracowników pełnozatrudnionych przyjętych do pracy w 2017 r.	29
Chart 10. Structure of full-time paid employees hired in 2017	29
Wykres 11. Struktura pracowników pełnozatrudnionych zwolnionych z pracy w 2017 r.	29
Chart 11. Structure of full-time paid employees terminated in 2017	29
Wykres 12. Współczynnik przyjęć i współczynnik zwolnień według sekcji PKD w 2017 r.	30
Chart 12. Hire rate and termination rate by NACE sections in 2017	30
Wykres 13. Umowy zlecenia zawarte z osobami, które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie stosunku pracy według sekcji PKD w 2017 r.	31
Chart 13. Contracts of mandate concluded with persons, who have not been employed on the basis of an employment contract by NACE sections in 2017	31
Wykres 14. Umowy o dzieło zawarte z osobami, które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie stosunku pracy według sekcji PKD w 2017 r.	31
Chart 14. Task-specific contracts concluded with persons, who have not been employed on the basis of an employment contract by NACE sections in 2017	31
Wykres 15. Struktura zatrudnionych na kontraktach, których umowa nie ma charakteru umowy o pracę według sekcji PKD w 2017 r.	32
Chart 15. Structure of persons employed on contracts, which are not employment contracts by NACE sections in 2017	32

	Str. Page
Wykres 16. Struktura osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według sekcji PKD w 2017 r.	33
<i>Chart 16. Structure of natural persons conducting economic activity by NACE sections in 2017 .....</i>	<i>33</i>
Wykres 17. Udział osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w liczbie pracujących w gospodarce narodowej w 2017 r.	33
<i>Chart 17. Share of natural persons conducting non-agriculture economic activity in the number of persons employed in the national economy by NACE sections in 2017 .....</i>	<i>33</i>
Wykres 18. Bezrobotni zarejestrowani według płci i miesięcy (2016, 2017)	35
<i>Chart 18. Registered unemployed persons by sex and months (2016, 2017) .....</i>	<i>35</i>
Wykres 19. Bezrobotni zarejestrowani będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy (2016, 2017)	36
<i>Chart 19. Registered unemployed persons with a specific situation on the labour market (2016, 2017) ...</i>	<i>36</i>
Wykres 20. Stopa bezrobocia rejestrowanego według miesięcy (2016, 2017)	36
<i>Chart 20. Registered unemployment rate by months (2016, 2017) .....</i>	<i>36</i>
Wykres 21. Bezrobotni zarejestrowani i wyrejestrowani z urzędów pracy według miesięcy (2016, 2017)	38
<i>Chart 21. Unemployed persons registered and removed from labour offices by months (2016, 2017) .....</i>	<i>38</i>
Wykres 22. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według grup wieku w 2017 r.	39
<i>Chart 22. Structure of registered unemployed persons by age groups in 2017 .....</i>	<i>39</i>
Wykres 23. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia w 2017 r.	39
<i>Chart 23. Structure of registered unemployed persons by educational level in 2017 .....</i>	<i>39</i>
Wykres 24. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według stażu pracy w 2017 r.	40
<i>Chart 24. Structure of registered unemployed persons by work seniority in 2017 .....</i>	<i>40</i>
Wykres 25. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy w 2017 r. ...	40
<i>Chart 25. Structure of registered unemployed persons by duration of unemployment in 2017 .....</i>	<i>40</i>
Wykres 26. Struktura osób długotrwale bezrobotnych w 2017 r.	41
<i>Chart 26. Structure of registered long-term unemployed persons in 2017 .....</i>	<i>41</i>
Wykres 27. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wielkich grup zawodów w 2017 r.	42
<i>Chart 27. Structure of registered unemployed persons by major occupational groups in 2017 .....</i>	<i>42</i>
Wykres 28. Oferty pracy oraz bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy według miesięcy (2016, 2017) .	43
<i>Chart 28. Job vacancies and registered unemployed persons per job offer by months (2016, 2017) .....</i>	<i>43</i>
Wykres 29. Struktura wydatków Funduszu Pracy według przeznaczenia w 2017 r.	44
<i>Chart 29. Structure of expenditure of the labour fund by purpose in 2017 .....</i>	<i>44</i>
Wykres 30. Struktura podmiotów zatrudniających przynajmniej 1 osobę oraz miejsc pracy w tych podmiotach w 2017 r.	46
<i>Chart 30. Structure of entities employing at least 1 person and of workplaces in these entities in 2017 ..</i>	<i>46</i>
Wykres 31. Podmioty zgłaszające wolne miejsca pracy według sektorów własności i liczby pracujących w 2017 r.	47
<i>Chart 31. Entities reporting vacancies by ownership sectors and number of employees in 2017 .....</i>	<i>47</i>
Wykres 32. Wolne miejsca pracy według liczby pracujących w 2017 r.	47
<i>Chart 32. Vacancies by number of employed persons in 2017 .....</i>	<i>47</i>
Wykres 33. Wolne miejsca pracy w wybranych sekcjach PKD według kwartałów w 2017 r.	48
<i>Chart 33. Vacancies in selected NACE sections by quarters in 2017 .....</i>	<i>48</i>

	Str. Page
Wykres 34. Struktura wolnych miejsc pracy według wielkich grup zawodów w 2017 r.	48
Chart 34. Structure of vacancies by major occupational groups in 2017	48
Wykres 35. Nowo utworzone i zlikwidowane miejsca pracy według sekcji PKD w 2017 r.	49
Chart 35. Newly created and liquidated jobs by NACE sections in 2017	49
Wykres 36. Struktura czasu pracy przypadającego na 1 zatrudnionego według kategorii czasu pracy w 2017 r.	50
Chart 36. Structure of work time per paid employee by categories of work time in 2017	50
Wykres 37. Struktura czasu pracy przypadającego na 1 zatrudnionego według kategorii oraz sekcji PKD w 2017 r.	51
Chart 37. Structure of work time per paid employee by categories of work time and NACE sections in 2017	51
Wykres 38. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej według sekcji PKD w 2017 r.	52
Chart 38. Average monthly gross wages and salaries in national economy by NACE sections in 2017	52
Wykres 39. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w administracji publicznej w 2017 r.	52
Chart 39. Average monthly gross wages and salaries in public administration in 2017	52
Wykres 40. Struktura wynagrodzeń brutto w 2017 r.	53
Chart 40. Structure of gross wages and salaries in 2017	53
Wykres 41. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według sektorów i form własności w 2017 r.	54
Chart 41. Average monthly gross wages and salaries by ownership sectors and forms in 2017	54
Wykres 42. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sekcjach PKD od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ogółem w 2017 r.	54
Chart 42. Relative deviation of average monthly gross wages and salaries in NACE sections from the total average monthly gross wages and salaries in 2017	54
Wykres 43. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według sekcji PKD i form finansowania w 2017 r.	55
Chart 43. Average monthly gross wages and salaries by NACE sections and financing form in 2017	55
Wykres 44. Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto według sektorów własności (2016, 2017)	55
Chart 44. Average hourly gross wages and salaries by ownership sectors (2016, 2017)	55
Wykres 45. Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto według sekcji PKD w 2017 r.	56
Chart 45. Average hourly gross wages and salaries by NACE sections in 2017	56
Wykres 46. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w powiatach od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ogółem w 2017 r.	57
Chart 46. Relative deviation of average monthly gross wages and salaries in powiats from the total average monthly gross wages and salaries in 2017	57
Wykres 47. Struktura zatrudnionych według płci w październiku 2016 r.	58
Chart 47. Structure of paid employment by sex in October 2016	58
Wykres 48. Struktura zatrudnionych według wielkich grup zawodów w październiku 2016 r.	58
Chart 48. Structure of paid employment by major occupational groups in October 2016	58
Wykres 49. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i płci	59
Chart 49. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and sex	59

	Str. Page
Wykres 50. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i poziomu wykształcenia	60
<i>Chart 50. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and educational level .....</i>	60
Wykres 51. Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według płci i poziomu wykształcenia	61
<i>Chart 51. Average gross hourly wages and salaries for October 2016 by sex and educational level .....</i>	61
Wykres 52. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według płci i wieku	61
<i>Chart 52. Average gross wages and salaries for October 2016 by sex and age groups .....</i>	61
Wykres 53. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i stażu pracy	62
<i>Chart 53. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and work seniority .....</i>	62
Wykres 54. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i wielkości zakładów.....	62
<i>Chart 54. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and size of workplaces (the number of employed persons) .....</i>	62
Wykres 55. Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń brutto w sekcjach PKD od przeciętnego wynagrodzenia brutto ogółem za październik 2016 r. według sektorów własności	63
<i>Chart 55. Relative deviation of average gross wages and salaries in NACE sections from the total average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors .....</i>	63
Wykres 56. Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń brutto w wielkich grupach zawodów od przeciętnego wynagrodzenia brutto ogółem za październik 2016 r.	64
<i>Chart 56. Relative deviation of average gross wages and salaries in major occupational groups from the total average gross wages and salaries for October 2016 .....</i>	64
Wykres 57. Struktura przeciętnych wynagrodzeń brutto za październik 2016 r. według składników	65
<i>Chart 57. Structure of average monthly gross wages and salaries for October 2016 by components .....</i>	65
Wykres 58. Współczynnik różnicowania decylogowego wynagrodzeń brutto za październik 2016 r. w wielkich grupach zawodów	66
<i>Chart 58. Rate of decile differentiation of average gross wages and salaries for October 2016 in major occupational groups .....</i>	66
Wykres 59. Struktura zatrudnionych według krotności przeciętnego wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.....	67
<i>Chart 59. Structure of paid employment by multiplicity of average gross wages and salaries for October 2016 .....</i>	67
Wykres 60. Struktura wydatków na świadczenia emerytalne i rentowe z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i KRUS według rodzajów świadczeń w 2017 r.	68
<i>Chart 60. Structure of expenditure on retirement and other pension benefits from non-agricultural social security system and the Agricultural Social Insurance Fund by kind of benefits in 2017 .....</i>	68
Wykres 61. Dynamika przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto (2016, 2017)	68
<i>Chart 61. Dynamics of average gross monthly retirement and other pension (2016, 2017) .....</i>	68
Wykres 62. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według liczb grup czynników i sektorów własności (2016, 2017)	69
<i>Chart 62. Persons employed in hazardous conditions by number of groups of factors and ownership sectors (2016, 2017) .....</i>	69

	Str. Page
Wykres 63. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według sektorów własności i sekcji PKD w 2017 r.	70
Chart 63. <i>Persons employed in hazardous conditions by ownership sectors and NACE sections in 2017 ..</i>	70
Wykres 64. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup zagrożeń (2016, 2017)	71
Chart 64. <i>Persons employed in hazardous conditions by groups of threats (2016, 2017) .....</i>	71
Wykres 65. Osobozagrożenia według rodzajów zagrożeń w 2017 r.	73
Chart 65. <i>Threats per capita by groups of threats in 2017 .....</i>	73
Wykres 66. Stanowiska pracy, na których zastosowano środki w celu wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego według rodzajów środków (2016, 2017)	74
Chart 66. <i>Workstations, in which measures have been taken to eliminate or reduce the occupational risk by type of measures (2016, 2017) .....</i>	74
Wykres 67. Udział stanowisk pracy, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe w liczbie stanowisk pracy, na których przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD (2016, 2017)	74
Chart 67. <i>Share of workstations in which elimination or reduction of occupational risk was made in number of positions which assessment of occupational risk was made by ownership sectors and NACE sections (2016, 2017) .....</i>	74
Wykres 68. Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych według rodzajów świadczeń (2016, 2017)	75
Chart 68. <i>Benefits from working in harmful and strenuous conditions by kinds of benefits (2016, 2017) .</i>	75
Wykres 69. Średni koszt świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych według sekcji PKD i sektorów własności w 2017 r.	76
Chart 69. <i>Average cost of benefits from accidents at work and occupational diseases by NACE sections and ownership sectors in 2017 .....</i>	76
Wykres 70. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według sekcji PKD (2016,2017)	77
Chart 70. <i>Structure of persons injured in accidents at work by NACE sections (2016, 2017) .....</i>	77
Wykres 71. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według wielkości zakładów w 2017 r.	78
Chart 71. <i>Structure of persons injured in accidents at work by size of workplaces (the number of employed persons) .....</i>	78
Wykres 72. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według wieku w 2017 r.	78
Chart 72. <i>Structure of persons injured in accidents at work by age groups in 2017 .....</i>	78
Wykres 73. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według wielkich grup zawodów i płci w 2017 r.	79
Chart 73. <i>Structure of persons injured in accidents at work by major occupational groups and sex in 2017 .....</i>	79
Wykres 74. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według grup wydarzeń powodujących uraz w 2017 r.	80
Chart 74. <i>Structure of persons injured in accidents at work by groups of contact-modes of injury in 2017 .....</i>	80
Wykres 75. Struktura przyczyn wypadków przy pracy według grup przyczyn w 2017 r.	80
Chart 75. <i>Structure of causes of accidents at work by groups of causes in 2017 .....</i>	80
Wykres 76. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według umiejscowienia urazu w 2017 r.	81
Chart 76. <i>Structure of persons injured in accidents at work by part of body injured in 2017 .....</i>	81

	Str. Page
Wykres 77. Liczba dni niezdolności do pracy na jednego poszkodowanego według powiatów i płci w 2017 r.	82
<i>Chart 77. Number of days of inability to work per persons injured by powiats in 2017 .....</i>	<i>82</i>
Wykres 78. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych według wydarzeń powodujących uraz w 2017 r.	83
<i>Chart 78. Structure of persons injured in accidents at work on private farms by events causing injury in 2017 .....</i>	<i>83</i>
Wykres 79. Ludność w wieku produkcyjnym według województw w 2017 r.	84
<i>Chart 79. Population of working age by voivodships in 2017 .....</i>	<i>84</i>
Wykres 80. Wskaźnik obciążenia demograficznego według województw w 2017 r.	84
<i>Chart 80. Age dependency ratio by voivodships in 2017 .....</i>	<i>84</i>
Wykres 81. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności według województw w 2017 r.	85
<i>Chart 81. Entities of the national economy registered in the REGON register per 1000 population by voivodships in 2017 .....</i>	<i>85</i>
Wykres 82. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym według województw w 2017 r.	85
<i>Chart 82. Natural persons conducting economic activity per 100 persons at working age by voivodships in 2017 .....</i>	<i>85</i>
Wykres 83. Udział podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w województwie małopolskim w ogólnej liczbie podmiotów w Polsce (2008-2017).....	85
<i>Chart 83. Share of entities of the national economy registered in the REGON register in Małopolskie voivodship in total number of entities in Poland (2008-2017) .....</i>	<i>85</i>
Wykres 84. Pracujący w gospodarce narodowej według województw w 2017 r.	86
<i>Chart 84. Employed persons in the national economy by voivodships in 2017 .....</i>	<i>86</i>
Wykres 85. Pracujący w gospodarce narodowej na 100 osób w wieku produkcyjnym według województw w 2017 r.	86
<i>Chart 85. Employed persons in the national economy per 100 persons at working age by voivodships in 2017 .....</i>	<i>86</i>
Wykres 86. Pracujący w gospodarce narodowej na 100 osób w wieku produkcyjnym w Polsce i w województwie małopolskim (2008-2017)	86
<i>Chart 86. Employed persons in the national economy per 100 persons at working age in Poland and in Małopolskie voivodship (2008-2017) .....</i>	<i>86</i>
Wykres 87. Bezrobotni zarejestrowani według województw w 2017 r.	87
<i>Chart 87. Registered unemployed persons by voivodships in 2017 .....</i>	<i>87</i>
Wykres 88. Stopa bezrobocia według województw w 2017 r.	87
<i>Chart 88. Unemployment rate by voivodships in 2017 .....</i>	<i>87</i>
Wykres 89. Stopa bezrobocia w Polsce i województwie małopolskim (2008-2017)	87
<i>Chart 89. Unemployment rate in Poland and in Małopolskie voivodship (2008-2017) .....</i>	<i>87</i>
Wykres 90. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej według województw w 2017 r.	88
<i>Chart 90. Average monthly gross wages and salaries in the national economy by voivodships in 2017 ...</i>	<i>88</i>

	Str. Page
Wykres 91. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych według województw w 2017 r.	88
<i>Chart 91. Average monthly gross retirement pension from non-agricultural social security system by voivodships in 2017 .....</i>	<i>88</i>
Wykres 92. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w Polsce i w województwie małopolskim (2008-2017)	88
<i>Chart 92. Average monthly gross wages and salaries in the national economy in Poland and in Małopolskie voivodship (2008-2017) .....</i>	<i>88</i>
Wykres 93. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych według województw w 2017 r. ...	89
<i>Chart 93. Persons working in hazardous conditions per 1000 paid employees by voivodships in 2017 ....</i>	<i>89</i>
Wykres 94. Wskaźnik wypadkowości według województw w 2017 r.	89
<i>Chart 94. Incidence rate by voivodships in 2017 .....</i>	<i>89</i>
Wykres 95. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w Polsce i w województwie małopolskim (2008-2017)	89
<i>Chart 95. Persons working in hazardous conditions per 1000 paid employees in Poland and in Małopolskie voivodship (2008-2017) .....</i>	<i>89</i>

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Pracujący na 1000 ludności według powiatów w 2017 r.	24
<i>Map 1. Employed persons per 1000 population by powiats in 2017 .....</i>	<i>24</i>
Mapa 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym według powiatów w 2017 r.	34
<i>Map 2. Natural persons conducting economic activity per 100 persons at working age by powiats in 2017 .....</i>	<i>34</i>
Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego według powiatów w 2017 r.	37
<i>Map 3. Registered unemployment rate by powiats in 2017 .....</i>	<i>37</i>
Mapa 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2017 r.	57
<i>Map 4. Average monthly gross wages and salaries by powiats in 2017 .....</i>	<i>57</i>
Mapa 5. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych według powiatów w 2017 r.	72
<i>Map 5. Persons employed in hazardous conditions per 1000 paid employees by powiats in 2017 .....</i>	<i>72</i>
Mapa 6. Wskaźnik wypadkowości według powiatów w 2017 r.	82
<i>Map 6. Incidence rate by powiats in 2017 .....</i>	<i>82</i>

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Kropka (.)	zupelny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych <i>data not available or not reliable</i>
Znak #	oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics</i>
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej niż 0,5 <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej niż 0,05 <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit</i>
Znak ×	wypełnienie pozycji, ze względu na układ tablicy jest niemożliwe lub niecelowe <i>not applicable due to the layout of a table</i>
Znak ^Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych na str. 100 <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes on page 111</i>
„W tym” "Of which"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given</i>
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
cd. <i>cont.</i>	ciąg dalszy <i>continued</i>
dok. <i>cont.</i>	dokończenie <i>continued</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
tabl.	tablica <i>table</i>
p. proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>

Synteza

W końcu 2017 r. województwo małopolskie liczyło 3391,4 tys. mieszkańców (o 9,1 tys. więcej w stosunku do stanu sprzed roku), co stanowiło 8,8% ludności kraju. Zmniejszyła się liczba ludności w wieku produkcyjnym (o 11,2 tys.). Więcej było natomiast ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. W konsekwencji zwiększył się wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) i ukształtował się na poziomie 62,6 (średnio w kraju – 63,4).

W 2017 r. w województwie małopolskim odnotowano dalszy wzrost liczby pracujących (o 3,0%), do stanu 1414,1 tys. osób w końcu roku. Tendencja ta była zbieżna z ogólnokrajową i udział pracujących w skali kraju pozostał na niezmiennym poziomie (9,2%). W strukturze pracujących według statusu zatrudnienia prawie 67,8% stanowili zatrudnieni na podstawie stosunku pracy. Liczba zatrudnionych wzrosła, a ogólny przyrost zatrudnienia wynikał ze wzrostu liczby umów o pracę zawartych na czas określony, jak i liczby pracujących na podstawie umów dających stabilizację na rynku pracy, zawartych na czas nieokreślony. Wzrosła zarówno liczba przyjętych do pracy jak i osób zwolnionych. Zmieniły się względne miary ruchu zatrudnionych – nastąpił wzrost zarówno współczynnika przyjęć (o 1,5 p. proc.) jak i zwolnień (o 1,2 p. proc.). W podmiotach zatrudniających pracowników odnotowano dodatni bilans miejsc pracy utworzonych i zlikwidowanych. Wzrosła przeciętna liczba wolnych miejsc pracy, a przeciętny roczny odsetek niewykorzystania wyniósł 1,05% i był wyższy niż w kraju (0,99%).

Rok 2017 był kolejnym rokiem z rzędu, w którym odnotowano spadek bezrobocia. Tendencja ta była zbieżna z ogólnopolską. W powiatowych urzędach pracy województwa małopolskiego w końcu grudnia figurowało 79,4 tys. osób bezrobotnych, czyli o 17,7% mniej niż rok wcześniej. W ciągu roku zarejestrowano 141,6 tys. bezrobotnych (o 9,4% mniej niż w poprzednim roku). Liczba ta była o 17,1 tys. mniejsza (o 10,8%) od liczby osób wyłączonej z ewidencji. Udział bezrobocia rejestrowanego w skali kraju wyniósł 7,3%. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie małopolskim, wynosząca w końcu grudnia 5,3%, obniżyła się w stosunku do poziomu sprzed roku o 1,3 p. proc. Była też niższa od przeciętnej w kraju – o 1,3 p. proc.

Przeciętna płaca miesięczna w województwie małopolskim, w porównaniu z poprzednim rokiem, wzrosła o 6,7%, ale nadal kształtowała się poniżej średniej krajowej (na poziomie 95,6% średniej płacy w Polsce; wzrost relacji o 0,8 p. proc.). W stosunku do ogólnokrajowych niższe były również przeciętne miesięczne świadczenia emerytalne i rentowe wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – z wyjątkiem przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Kolejny rok z rzędu poprawie uległy wskaźniki opisujące bezpieczeństwo pracy. Ogólny wskaźnik wypadkowości zmniejszył się w porównaniu z poprzednim rokiem, w 2017 r. wyniósł 5,12 i od przeciętnej w kraju był niższy o 1,68. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano spadek wskaźnika wypadków śmiertelnych. Liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w badanych jednostkach zwiększyła się o 4,6 i w końcu 2017 r. wyniosła 60,9 (o 16,7 poniżej przeciętnej w kraju).

Mieszkańcy województwa aktywnie tworzyli własne miejsca pracy. W rejestrze REGON w końcu grudnia 2017 r. w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym figurowało 13,1 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 0,3 więcej niż przeciętnie w kraju). Najwięcej osób prowadziło działalność związaną z handlem i budownictwem (łącznie ponad 40%).

Executive summary

As of the end of 2017, the number of population in Małopolskie voivodship amounted to 3391.4 thous. (9.1 thous. more in comparison to the previous year) and it was 8.8% of total population of the country. The number of population in working age decreased (by 11.2 thous.), whereas the population in pre- and post-working age grew. As a consequence, age dependency ratio (non-working age population per 100 persons in working age) increased and shaped at the level of 62.6 (the country average was 63.4).

In 2017, in Małopolskie voivodship a growth of the number of employed persons continued (by 3.0%) to the level of 1414.1 thous. persons at the end of the year. That tendency was converged with nationwide and the share of employed persons remain unchanged (9.2%). In structure of employed persons by working status, the number of persons hired on the basis of employment contract accounted for 67.8%. The number of paid employees grew and the overall increase in employment resulted from the increase of the number of fixed-term labour contract and indefinite labour contract – which provide stabilization on the labour market. Both the number of hired and terminated persons increased. Relative measures of labour turnover changed – both the hire and termination rate increased (by 1.5 pp and 1.2 pp, respectively). In entities employing employees, a positive balance of jobs created and liquidated was recorded. The average number of vacancies increased, and the average annual rate of unused vacancies accounted for 1.05% and was higher than in the country (0.99%).

The year 2017 was another year in which a decrease of unemployment was recorded. That tendency was converged with nationwide. In the powiat labour offices of the Małopolskie voivodship at the end of December there were 79.4 thous. unemployed persons, i.e. 17.7% less than a year before. The number of unemployed persons registered during the year was 141.6 thous. (by 9.4% less than in previous year). That was by 17.1 thous. (10.8%) less than the number of persons removed from unemployment rolls. The share of registered unemployment accounted for 7.3% nationwide. The registered unemployment rate in the Małopolskie voivodship, amounting to 5.3% as of the end of December, decreased by 1.3 pp in comparison to previous year. It was also lower by 1.3 pp than the average in the country.

The average monthly wages and salaries in Małopolskie voivodship increased by 6.7% in comparison to previous year, however it was still below the nationwide average (accounted for 95.6% of average wages and salaries in Poland; that relation increased by 0.8 pp). Average monthly retirement and other pension benefits paid by Social Insurance Fund and Agricultural Social Insurance Fund were also lower than nationwide – excluding the average worker disability pension paid by Social Insurance Fund.

The indicators describing work safety improved for the next year in a row. Incidence rate decreased in comparison to previous year. In 2017 it amounted to 5.12 and it was lower by 1.68 than the average for the country. Fatal accidents ratio was lower than in previous year. The number of persons working in hazardous conditions per 1000 employees in surveyed entities increased by 4.6, and at the end of 2017 amounted to 60.9 (less by 16.7 than average in the country).

Inhabitants of the voivodship actively created their own work places. As of the end of December 2017, in the REGON register there were 13.1 natural persons conducting economic activity per 100 persons in working age (by 0.3 more than the average in the country). The most persons conducted activity connected with trade and construction (more than 40% jointly).

Tablica 1. Podstawowe dane o rynku pracy w województwie małopolskim
Table 1. Basic data regarding the labour market in Małopolskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys. Population (as of 31 XII) in thous.	3336,7	3372,6	3382,3	3391,4
mężczyźni men	1619,4	1636,7	1641,3	1646,0
kobiety women	1717,3	1735,9	1740,9	1745,4
miasta urban areas	1640,3	1634,9	1637,4	1637,9
wieś rural areas	1696,4	1737,7	1744,9	1753,5
w tym w wieku produkcyjnym of which of working age	2122,6	2106,1	2097,2	2086,0
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII): Population of age (as of 31 XII):				
nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym non-working age per 100 persons of working age	57,2	60,1	61,3	62,6
poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym post-working age per 100 persons of pre-working age	83,0	98,3	101,0	103,2
poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym post-working age per 100 persons of working age	25,9	29,8	30,8	31,8
Saldo migracji stałej na 1000 ludności Net permanent migration per 1000 population	1,32	0,93	1,09	1,21
wewnętrznej internal	1,10	1,12	1,00	1,11
zagranicznej international	0,22	×	0,09	0,10
Pracujący ^a (stan w dniu 31 XII) w tys. Employed persons ^a (as of 31 XII) in thous.	1225,2	1321,9	1373,5	1414,1
mężczyźni men	637,2	676,0	707,3	729,8
kobiety women	588,0	645,9	666,2	684,3
sektor publiczny public sector	260,2	247,0	248,7	251,5
sektor prywatny private sector	965,0	1074,9	1124,8	1162,6
w sektorach ekonomicznych (PKD 2007): in the economic sectors (NACE 2007):				
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	272,9	272,8	272,8	272,7
przemysł i budownictwo industry and construction	301,6	313,6	330,1	338,4
handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^A ; informacja i komunikacja trade; repair of motor vehicles ^A ; transportation and storage; accommodation and catering ^A ; information and communication	290,3	326,2	340,1	359,2
pozostałe usługi other services	360,5	409,4	430,5	443,8

Tablica 1. Podstawowe dane o rynku pracy w województwie małopolskim (cd.)**Table 1. Basic data regarding the labour market in Małopolskie voivodship (cont.)**

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Zatrudnieni ^b (stan w dniu 31 XII) w tys. <i>Paid employment^b (as of 31 XII) in thous.</i>	815,4	865,4	906,2	936,2
mężczyźni <i>men</i>	407,6	423,8	446,6	465,0
kobiety <i>women</i>	407,8	441,6	459,5	471,1
Przeciętne zatrudnienie ^c <i>Average paid employed^c</i>	785,8	801,4	834,6	862,0
Ruch zatrudnionych ^d w tys.: <i>Labour turnover^d in thous.:</i>				
przyjęci do pracy <i>hired</i>	130,7	141,0	155,3	171,2
w tym podejmujący pracę po raz pierwszy <i>of which starting work for the first time</i>	17,9	19,3	21,0	26,1
zwolnieni z pracy <i>terminated</i>	117,4	132,8	136,3	149,8
Wskaźnik ruchu zatrudnionych ^d w %: <i>Labour turnover rate^d in %:</i>				
przyjęć <i>hire rate</i>	20,9	21,9	23,4	24,9
zwolnień <i>termination rate</i>	18,7	20,6	20,5	21,7
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.: <i>Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.:</i>				
ogółem <i>total</i>	142,2	119,6	96,5	79,4
mężczyźni <i>men</i>	66,7	55,4	44,2	34,7
kobiety <i>women</i>	75,5	64,2	52,3	44,7
w tym w wieku: <i>of which aged:</i>				
poniżej 25 lat <i>less than 25 years</i>	39,3	21,5	15,3	11,0
55 lat i więcej <i>55 and more</i>	11,0	18,3	15,8	13,3
z liczby ogółem: <i>of total number:</i>				
z prawem do zasiłku <i>with benefit rights</i>	23,0	15,4	12,3	11,0
długotrwale bezrobotni <i>long-term unemployed</i>	60,9	65,9	52,0	42,1
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII) w % <i>Share of registered unemployed persons in the working age population (as of 31 XII) in %</i>	6,7	5,7	4,6	3,8
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) w % <i>Registered unemployment rate (as of 31 XII) in %</i>	10,4	8,3	6,6	5,3
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 XII) <i>Number of registered unemployed persons per 1 job offer (as of 31 XII)</i>	72	40	20	16

Tablica 1. Podstawowe dane o rynku pracy w województwie małopolskim (cd.)**Table 1. Basic data regarding the labour market in Małopolskie voivodship (cont.)**

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2016	2017
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej: <i>Average monthly gross wages and salaries in national economy:</i>				
w zł <i>in zlotys</i>	2973,79	3667,02	3839,56	4097,35
w relacji do średniej krajowej (Polska=100) <i>in relation to the country average (Poland=100)</i>	92,2	93,8	94,8	95,6
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys. <i>Average number of retirees and pensioners in thous.</i>	756,1	718,8	719,2	719,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł: <i>Average monthly gross retirement and other pension in zł:</i>				
z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych <i>from non-agricultural social security system</i>	1543,10	1938,81	1975,40	2029,96
rolników indywidualnych <i>farmers</i>	924,05	1140,46	1146,98	1163,06
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia ^e (stan w dniu 31 XII): <i>Persons employed in hazardous conditions^e (as of 31 XII):</i>				
w tys. <i>in thous.</i>	34,6	32,3	28,1	29,8
zagrożenia związane: <i>hazards connected:</i>				
ze środowiskiem pracy <i>work environment</i>	19,3	16,8	15,3	17,7
z uciążliwością pracy <i>strenuous conditions</i>	10,0	9,6	7,1	7,1
z czynnikami mechanicznymi <i>particularly dangerous machinery</i>	5,3	5,8	5,7	5,1
na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem <i>per 1000 paid employees in plants covered by the study</i>	74,3	65,9	56,3	60,9
Choroby zawodowe <i>Occupational diseases</i>	312	225	171	147
Poszkodowani w wypadkach przy pracy <i>Persons injured in accidents at work</i>	5898	5679	5716	5762
mężczyźni <i>men</i>	3941	3476	3423	3366
kobiety <i>women</i>	1957	2203	2293	2396
w tym w wypadkach: <i>of which in accidents:</i>				
śmiertelnych <i>in fatal accidents</i>	27	9	26	21
ciężkich <i>in serious accidents</i>	38	41	32	48
Wskaźnik wypadkowości <i>Incidence rate</i>	6,25	5,46	5,30	5,12
Wskaźnik wypadków śmiertelnych <i>Fatal accident rate</i>	0,029	0,009	0,024	0,019
Liczba dni niezdolności do pracy osób poszkodowanych na 1 poszkodowanego ^f <i>The number of days of inability to work per persons injured^f</i>	43,6	42,5	43,0	44,2

Tablica 1. Podstawowe dane o rynku pracy w województwie małopolskim (dok.)**Table 1. Basic data regarding the labour market in Małopolskie voivodship (cont.)**

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Średni koszt 1 świadczenia z tytułu wypadków przy pracy w zł Average cost of one benefit of accidents at work in zł	2557	3547	3445	3483
Szacunkowe straty materialne spowodowane wypadkami w tys. zł Estimated material losses caused by accidents at work in thous. zł	1311	865	1090	2271
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON (stan w końcu roku): Entities of the national economy registered in the REGON register (as of end of the year):				
ogółem w tys. total in thous.	331,4	363,9	371,1	380,0
w tym o liczbie pracujących poniżej 10 osób of which employing persons less than 10 persons	314,2	348,0	355,1	364,1
na 10 tys. ludności per 10 thous. population	993	1079	1097	1121
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności Newly registered entities of the national economy in the REGON register per 10 thous. population	109	98	96	101
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON na 10 tys. ludności Removed entities of the national economy in the REGON register per 10 thous. population	58	77	75	74

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy. c Po przeliczeniu osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty. d Pracowników pełnozatrudnionych; bez zatrudnionych w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. e Liczeni jeden raz, w grupie czynnika przeważającego. f Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych oraz bez liczby dni niezdolności do pracy tych osób.

a By actual workplace and kind of activity. b Full- and part-time paid employees in the main workplace. c After converting part-time paid employees into full-time paid employees. d Full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons. e Listed only once by predominant factor. f Excluding persons injured in fatal accidents and excluding the number of days of inability to work of these persons.

Rozdział 1. Pracujący i zatrudnieni

Chapter 1. Employed persons and paid employment

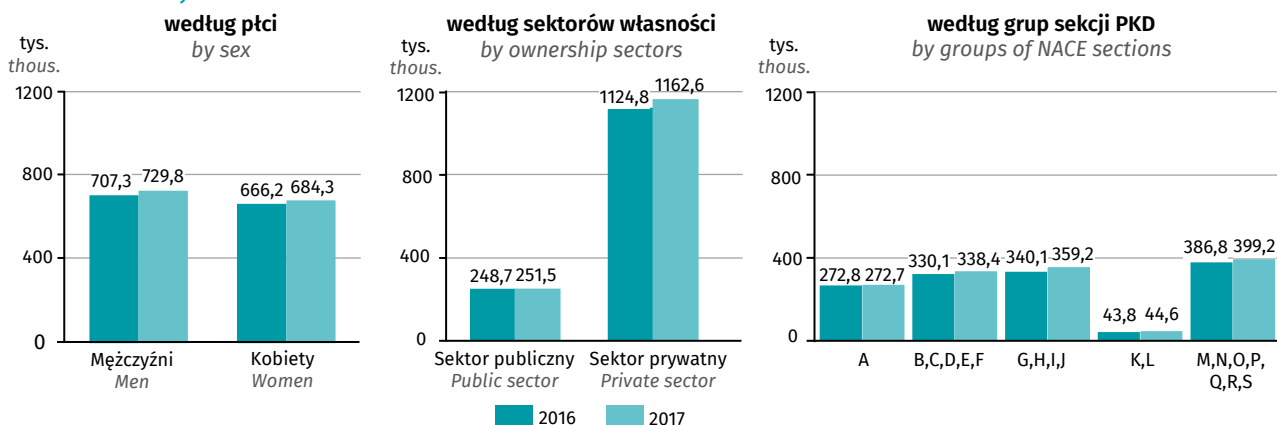
Pracujący w gospodarce narodowej

Employed persons in the national economy

W końcu 2017 r. w województwie małopolskim pracowało (według faktycznego miejsca pracy) 1414,1 tys. osób, czyli o 40,6 tys. (o 3,0%) więcej w porównaniu ze stanem sprzed roku. Liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 417 wobec 406 w końcu 2016 r., a na 1000 osób w wieku produkcyjnym – 678 (2016 r. – 655). Liczba pracujących kobiet wzrosła o 18,1 tys. (o 2,7%), a mężczyzn – o 22,5 tys. (o 3,2%). W podmiotach sektora prywatnego pracowało o 37,8 tys. osób więcej (o 3,4%), przy czym liczba kobiet wzrosła o 15,6 tys. (o 3,1%), a mężczyzn o 22,2 tys. (o 3,6%). Liczba pracujących w sektorze publicznym była wyższa o 2,8 tys. (o 1,1%), w przypadku kobiet odnotowano wzrost o 2,5 tys. (o 1,5%), a mężczyzn – o 0,3 tys. (o 0,3%).

Wykres 1. Pracujący^a w gospodarce narodowej w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 1. Employed persons^a in the national economy in 2017
As of 31 XII

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.
a By actual workplace and kind of activity.

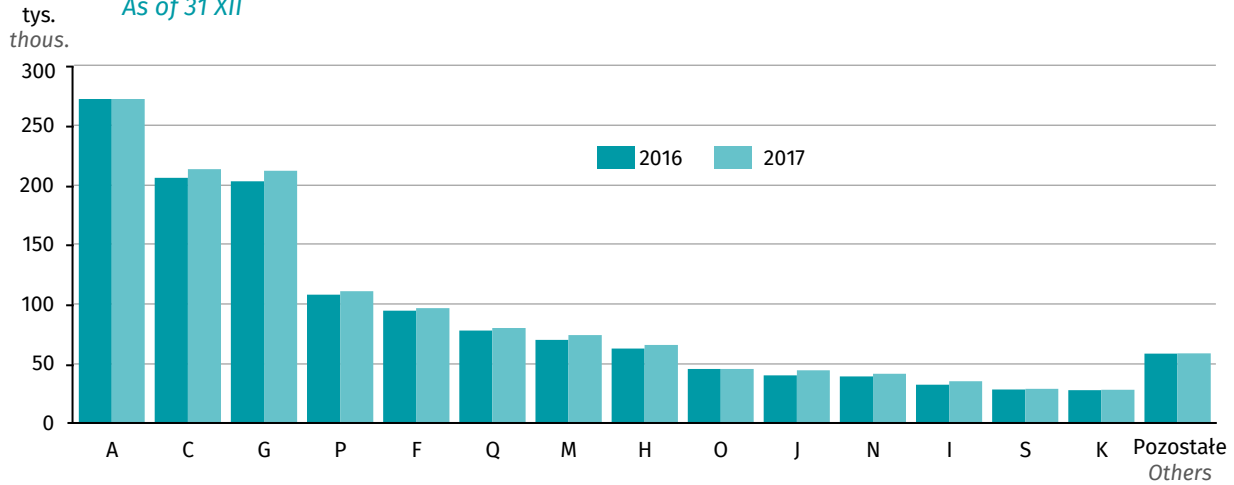
W końcu 2017 r. pracujący w sektorze prywatnym stanowili 82,2% ogólnej liczby pracujących. Dla mężczyzn udział ten wyniósł 88,6%, a dla kobiet – 75,4%. Wśród pracujących w sektorze prywatnym przeważali mężczyźni (55,6%), natomiast w sektorze publicznym – kobiety (66,9%).

Struktura pracujących w gospodarce narodowej według statusu zatrudnienia (według siedziby jednostek prawnych i lokalnych stanowiących podmioty sprawozdawcze) w końcu 2017 r. była prawie taka sama jak w latach poprzednich. Udział zatrudnionych na podstawie stosunku pracy wyniósł 67,8%, właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z członkami ich rodzin) – 31,9%, a osób o innym statusie zatrudnienia – 0,3%. Wśród kobiet udział zatrudnionych na podstawie stosunku pracy wyniósł 70,0% i był wyższy niż w grupie mężczyzn o 4,4 p. proc. Z kolei wśród mężczyzn pracujący w charakterze właścicieli, współwłaścicieli i pomagających członków rodzin stanowili 33,7% – o 3,8 p. proc. więcej niż w przypadku kobiet.

W porównaniu ze stanem w końcu 2016 r. (według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności) nastąpił wzrost liczby pracujących w większości sekcji PKD, a największy (o 8,9 tys. osób, tj. o 4,4%) w sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^A”. W podmiotach zaliczanych do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” liczba pracujących wzrosła o 7,3 tys. (o 3,5%), a w należących do sekcji „Informacja i komunikacja” o 4,3 tys. (o 10,6% – największy względny przyrost). Spadek liczby pracujących odnotowano w 4 sekcjach PKD, a największy w jednostkach działających w ramach sekcji „Górnictwo i wydobywanie” oraz „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^A” (odpowiednio o 0,5 tys., tj. o 6,6%).

**Wykres 2. Pracujący^a w gospodarce narodowej według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII**

**Chart 2. Employed persons^a in the national economy by NACE sections
As of 31 XII**

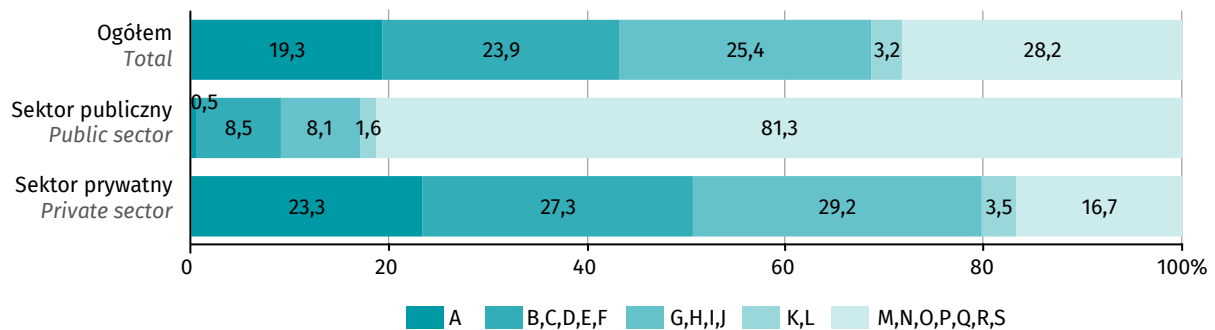
^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.
a By actual workplace and kind of activity.

Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według liczby pracujących w 2017 r.
Note. Sections were sorted descendingly by the number of employees in 2017.

W końcu 2017 r., podobnie jak w latach poprzednich, wśród ogółu pracujących najczęściej osób wykazano w sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” – 272,7 tys. (19,3%), w tym 270,5 tys. – w rolnictwie (grupowanie według rodzaju działalności podmiotów będących ich miejscem pracy). W sekcjach „Przetwórstwo przemysłowe” i „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^a” liczba pracujących wyniosła odpowiednio 213,8 tys. (15,1%) i 212,4 tys. (15,0%). Pracujący w tych 3 sekcjach PKD stanowili 49,4% ogólnej liczby pracujących w województwie małopolskim. W sektorze prywatnym w wymienionych sekcjach pracowało łącznie 59,6% pracowników tego sektora. Odmiennie kształtowała się struktura pracujących w sektorze publicznym – 73,9% pracujących w podmiotach tego sektora stanowili pracownicy sekcji: „Edukacja” – 92,3 tys. (36,7%), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” – 47,5 tys. (18,9%) oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” – 46,0 tys. (18,3%).

**Wykres 3. Struktura pracujących^a w gospodarce narodowej według grup sekcji PKD w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

**Chart 3. Structure of employed persons^a in the national economy by groups of NACE sections in 2017
As of 31 XII**

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.
a By actual workplace and kind of activity.

W podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz w jednostkach budżetowych (16,6 tys. jednostek badanych na formularzu o symbolu Z-06) w końcu grudnia 2017 r. (w głównym miejscu pracy – grupowanie według siedziby podmiotu) pracowało 773,5 tys. osób. Liczebność tej grupy pracujących w stosunku do stanu sprzed roku zwiększyła się o 24,0 tys. (o 3,2%). Struktura pracujących według statusu zatrudnienia nie uległa znacznej zmianie; udział zatrudnionych na podstawie stosunku pracy wyniósł 99,1%, właścicieli, współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami rodzin) – 0,8%, a pozostałych osób – 0,1%. W podmiotach zaliczanych do sektora publicznego pracowało 29,5% osób (30,2% w końcu 2016 r.). Udział kobiet w ogólnej grupie pracujących wyniósł 51,6% (w 2016 r. – 51,7%), przy czym w sektorze publicznym – 69,8%, a w sektorze prywatnym – 44,0%.

Tablica 2. Wybrane kategorie pracujących^a
Stan w dniu 31 XII

Table 2. Selected categories of employed persons^a
As of 31 XII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Pracujący w porze nocnej <i>Persons working in shift hours</i>	Niepełno- sprawni <i>Disabled persons</i>	Emeryci i renciści <i>Retirees and pensioners</i>	Cudzoziemcy <i>Foreigners</i>	Pracownicy zatrudnieni w formie telepracy <i>Workers employed in the form of telework</i>
		w tysiącach <i>in thousands</i>				
Ogółem	2016	66,6	25,8	19,2	8,8	3,0
Total	2017	66,7	27,5	21,0	12,0	3,5
w tym kobiety	2016	29,2	12,8	8,9	2,1	1,6
<i>of which women</i>	2017	28,9	13,6	9,8	3,0	1,9
Sektor publiczny	2016	20,1	4,7	5,9	0,3	0,0
<i>Public sector</i>	2017	19,1	4,7	6,2	0,4	0,0
Sektor prywatny	2016	46,5	21,2	13,3	8,5	3,0
<i>Private sector</i>	2017	47,6	22,8	14,8	11,6	3,5

^a Według siedziby podmiotu; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a By seat of unit; excluding economic entities employing up to 9 persons.

W omawianej grupie pracujących 8,6% stanowiły osoby świadczące pracę w porze nocnej (w końcu 2016 r. – 8,9%). Podobnie jak przed rokiem, ich największy udział odnotowano wśród pracujących w podmiotach sekcji PKD: „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (21,1% ogólnej liczby pracujących w tej sekcji), „Przetwórstwo przemysłowe” (18,1%) oraz „Transport i gospodarka magazynowa” (16,5%).

Odsetek osób pracujących z orzeczonym stopniem niepełnosprawności wyniósł 3,6% (w końcu 2016 r. – 3,4%). Największy udział niepełnosprawnych wystąpił w grupie pracujących w firmach sekcji „Administrowanie i działalność wspierająca^Δ” (30,5%), a w dalszej kolejności: „Pozostała działalność usługowa” (5,5%), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (4,6%), „Obsługa rynku nieruchomości^Δ” (3,9%) oraz „Przetwórstwo przemysłowe” (3,7%).

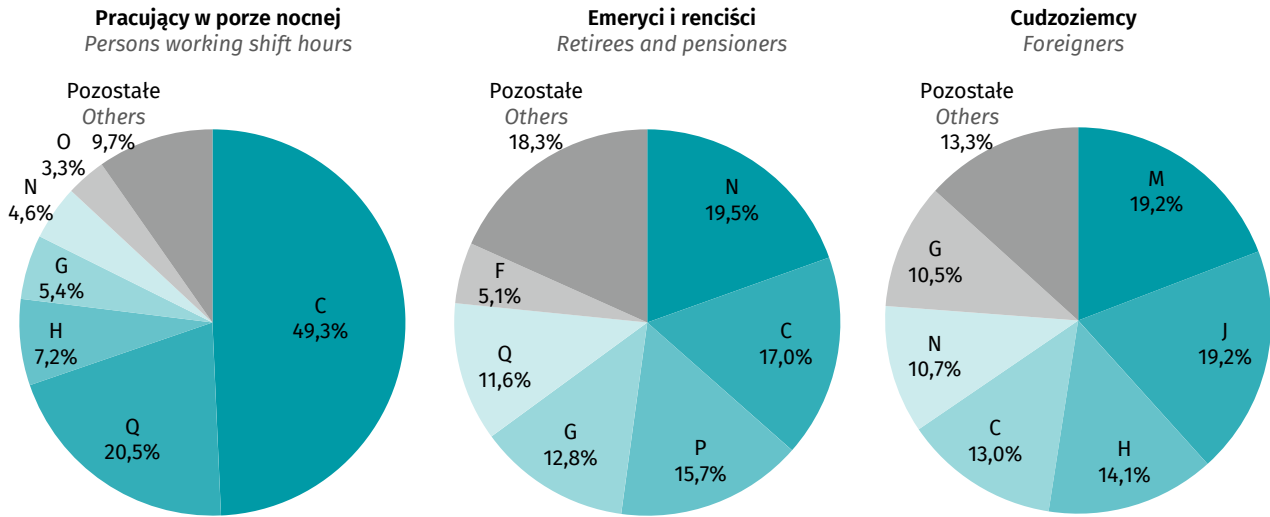
Udział osób pracujących, posiadających jednocześnie prawo do emerytury lub renty wyniósł 2,7% (w końcu 2016 r. – 2,6%), a największy był w jednostkach zaliczonych do sekcji: „Administrowanie i działalność wspierająca^Δ” (13,1%), „Obsługa rynku nieruchomości^Δ” (5,9%) oraz „Górnictwo i wydobywanie” (4,8%).

Nadal wzrastała liczba pracujących cudzoziemców. Wyższy był również ich udział wśród pracujących ogółem (o 0,3 p. proc.) i w końcu 2017 r. wyniósł 1,5%. Największy odsetek cudzoziemców odnotowano w firmach działających w ramach sekcji: „Informacja i komunikacja” (8,0%), „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (6,3%) oraz „Transport i gospodarka magazynowa” (5,8%).

Liczba osób zatrudnionych w formie telepracy wzrosła o 16,7%, a ich udział w ogólnej liczbie pracujących wyniósł 0,5% (0,4% w końcu 2016 r.). Najwięcej osób wykonujących ten rodzaj pracy było wśród pracujących w podmiotach sekcji „Informacja i komunikacja” (6,2%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (3,9%).

**Wykres 4. Struktura wybranych kategorii pracujących^a według sekcji PKD w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

*Chart 4. Structure of selected categories of employed persons^a by NACE sections in 2017
As of 31 XII*

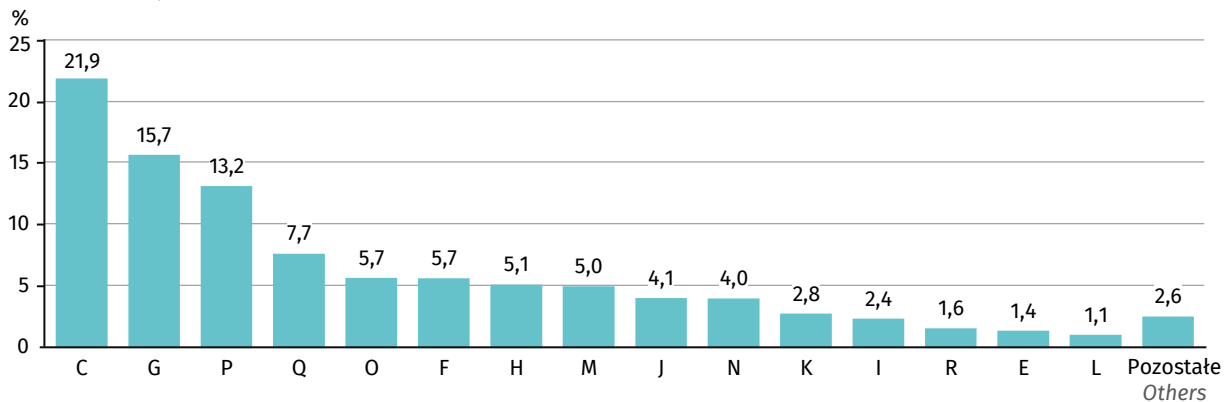

^a Według siedziby podmiotu; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a By seat of unit; excluding economic entities employing up to 9 persons.

Po zastosowaniu grupowania według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz w jednostkach budżetowych), liczba pracujących wyniosła 806,7 tys. i w porównaniu ze stanem w końcu 2016 r. zwiększyła się o 3,3% (o 25,4 tys.).

**Wykres 5. Struktura pracujących^a według sekcji PKD w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

*Chart 5. Structure of employed persons^a by NACE sections in 2017
As of 31 XII*

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a By actual workplace and kind of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons.

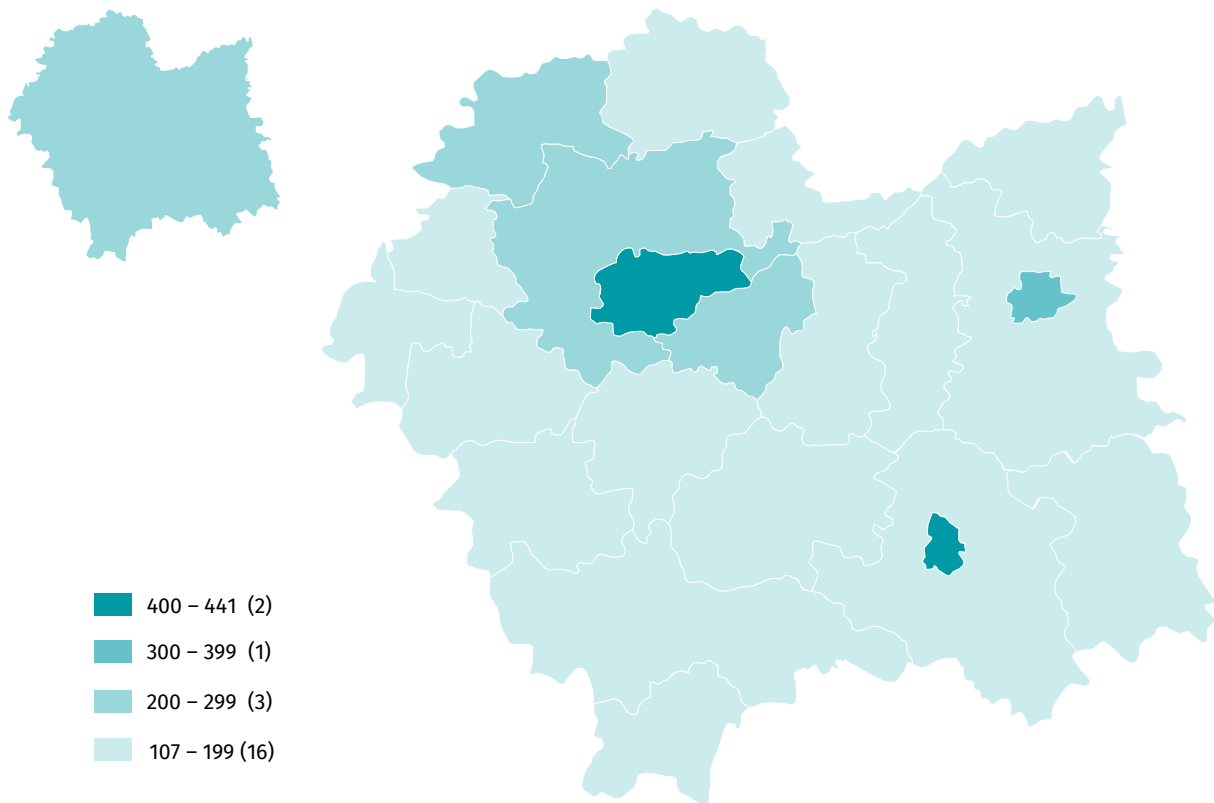

Największy wzrost liczby pracujących odnotowano w podmiotach sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” (o 6,9 tys., tj. o 5,7%) oraz „Przetwórstwo przemysłowe” (o 5,8 tys., tj. o 3,4%). W 6 sekcjach PKD liczba pracujących zmalała – najczęściej w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^A” (o 0,6 tys., tj. o 7,2%) oraz „Górnictwo i wydobywanie” (o 0,5 tys., tj. o 6,8%).

Rozmieszczenie terytorialne pracujących (bez pracujących w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) było podobne jak w latach poprzednich. Liczba pracujących w miastach wyniosła 633,4 tys. (78,5% badanej zbiorowości), a w podmiotach położonych na obszarach wiejskich – 173,4 tys. Zdecydowanie najwięcej osób pracowało w stolicy województwa (42,0%), a następnie w: powiecie krakowskim (6,9%), Tarnowie (5,0%) i Nowym Sączu (4,2%). W odniesieniu do stanu sprzed roku, wzrost liczby pracujących nastąpił w 18 powiatach, a największy w Krakowie (o 12,3 tys.) oraz w powiatach: krakowskim (o 4,0 tys.), wielickim (o 2,1 tys.), nowotarskim (o 1,2 tys.) i myślenickim (o 1,2 tys.). Relatywny wzrost liczby pracujących kształtował się w granicach od 0,7% w powiecie suskim do 8,9% – w wielickim. Największy spadek liczby pracujących odnotowano w powiatach brzeskim (o 0,4 tys.) i chrzanowskim (o 0,4 tys.). Spadek relatywny wyniósł od minus 0,5% w Tarnowie do minus 3,2% w powiecie brzeskim.

**Mapa 1. Pracujący^a na 1000 ludności według powiatów w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

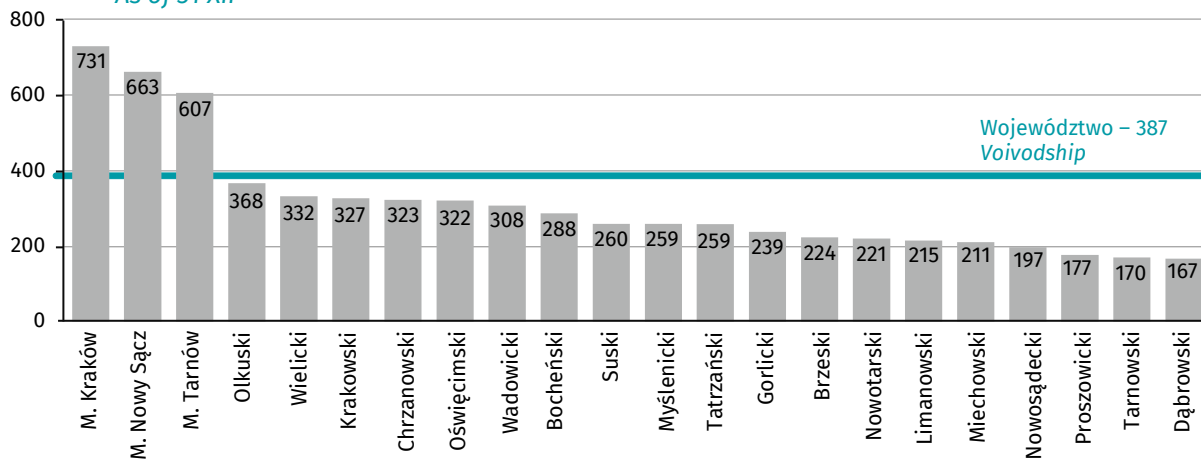
*Map 1. Employed persons^a per 1000 population by powiats in 2017
As of 31 XII*

^a Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a By actual workplace; excluding economic entities employing up to 9 persons.

**Wykres 6. Pracujący^a na 1000 ludności w wieku produkcyjnym według powiatów w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

**Chart 6. Employed persons^a per 1000 working age population by powiats in 2017
As of 31 XII**

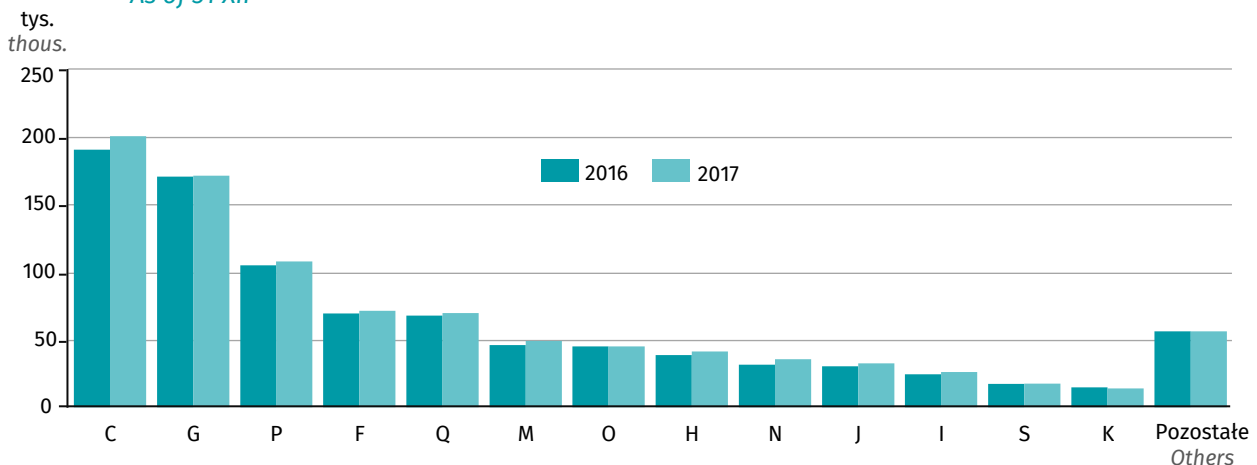
^a Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a By actual workplace; excluding economic entities employing up to 9 persons.

**Zatrudnieni w gospodarce narodowej
Paid employment in the national economy**

W końcu 2017 r. w województwie małopolskim było zatrudnionych 936,2 tys. osób (według siedziby jednostek prawnych i lokalnych podmiotów sprawozdawczych). Podmioty sektora prywatnego zatrudniały 708,2 tys. osób (75,6%), a publicznego – 228,0 tys. (24,4%).

**Wykres 7. Zatrudnieni^a w gospodarce narodowej według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII**

**Chart 7. Paid employment^a in the national economy by NACE sections
As of 31 XII**

^a Według siedziby jednostek prawnych i lokalnych stanowiących podmioty sprawozdawcze.
a By seat of legal and local unit constituting reporting agents.

Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według liczby zatrudnionych w 2017 r.
Note. Sections were sorted descendingly by number of paid employment in 2017.

W porównaniu ze stanem sprzed roku zatrudnienie wzrosło o 30,0 tys. osób (o 3,3%), przy czym wzrost w sektorze prywatnym wyniósł 28,1 tys. (o 4,1%), a w sektorze publicznym – 1,9 tys. osób (o 0,8%). Ogólny przyrost zatrudnienia nastąpił na skutek wzrostu liczby zatrudnionych kobiet o 11,6 tys. (o 2,5%) oraz mężczyzn – o 18,4 tys. (o 4,1%). Udział kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych wyniósł 50,3%, przy czym w podmiotach sektora publicznego był wyższy – 69,8%, a w sektorze prywatnym niższy – 44,1%.

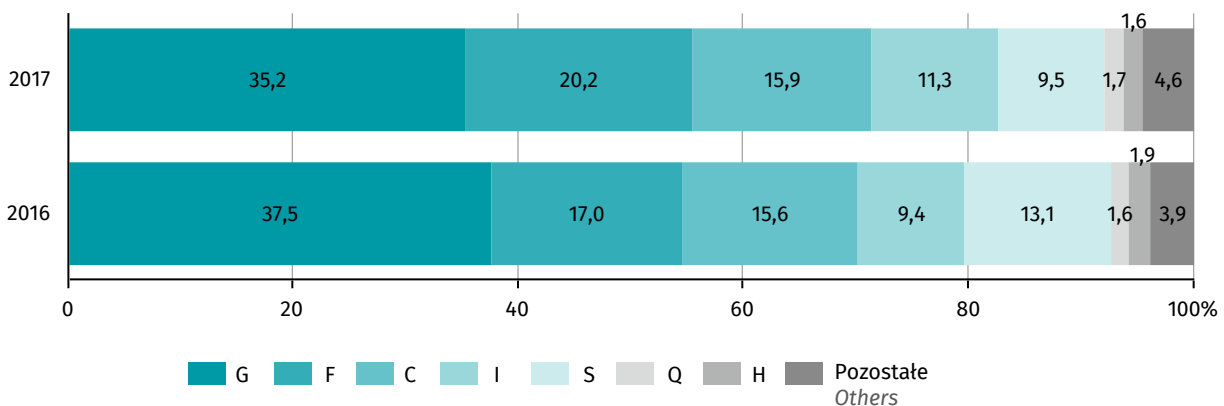
W 2017 r. przeciętne zatrudnienie (po przeliczeniu osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty, bez osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, osób wykonujących pracę nakładczą, agentów oraz bez osób zatrudnionych poza granicami kraju) wyniosło 862,0 tys. i było wyższe o 27,4 tys. (o 3,3%) w odniesieniu do poprzedniego roku. Najbardziej wzrosło przeciętne zatrudnienie w podmiotach należących do sekcji: „Przetwórstwo przemysłowe” – o 8,2 tys. (o 4,5%), „Administrowanie i działalność wspierająca^Δ” – o 5,0 tys. (o 18,2%) oraz „Edukacja” – o 3,7 tys. (o 3,8%). Największy spadek przeciętnego zatrudnienia odnotowano w sekcji „Budownictwo” – o 0,5 tys. (o 0,7%).

Podobnie jak w poprzednim roku, w strukturze przeciętnego zatrudnienia według sekcji PKD największy udział stanowiło zatrudnienie w sekcjach „Przetwórstwo przemysłowe” (21,9%) i „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ” (18,0%), a następnie w sekcjach „Edukacja” (11,9%), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (7,6%) oraz „Budownictwo” (7,5%).

Przeciętna liczba uczniów zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego w zakładach pracy mających siedzibę na terenie województwa małopolskiego w 2017 r. wyniosła 7,5 tys. i w porównaniu z 2016 r. zmniejszyła się o 1,1 tys. (tj. o 12,6%). Struktura uczniów według sekcji PKD zakładów, w których pobierali naukę, była zbliżona do odnotowanej w latach poprzednich. Najwięcej uczniów było w podmiotach zaliczanych do sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ” (2,7 tys.), „Budownictwo” (1,5 tys.) i „Przetwórstwo przemysłowe” (1,2 tys.).

Wykres 8. Struktura przeciętnej liczby uczniów zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego według sekcji PKD Stan w dniu 31 XII

Chart 8. Structure of average number of students employed for vocational preparation by NACE sections
As of 31 XII

Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według wielkości udziału w 2017 r.

Note. Sections were sorted descendingly by share in 2017.

Wskaźnik natężenia liczby uczniów na 1000 osób przeciętnego zatrudnienia wyniósł 8,8 (w 2016 r. – 10,4). Relacja ta była najwyższa w sekcjach: „Pozostała działalność usługowa” (52,2 – spadek o 32,2 w porównaniu z 2016 r.), „Zakwaterowanie i gastronomia^Δ” (40,0 – spadek o 0,2) oraz „Budownictwo” (23,8 – wzrost o 1,1).

Informacje zawarte w dalszej części rozdziału nie uwzględniają zatrudnionych w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. W końcu 2017 r. liczba zatrudnionych na podstawie stosunku pracy wyniosła 766,1 tys. (według siedziby podmiotu; w głównym miejscu pracy), w tym 396,2 tys. (51,7%) kobiet. W porównaniu ze stanem sprzed roku liczba zatrudnionych wzrosła o 23,9 tys. (o 3,2%). Liczba osób pełnozatrudnionych wzrosła o 25,6 tys. (o 3,8%) do stanu 706,8 tys. Obniżyła się natomiast liczba zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy o 1,7 tys. (o 2,8%) i wyniosła 59,4 tys. (7,8% zatrudnionych ogółem).

Nadal wzrastało zatrudnienie na umowy okresowe. W końcu 2017 r. było 198,3 tys. osób pracujących w takiej formie, czyli o 7,4 tys. (o 3,9%) więcej niż przed rokiem. Wzrost dotyczył tylko zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy (o 7,8 tys., tj. o 4,6%), ponieważ w przypadku liczby osób niepełnozatrudnionych odnotowano spadek (o 0,4 tys., tj. o 1,8%). Udział zatrudnionych na umowy okresowe w liczbie zatrudnionych ogółem wyniósł 25,9%.

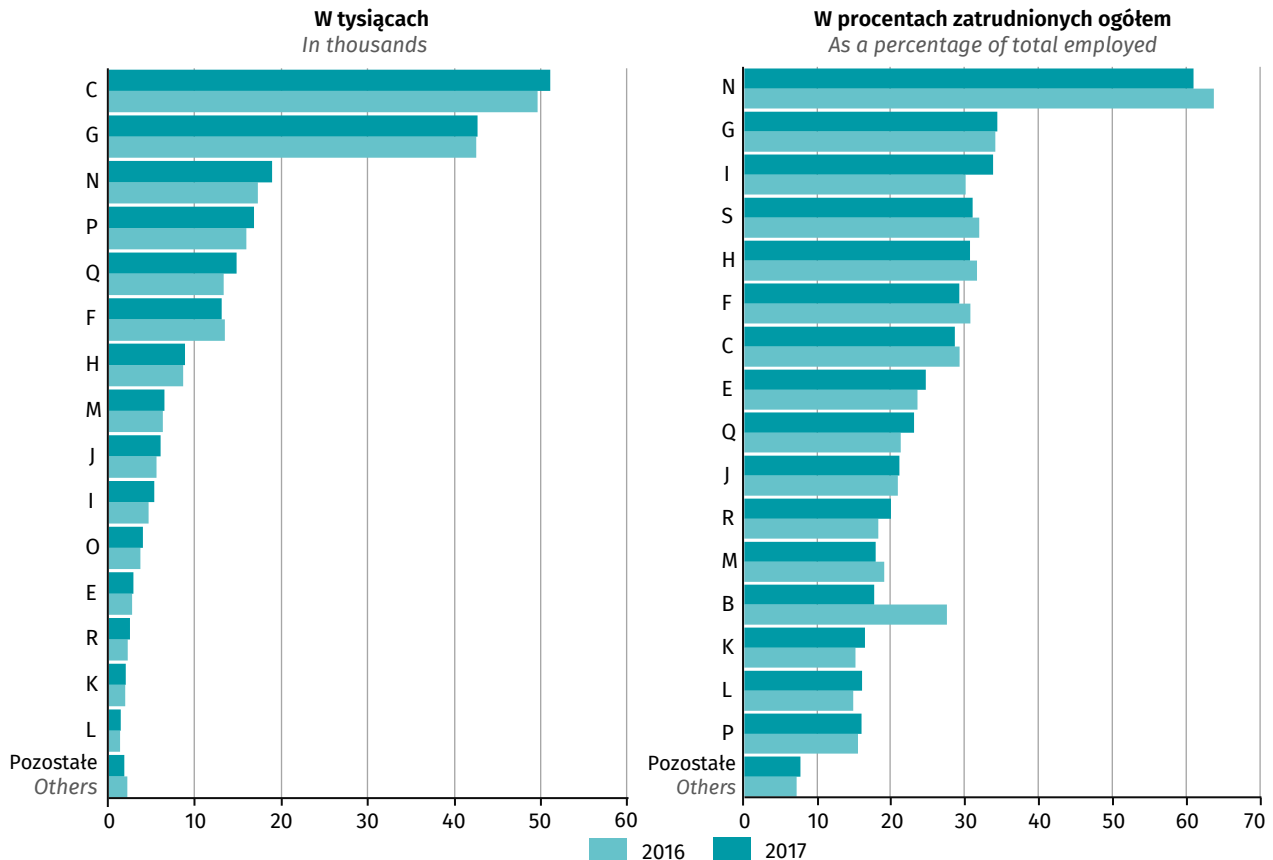
Liczba zatrudnionych na czas nieokreślony wzrosła o 16,5 tys. (o 3,0%) i w końcu 2017 r. wyniosła 567,8 tys. W grupie pełnozatrudnionych wystąpił wzrost (o 17,8 tys., tj. o 3,5%), podczas gdy liczebność pracujących na niepełny etat zmniejszyła się (o 1,3 tys., tj. o 3,4%).

Wykres 9. Zatrudnieni^a na umowy okresowe według sekcji PKD w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Chart 9. Persons employed^a on temporary contracts by NACE sections in 2017

As of 31 XII

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według wartości cechy w 2017 r.

Note. Sections were sorted descendingly by feature value in 2017.

Dane dotyczące przyjęć i zwolnień z pracy obejmują pracowników pełnozatrudnionych. W 2017 r. odnotowano 171,2 tys. przyjętych do pracy, tj. o 15,9 tys. (o 10,2%) więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Nastąpił dalszy wzrost (o 1,5 p. proc.) współczynnika przyjęć do poziomu 24,9%. Liczba zwolnień, wynosząca 149,8 tys., wzrosła o 13,6 tys. (o 9,9%) w stosunku do 2016 r., a współczynnik zwolnień ukształtował się na poziomie – 21,7% (o 1,2 p. proc. wyższym). Różnica między liczbą przyjęć i zwolnień wyniosła 21,4 tys. i była o 2,3 tys. większa niż w 2016 r. W podmiotach większości sekcji PKD było więcej przyjęć niż zwolnień. Największa różnica wystąpiła w sekcjach: „Przetwórstwo przemysłowe” (7,7 tys.), „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (3,1 tys.) oraz „Edukacja” (2,9 tys.). W podmiotach 5 sekcji PKD było więcej zwolnień niż przyjęć do pracy. Największe saldo odnotowano w sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^A” (1,3 tys.).

W 2017 r. w omawianych podmiotach (tj. bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) 10,3 tys. osób zmieniło status pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy na pracowników pełnoetatowych, a liczba osób pełnozatrudnionych, którym w ciągu roku zmieniono etat na niepełny wyniosła 6,6 tys. (w 2016 r. odpowiednio 12,2 tys. i 7,1 tys.).

Tablica 3. Przyjęcia do pracy i zwolnienia z pracy pracowników pełnozatrudnionych

Table 3. Hires and terminations of full-time paid employees

Wyszczególnienie <i>Specification</i>		Przyjęcia do pracy <i>Hires</i>	Zwolnienia z pracy <i>Terminations</i>	Współczynnik przyjęć <i>Hire rate</i>	Współczynnik zwolnień <i>Termination rate</i>
		w tysiącach <i>in thousands</i>		w procentach <i>in percent</i>	
Ogółem	2016	155,3	136,3	23,4	20,5
<i>Total</i>	2017	171,2	149,8	24,9	21,7
w tym kobiety	2016	68,7	61,7	20,2	18,0
<i>of which women</i>	2017	77,2	65,1	22,2	18,5
Sektor publiczny	2016	19,8	17,3	9,6	8,3
<i>Public sector</i>	2017	26,3	21,9	12,9	10,6
Sektor prywatny	2016	135,6	119,0	29,5	25,9
<i>Private sector</i>	2017	144,9	127,9	29,9	26,4

W 2017 r. po raz pierwszy pracę podjęło 26,1 tys. osób, w tym 12,7 tys. (48,6%) posiadających status absolwentów różnych typów szkół. Najliczniejszą grupę stanowili absolwenci szkół wyższych (6,4 tys., tj. 50,2% przyjętych do pracy absolwentów), a w dalszej kolejności: szkół policealnych i średnich zawodowych (2,6 tys., tj. 20,8%), zasadniczych zawodowych (2,0 tys., tj. 15,7%) oraz liceów ogólnokształcących (1,7 tys., tj. 13,3%). Najwięcej, tj. 96,5 tys. przyjęć do pracy, dotyczyło osób poprzednio pracujących, wśród których przerwę w zatrudnieniu nie dłuższą niż 1 miesiąc miało 29,4 tys. osób. Odrębną grupę, liczącą 2,6 tys., stanowiły osoby powracające z urlopów wychowawczych.

Powiatowe urzędy pracy w 2017 r. skierowały do pracy 3,3 tys. osób (2,0% pracowników pełnozatrudnionych przyjętych do pracy – bez osób powracających z urlopów wychowawczych) – o 0,6 tys. (o 14,5%) mniej niż w 2016 r.

Podobnie jak w 2016 r., najwięcej osób odeszło z pracy na mocy porozumienia stron (55,1 tys.) oraz z upływem terminu, na który zostali zatrudnieni (34,0 tys.). Liczba umów o pracę rozwiązanych w drodze wypowiedzenia przez pracownika (23,4 tys.) była wyższa niż w drodze wypowiedzenia przez pracodawcę (14,2 tys.).

W porównaniu z 2016 r. najbardziej wzrosła liczba zwolnień w drodze porozumienia stron (o 5,8 tys., tj. o 11,7%). Odnotowano więcej zwolnień w związku z przejściem na emeryturę (o 3,1 tys., tj. o 56,8%) oraz wypowiedzeń umowy o pracę przez pracownika (o 3,0 tys., tj. o 14,8%). Wzrosła też liczba zwolnionych z upływem czasu, na który zostali zatrudnieni (o 1,2 tys., tj. o 3,6%). Więcej osób otrzymało urlopy wychowawcze (o 0,4 tys., tj. o 18,6%). Wzrosła również liczba zwolnień w drodze wypowiedzenia przez pracodawcę (o 0,2 tys., tj. o 1,2%) – w tej grupie zwolnionych było 48,6% umów rozwiązanych z przyczyn nie dotyczących pracownika (w 2016 r. – 39,8%).

Wykres 10. Struktura pracowników pełnozatrudnionych przyjętych do pracy w 2017 r.

Chart 10. Structure of full-time paid employees hired in 2017

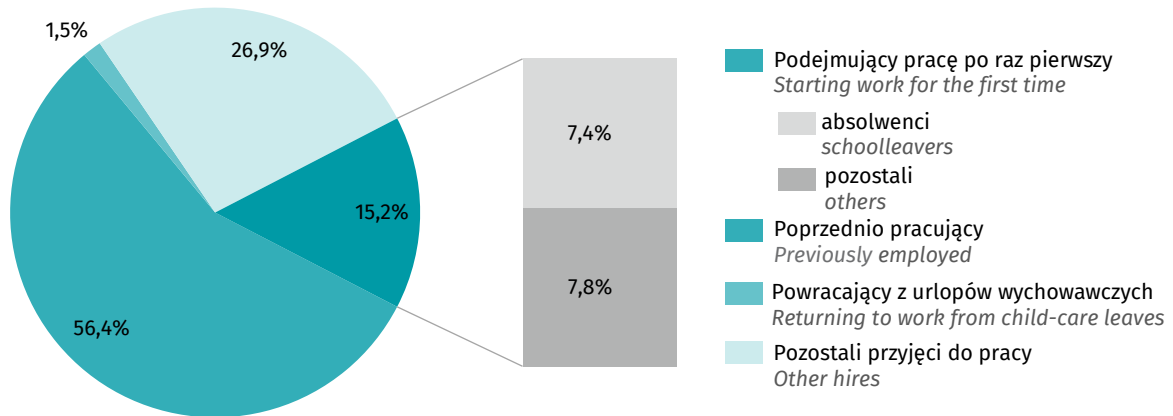
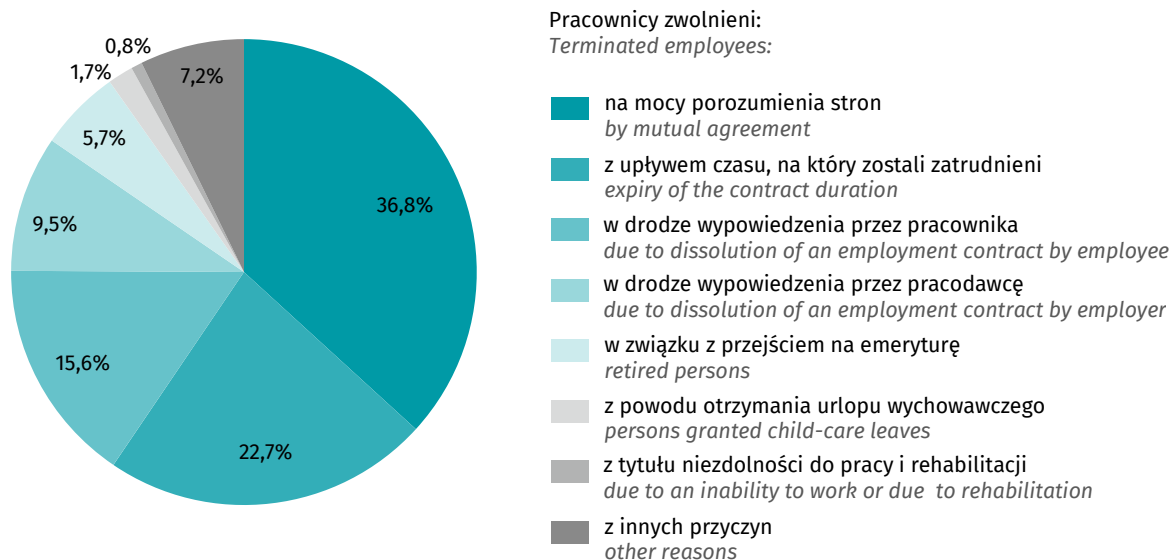
Wykres 11. Struktura pracowników pełnozatrudnionych zwolnionych z pracy w 2017 r.

Chart 11. Structure of full-time paid employees terminated in 2017

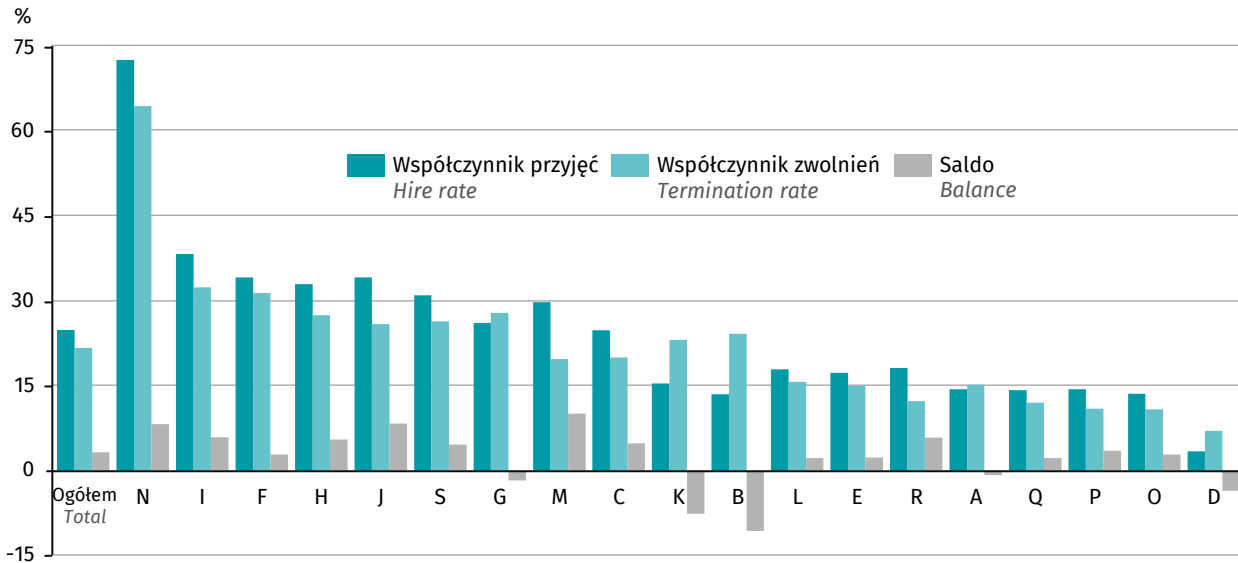

Największą, zdecydowanie odbiegającą od przeciętnej, rotacją zatrudnienia charakteryzowały się podmioty sekcji „Administrowanie i działalność wspierająca^Δ” (suma współczynników przyjęć i zwolnień wyniosła 137,2%). Duże zmiany kadrowe (rotacja powyżej 60%) dotyczyły podmiotów sekcji: „Zakwaterowanie i gastronomia^Δ” (70,7%), „Budownictwo” (65,6%), „Transport i gospodarka magazynowa” (60,5%) oraz „Informacja i komunikacja” (60,1%). Niewielki ruch zatrudnionych wystąpił natomiast w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ” (łączny współczynnik przyjęć i zwolnień wyniósł 10,4%).

Współczynnik zwolnień przewyższał współczynnik przyjęć w podmiotach 5 sekcji PKD, przy czym różnica wynosiła od 0,8 do 10,7 p. proc. W pozostałych sekcjach współczynnik przyjęć przewyższał współczynnik zwolnień, a saldo mieściło się w granicach od 2,2 do 10,1 p. proc.

Wykres 12. Współczynnik przyjęć i współczynnik zwolnień według sekcji PKD w 2017 r.

Chart 12. Hire rate and termination rate by NACE sections in 2017

Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według współczynnika ruchu zatrudnionych (współczynnik przyjęć plus współczynnik zwolnień).
Note. Sections were sorted descendingly by labour turnover rate (hire rate plus termination rate).

Świadczenie pracy w innej formie niż zatrudnienie Work supply in other form than paid employment

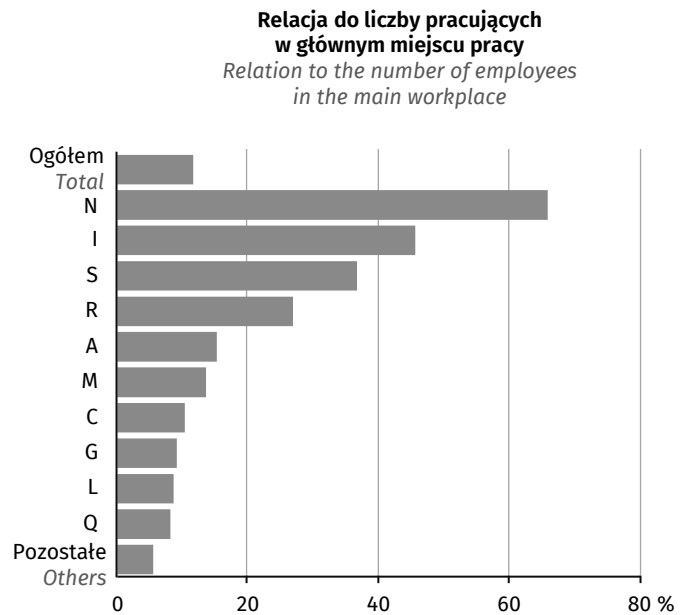
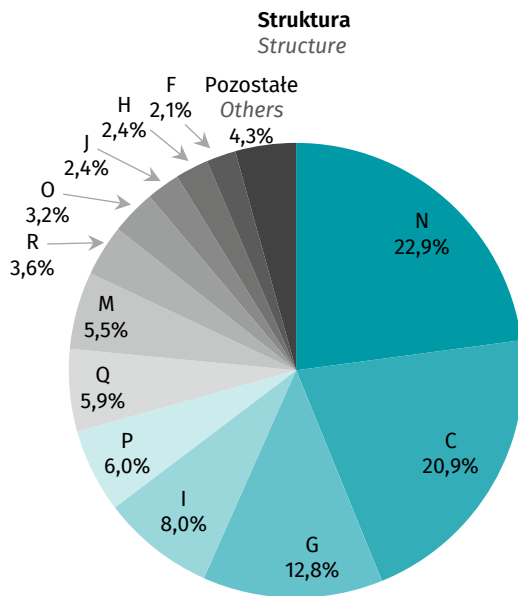
Oprócz zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, pracę świadczyły osoby, z którymi zawarto umowy cywilnoprawne, regulowane przepisami Kodeksu cywilnego, głównie umowę zlecenia lub umowę o dzieło. W województwie małopolskim w 2017 r., w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób, zawarto takich umów mniej niż przed rokiem. Więcej było natomiast osób udostępnionych do pracy przez agencje pracy tymczasowej oraz osób pracujących na kontraktach, których umowa nie ma charakteru umowy o pracę.

Liczba umów zlecenia z osobami, które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie stosunku pracy wyniosła 90,0 tys. (w odniesieniu do 2016 r. spadek o 2,0 tys., tj. o 2,2%). W tej grupie 8,2% osób posiadało prawa emerytalne bądź rentowe. W przypadku pozostałych 82,6 tys. umów, taka forma świadczenia pracy stanowiła jedyne źródło dochodu osób pracujących na ich podstawie (o 1,1 tys., tj. o 1,3% mniej). Z osobami, które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie umowy o pracę, zawarto 9,1 tys. umów o dzieło (spadek o 0,6 tys., tj. o 6,3%), w tym 14,2% – z prawem do emerytury bądź renty. Dla 7,8 tys. osób (spadek o 0,7 tys., tj. o 8,0%) taka forma umowy stanowiła wyłączone źródło dochodu.

W 2017 r., podobnie jak rok wcześniej, najwięcej umów zlecenia zawierano w jednostkach należących do sekcji PKD „Administrowanie i działalność wspierająca” (20,6 tys.) oraz „Przetwórstwo przemysłowe” (18,9 tys.). Rozkład umów o dzieło (według sekcji PKD) również kształtował się podobnie jak w 2016 r. Najwięcej zawarto ich w podmiotach sekcji „Edukacja” (2,8 tys.) i „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” (1,7 tys.).

Wykres 13. Umowy zlecenia zawarte z osobami, które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie stosunku pracy według sekcji PKD^a w 2017 r.

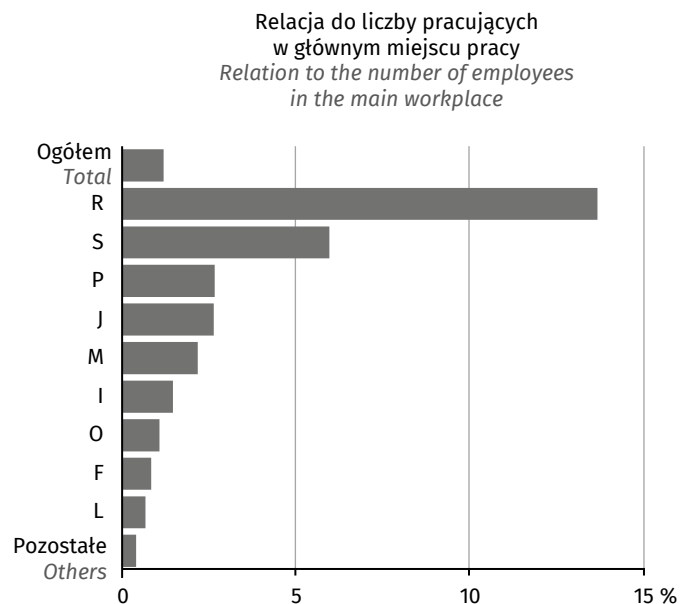
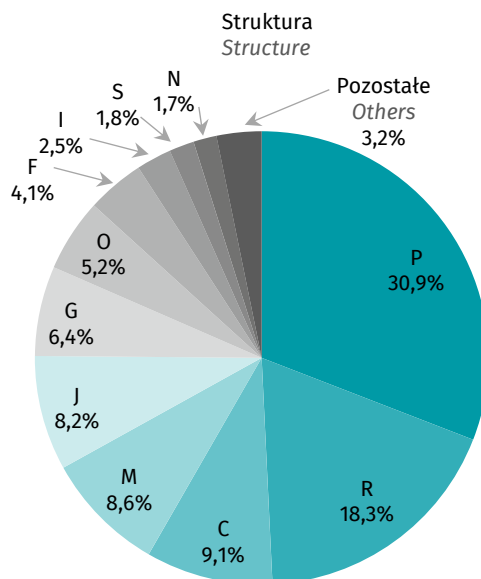
Chart 13. Contracts of mandate concluded with persons, who have not been employed on the basis of an employment contract by NACE sections^a in 2017

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

Wykres 14. Umowy o dzieło zawarte z osobami, które nie były nigdzie zatrudnione na podstawie stosunku pracy według sekcji PKD^a w 2017 r.

Chart 14. Task-specific contracts concluded with persons, who have not been employed on the basis of an employment contract by NACE sections^a in 2017

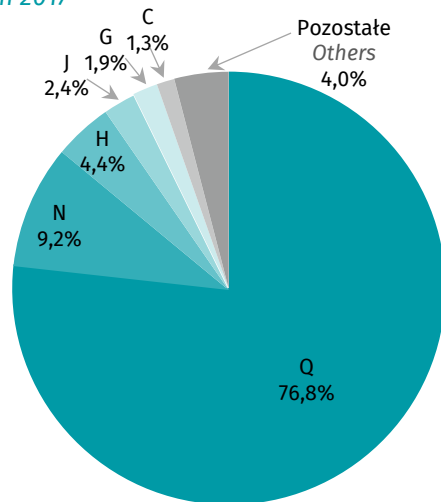
^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

W końcu 2017 r. na kontraktach, które nie miały charakteru umowy o pracę, pracowało 8,6 tys. osób (więcej o 0,7 tys., tj. o 8,4% niż przed rokiem). Zdecydowaną większość pracujących na kontraktach stanowiły osoby świadczące pracę w podmiotach sekcji „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (6,6 tys.), a następnie w sekcji „Administrowanie i działalność wspierająca” (0,8 tys.). Agencje pracy tymczasowej udostępniły do pracy 4,9 tys. osób (o 0,3 tys., tj. o 6,6% więcej niż w końcu 2016 r.). Najwięcej pracowników (3,6 tys.) skierowano do podmiotów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”, a następnie „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” (0,5 tys.).

Wykres 15. Struktura zatrudnionych na kontraktach, których umowa nie ma charakteru umowy o pracę według sekcji PKD^a w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 15. Structure of persons employed on contracts, which are not employment contracts by NACE sections^a in 2017 As of 31 XII

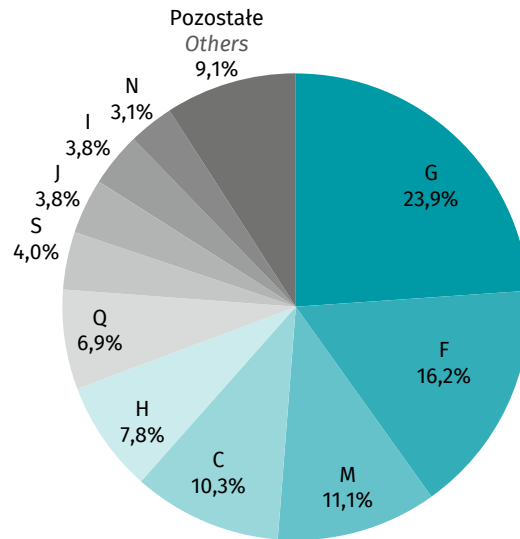
^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

Aktywność na rynku pracy, która polega na podejmowaniu działalności gospodarczej we własnym imieniu, na własny rachunek i na własne ryzyko określana jest mianem samozatrudnienia. Działalność taka może być prowadzona jednoosobowo, bądź też przy wykorzystaniu pracy zatrudnionych osób. Skalę zjawiska przedstawiono prezentując informacje o podmiotach gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Dane te nie ujmują osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwo rolne. W końcu 2017 r. w rejestrze REGON w województwie małopolskim figurowało 272,6 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (wzrost o 5,4 tys., tj. o 2,0% w stosunku do stanu sprzed roku), co stanowiło 9,1% takich podmiotów w kraju. Najwięcej, tj. 30,9% z nich, miało lokalizację w Krakowie, a następnie w powiecie krakowskim – 8,8%.

Najwięcej osób fizycznych (podobnie jak w latach poprzednich, a także podobnie jak w skali kraju), prowadziło działalność sklasyfikowaną w sekcjach: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”, „Budownictwo”, „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” i „Przetwórstwo przemysłowe” (łącznie 61,5%). W zdecydowanej większości powiatów najwięcej osób fizycznych prowadziło działalność sklasyfikowaną w sekcjach „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” oraz „Budownictwo”. Wyjątek stanowiły miasta na prawach powiatu, w których drugą pozycję (po działalności handlowej) miał udział osób fizycznych prowadzących działalność grupowaną w sekcji „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”. W powiecie tatrzańskim najwięcej osób prowadziło działalność w dziedzinie „Zakwaterowanie i gastronomia”. Z kolei mieszkańcy powiatów suskiego i wadowickiego licznie rozwijali działalności zakwalifikowane do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (2 miejsce po działalności handlowej).

Wykres 16. Struktura osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według sekcji PKD w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

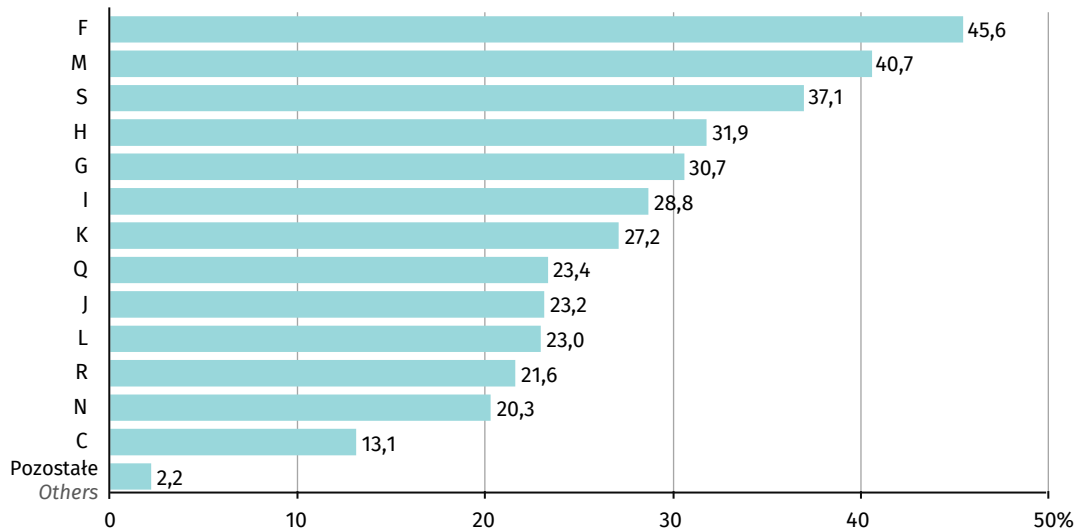
Chart 16. Structure of natural persons conducting economic activity by NACE sections in 2017 As of 31 XII

Przy założeniu, że każda zarejestrowana osoba fizyczna to samozatrudnienie 1 osoby, to w 2017 r. relacja samozatrudnienia do ogólnej liczby pracujących w gospodarce narodowej wyniosła 19,3%. W sekcjach „Budownictwo” i „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” ponad 40% pracujących stanowiły osoby samozatrudnione, czyli osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wykres 17. Udział osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w liczbie pracujących w gospodarce narodowej w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 17. Share of natural persons conducting non-agriculture economic activity in the number of persons employed in the national economy by NACE sections in 2017 As of 31 XII

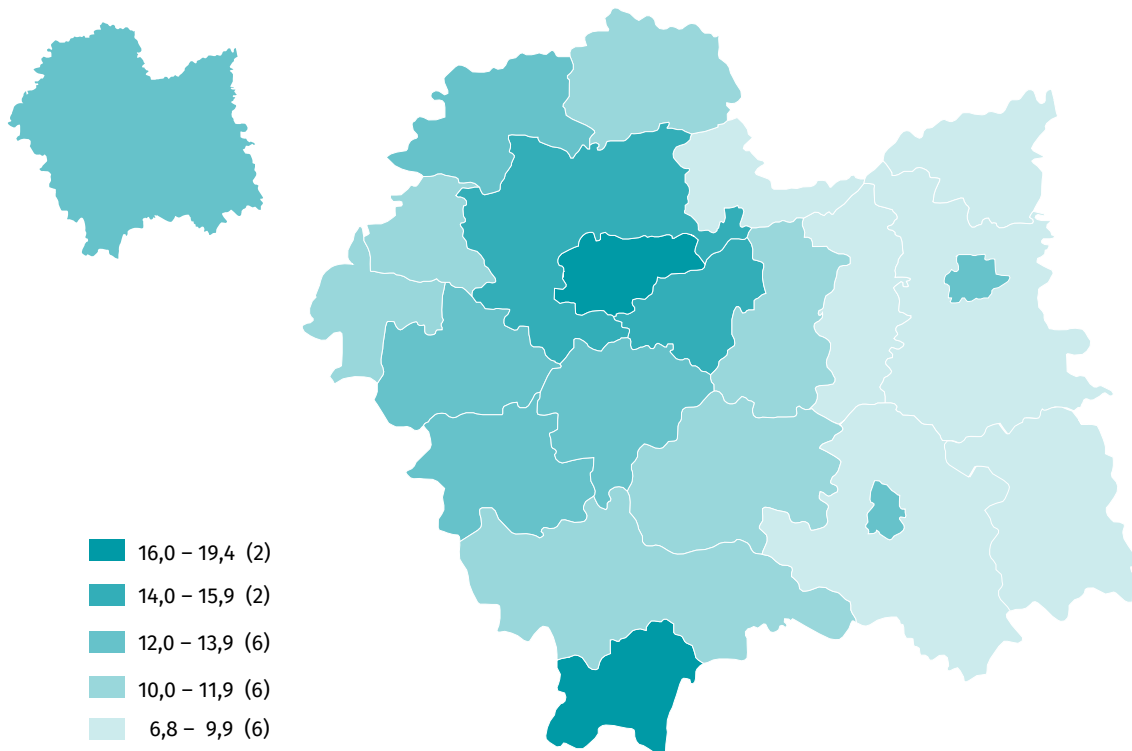
W 2017 r. do rejestru REGON wpisano 27,6 tys. nowych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a wykreślono – 22,1 tys. Było wśród nich najwięcej firm prowadzących działalność gospodarczą sklasyfikowaną w sekcjach „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ” (17,2% podmiotów nowo zarejestrowanych i 26,8% wykreślonych z rejestru) i „Budownictwo” (odpowiednio 22,4% i 20,5%). W 6 sekcjach PKD odnotowano ujemne saldo podmiotów nowo zarejestrowanych i wykreślonych, a największe w sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ” (-1,2 tys.). Największa różnica dodatnia wystąpiła natomiast wśród podmiotów zaliczanych do sekcji „Budownictwo” (1,6 tys.).

Dodatni bilans podmiotów nowych i wykreślonych (wynoszący w województwie ogółem 5,5 tys.), wystąpił we wszystkich powiatach, a największy w Krakowie (1,6 tys.) oraz powiatach: krakowskim (0,5 tys.), nowotarskim (0,5 tys.) i nowosądeckim (0,3 tys.). Liczba osób fizycznych nowo zarejestrowanych w 2017 r., w stosunku do stanu takich podmiotów w końcu roku w województwie ogółem wyniosła 10,1% (najwięcej w powiatach: dąbrowskim – 13,8%, nowosądeckim – 13,3% i nowotarskim – 13,2%), natomiast wykreślonych – 8,1% (najwięcej w powiatach: nowosądeckim – 10,8%, gorlickim – 10,6% i limanowskim – 10,2%). W końcu 2017 r. w rejestrze REGON figurowało 27,6 tys. osób fizycznych z zawieszoną działalnością (10,1% podmiotów wpisanych). Największa skala zjawiska miała miejsce w powiatach: nowotarskim (13,3% podmiotów wpisanych), tatrzańskim (13,2%) i gorlickim (12,5%).

O poziomie aktywności mieszkańców w zakresie organizowania własnych miejsc pracy świadczyła liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, która w końcu 2017 r. wyniosła 13,1. Wskaźnik powyżej średniej wojewódzkiej odnotowano w 7 powiatach, przy czym najwyższy, podobnie jak w latach poprzednich, wystąpił w powiecie tatrzańskim (19,4) i Krakowie (18,2), natomiast najniższy – w powiatach dąbrowskim (6,8) i tarnowskim (8,0).

Mapa 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym według powiatów w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Map 2. Natural persons conducting economic activity per 100 persons at working age by powiats in 2017 As of 31 XII

Rozdział 2. Bezrobotni zarejestrowani

Chapter 2. Registered unemployed persons

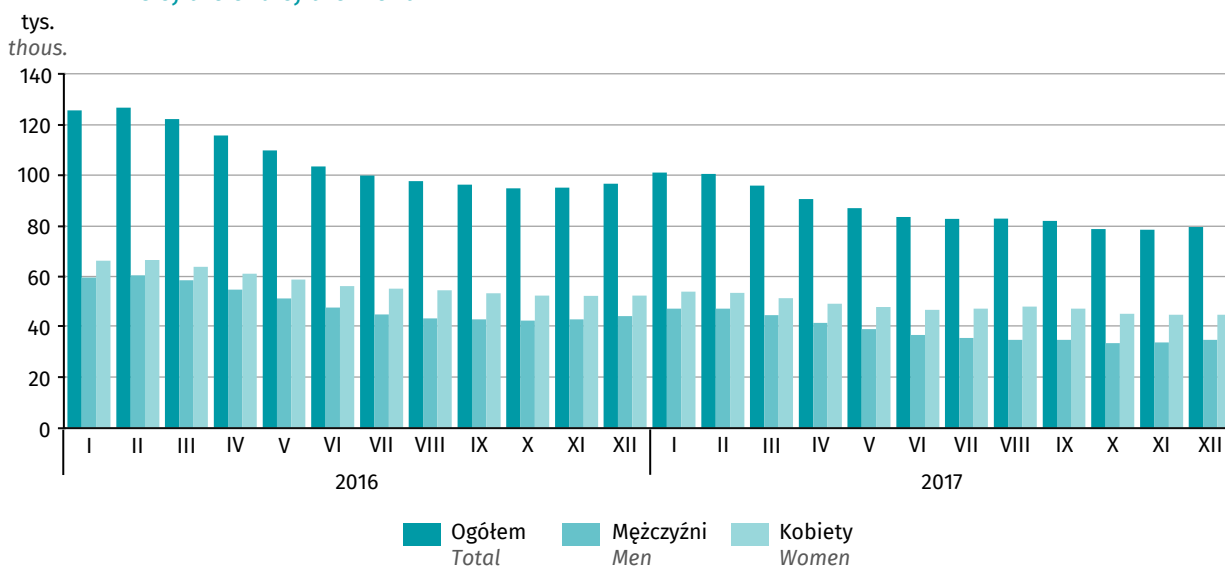
W województwie małopolskim w końcu 2017 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 79,4 tys. i była o 17,1 tys. (o 17,7%) niższa niż przed rokiem. Spadek liczby bezrobotnych dotyczył zarówno zbiorowości mężczyzn jak i kobiet. Liczba mężczyzn posiadających status osoby bezrobotnej zmniejszyła się o 9,5 tys. (o 21,5%), a kobiet – o 7,6 tys. (o 14,5%). Kobiety stanowiły 56,3% ogólnej liczby bezrobotnych – było ich o 10,0 tys. więcej niż mężczyzn.

Wykres 18. Bezrobotni zarejestrowani według płci i miesięcy

Stan w końcu miesiąca

Chart 18. Registered unemployed persons by sex and months

As of the end of the month

Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi wyniosła 42,1 tys. Udział tej grupy osób bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 53,0%. Prawie 6% z nich posiadało gospodarstwo rolne.

Większość bezrobotnych zarejestrowanych stanowiły osoby, które poprzednio pracowały zawodowo – 68,3 tys. (86,0%). Wśród nich znajdowało się 4,4 tys. osób (6,5%), które zostały zwolnione z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Żadnego doświadczenia zawodowego nie miało 16,0 tys. bezrobotnych (20,1%), a kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu – 19,4 tys. (24,5%).

Prawo do otrzymywania zasiłku posiadało 13,9% bezrobotnych figurujących w ewidencjach urzędów pracy (11,0 tys. osób). W przypadku osób poprzednio pracujących udział ten wyniósł 16,1%, przy czym dla osób, które utraciły pracę z przyczyn dotyczących zakładu pracy ukształtował się na poziomie 43,4%, a dla tych co przestały pracować z innych przyczyn – 14,2%.

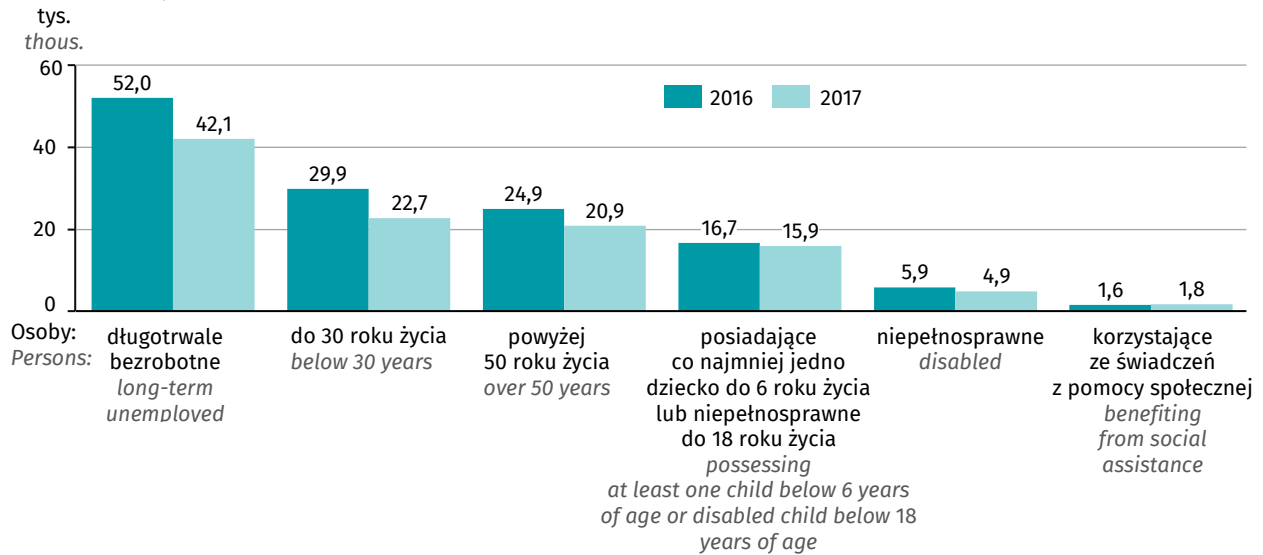
Wśród bezrobotnych zarejestrowanych 86,3% osób (68,5 tys.) spełniało kryteria, na podstawie których można było zaliczyć je do osób znajdujących się w szczególnie trudnych warunkach na rynku pracy¹. W tej zbiorowości największą grupę liczącą 42,1 tys. (61,4%) osób stanowili długotrwale bezrobotni.

¹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; tekst jednolity: Dz. U. 2015 poz. 149.

¹ Law of 20 April 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions; unified text: Journal of Laws 2015 item 149.

**Wykres 19. Bezrobotni zarejestrowani będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy
Stan w dniu 31 XII**

**Chart 19. Registered unemployed persons with a specific situation on the labour market
As of 31 XII**

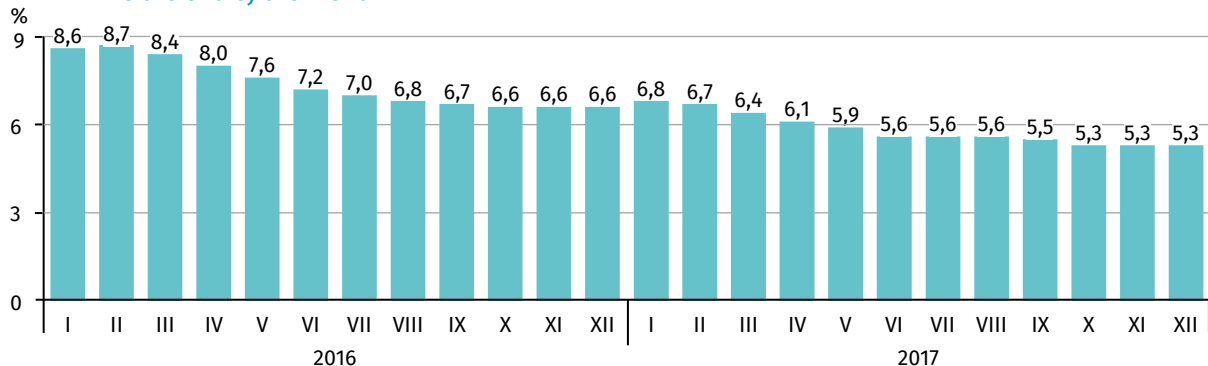
W rejestrach urzędów pracy, według stanu w dniu 31 XII 2017 r., poza osobami bezrobotnymi odnotowano także 2,6 tys. osób poszukujących zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Wśród tych osób znajdowało się 1,1 tys. niepełnosprawnych niepozostających w zatrudnieniu.

Stopa bezrobocia rejestrowanego obliczana jest jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego). Stopę bezrobocia podano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych na podstawie wyników spisów. Dane o bezrobotnych oraz pracujących wykorzystywane do obliczenia stopy bezrobocia pochodzą ze źródeł różniących się metodą zbierania. Dla bezrobotnych miejscem lokalizacji jest ich miejsce zamieszkania lub pobytu, zaś dla pracujących – lokalizacja miejsca pracy.

Stopa bezrobocia w województwie małopolskim w końcu grudnia 2017 r. wyniosła 5,3% i była o 1,3 p. proc. niższa niż rok wcześniej.

**Wykres 20. Stopa bezrobocia rejestrowanego według miesięcy
Stan w końcu miesiąca**

**Chart 20. Registered unemployment rate by months
As the end of the month**

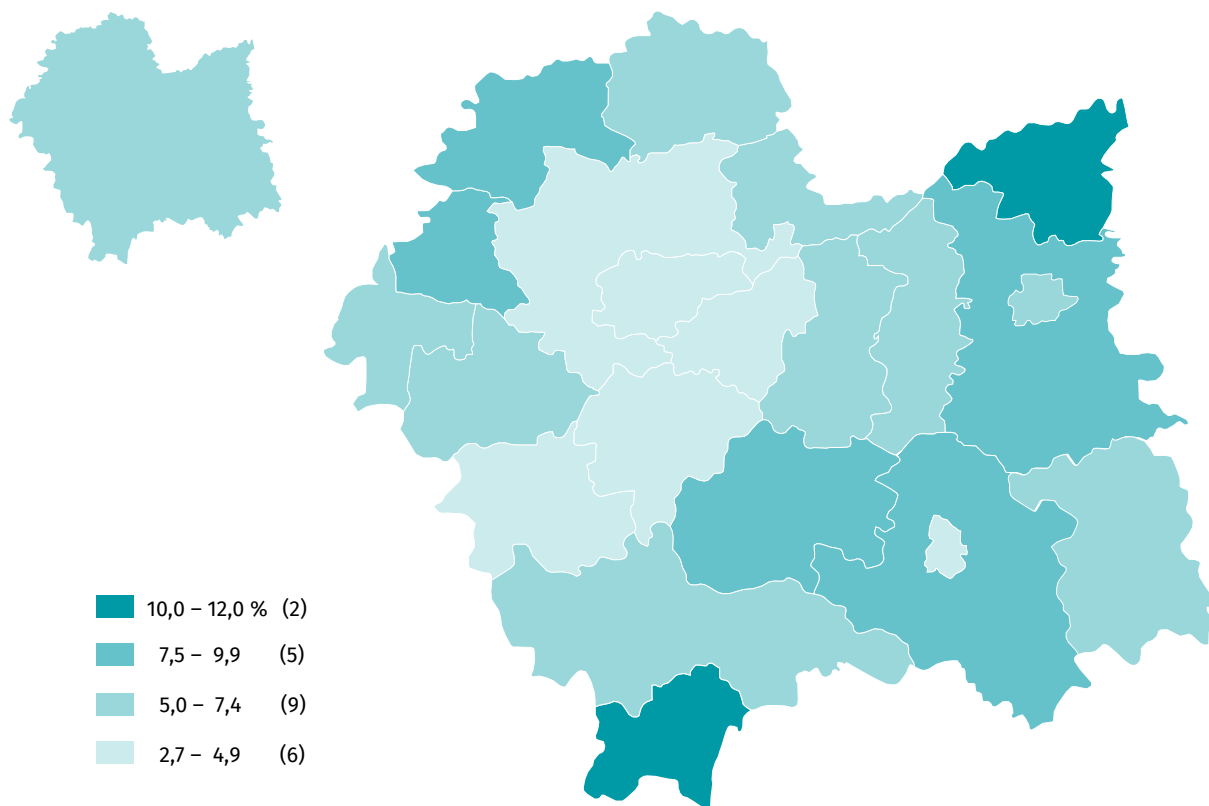

W końcu grudnia 2017 r. we wszystkich powiatach liczba bezrobotnych była mniejsza niż rok wcześniej. Największy spadek liczebności zbiorowości bezrobotnych wystąpił w Krakowie i powiecie nowotarskim, gdzie z rejestrów urzędów pracy ubyło odpowiednio 3,3 i 1,6 tys. osób. Największy względny spadek zaobserwowano natomiast w powiecie myślenickim, gdzie liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 36,6% i w Nowym Sączu, w którym odnotowano o 33,3% mniej bezrobotnych niż w końcu 2016 r.

Tak jak w poprzednich latach obserwuje się duże terytorialne zróżnicowanie poziomu bezrobocia. Rozpiętość pomiędzy najniższą stopą bezrobocia odnotowaną w Krakowie (2,7%) a najwyższą, charakteryzującą powiat dąbrowski, wyniosła 9,3 p. proc. W Krakowie stopa bezrobocia była o 2,6 p. proc. niższa od średniej obliczonej dla całego województwa, a w powiecie dąbrowskim o 6,7 p. proc. wyższa. We wszystkich powiatach stopa bezrobocia była niższa niż w końcu 2016 r. Największy spadek wystąpił w powiecie nowotarskim – o 2,5 p. proc., a najmniejszy w powiecie wadowickim – o 0,4 p. proc.

**Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego według powiatów w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

*Map 3. Registered unemployment rate by powiats in 2017
As of 31 XII*

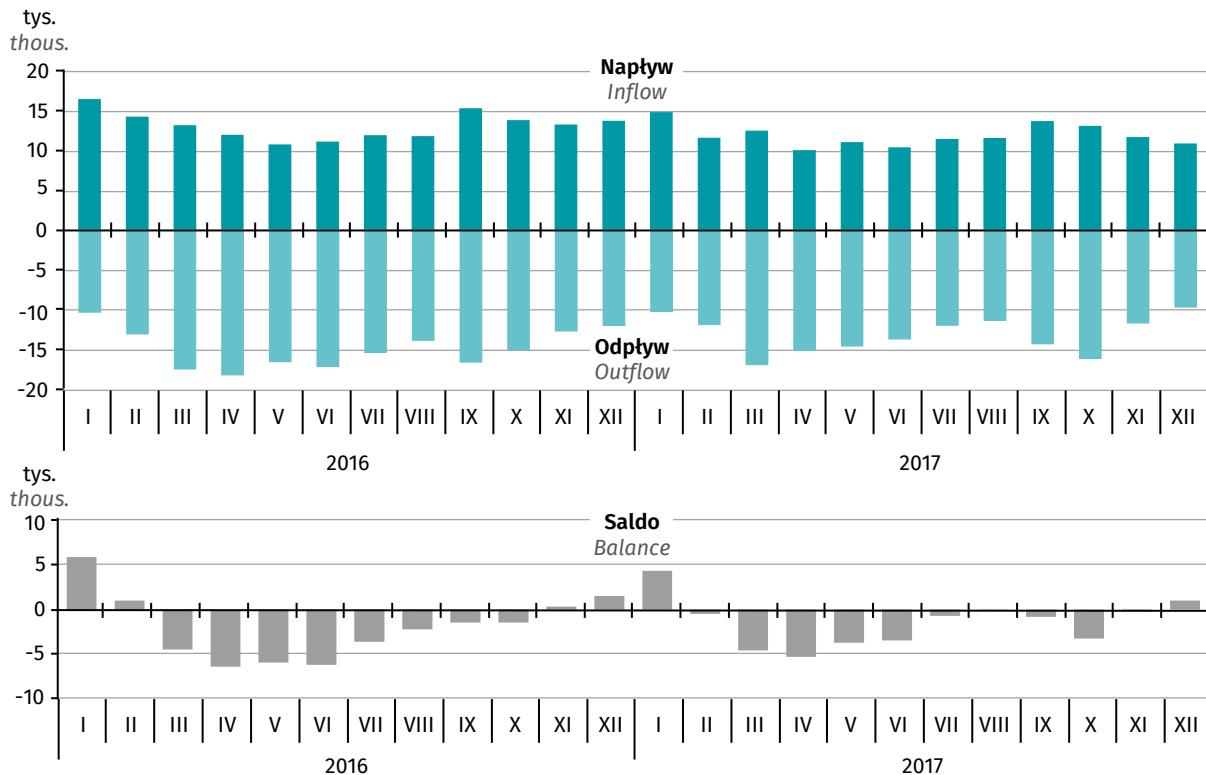

W 2017 r. w województwie małopolskim w ewidencjach urzędów pracy zarejestrowano 141,6 tys. bezrobotnych (o 14,7 tys. osób, tj. o 9,4% mniej niż w 2016 r.) i jednocześnie wykreślono 158,7 tys. osób (o 20,7 tys., tj. o 11,5% mniej niż w 2016 r.) uzyskując w ten sposób ujemne saldo pomiędzy napływem i odpływem bezrobotnych. Wśród wszystkich bezrobotnych ujętych w ewidencji w ciągu roku, osoby zarejestrowane po raz pierwszy stanowiły 20,9% (29,5 tys. osób). Udział osób poprzednio pracujących wyniósł 84,1% (119,1 tys.), a absolwentów, czyli osób, które zostały zarejestrowane w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki – 12,7% (18,0 tys.).

Jedną z głównych przyczyn utraty statusu bezrobotnego było podjęcie pracy. Z tego powodu urzędy pracy wyrejestrowały 77,5 tys. osób (48,8% wszystkich wykreślonych z ewidencji) – o 10,5 tys. (o 11,9%) mniej niż w poprzednim roku. Niepotwierdzenie gotowości do podjęcia pracy było przyczyną wykreślenia 26,2 tys. osób (16,5% wyrejestrowanych), rozpoczęcie stażu – 12,5 tys. (7,9%), rozpoczęcie szkolenia – 5,0 tys. (3,2%), nabycie praw do świadczenia przedemerytalnego – 2,1 tys. (1,4%), nabycie praw emerytalnych lub rentowych – 1,6 tys. (1,0%). Ponadto ze statusu bezrobotnego dobrowolnie zrezygnowało 13,7 tys. osób (8,6%), a 5,6 tys. (3,5%) utraciło go w wyniku odmowy, bez uzasadnionej przyczyny, przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy.

Wykres 21. Bezrobotni zarejestrowani i wyrejestrowani z urzędów pracy według miesięcy w miesiącu sprawozdawczym

Chart 21. Unemployed persons registered and removed from labour offices by months in reporting month

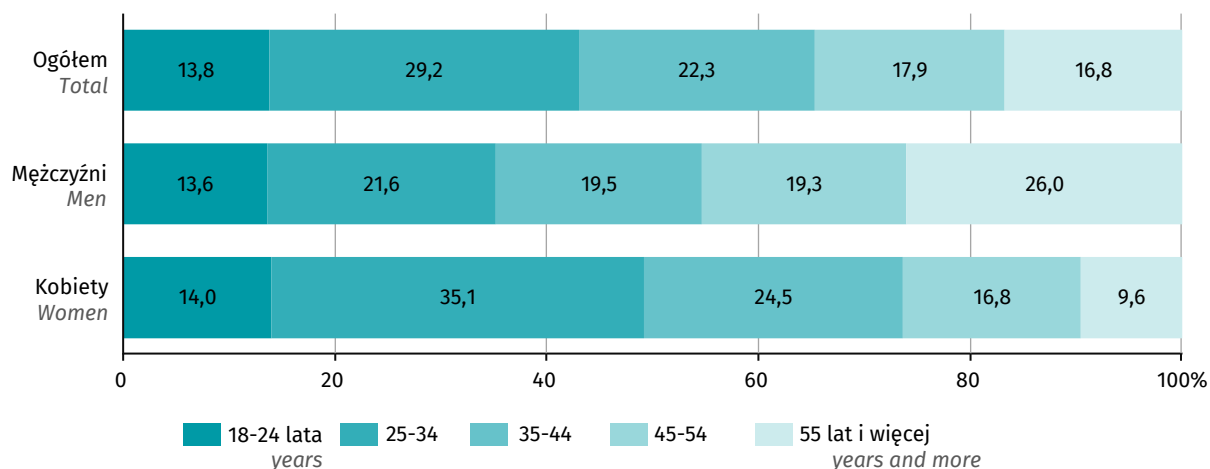
W końcu 2017 r. największą grupę, liczącą 23,2 tys. osób, tworzyli bezrobotni w wieku 25-34 lata. Zbiorowość ta stanowiła 29,2% ogółu bezrobotnych. W województwie małopolskim na 100 osób w tym wieku przypadało 4 bezrobotnych (o 1 osobę mniej niż przed rokiem).

Według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, między innymi kryterium wieku stanowi podstawę do nadania osobie bezrobotnej statusu osoby znajdującej się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wyróżnione zostały tu osoby do 30 i powyżej 50 roku życia. W końcu 2017 r. stanowili oni odpowiednio 33,1% i 30,4% bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnych warunkach na rynku pracy oraz 28,6% i 26,3% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w końcu 2017 r. wyniósł 3,8%. Wskaźnik ten obliczony dla kobiet ukształtował się na poziomie 4,5%, a dla mężczyzn – 3,2%.

Wykres 22. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według grup wieku w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

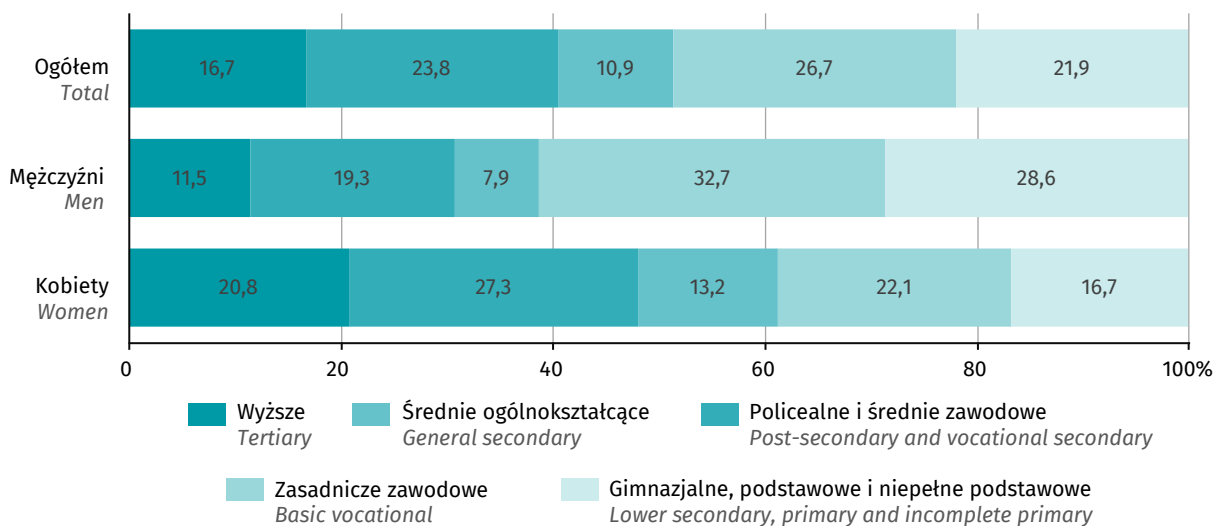
Chart 22. Structure of registered unemployed persons by age groups in 2017
As of 31 XII

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych (według stanu w końcu 2017 r.) najwięcej było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (21,2 tys., tj. 26,7%) oraz policealnym i średnim zawodowym (18,9 tys., tj. 23,8%). Kobiety przeważały wśród bezrobotnych z wykształceniem: wyższym (70,0% bezrobotnych legitymujących się takim poziomem wykształcenia), średnim ogólnokształcącym (68,1%) oraz policealnym i średnim zawodowym (64,6%). Mężczyźni natomiast, stanowili ponad połowę bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (57,1%) oraz zasadniczym zawodowym (53,5%).

Wykres 23. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

Chart 23. Structure of registered unemployed persons by educational level in 2017
As of 31 XII

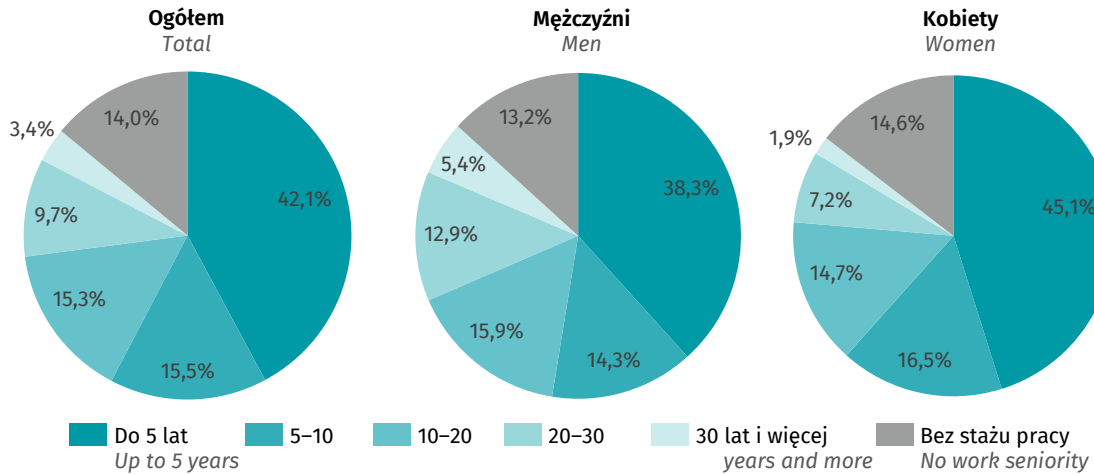

W końcu 2017 r. w ogólnej liczbie bezrobotnych było 18,8 tys. osób (23,7%) ze stażem pracy dłuższym niż 1 rok, ale nie przekraczającym 5 lat. Drugą, co do wielkości grupą, liczącą 14,7 tys. osób, byli bezrobotni którzy pracowali maksymalnie 1 rok (18,4%).

Wykres 24. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według stażu pracy^a w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

Chart 24. Structure of registered unemployed persons by work seniority^a in 2017
As of 31 XII

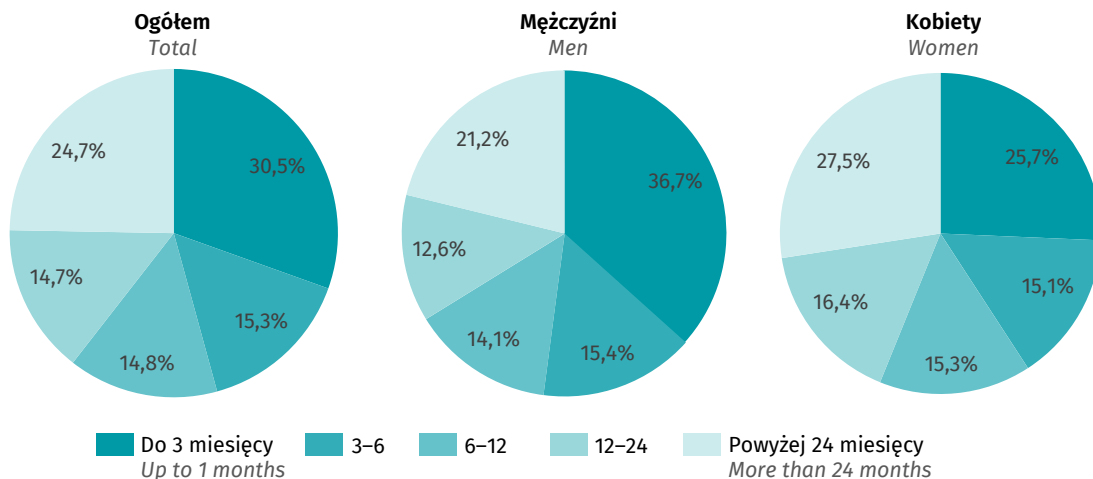

^a Przedziały zostały domknięte prawostronnie.
^a Intervals were shifted upward.

Według stanu w końcu 2017 r., dłużej niż 12 miesięcy pozostawało bez pracy 31,4 tys. bezrobotnych. Stanowili oni 39,5% bezrobotnych zarejestrowanych, przy czym dla kobiet udział ten wyniósł 43,9%, a dla mężczyzn – 33,8%.

Wykres 25. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy^a w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

Chart 25. Structure of registered unemployed persons by duration of unemployment^a in 2017
As of 31 XII

^a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy; przedziały zostały domknięte prawostronnie.
^a From the date of registering in a labour office; intervals were shifted upward.

Istotny wpływ na długość okresu pozostawania bez pracy miał wiek osób bezrobotnych. Im starsi byli bezrobotni, tym więcej było wśród nich osób pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok. W końcu grudnia 2017 r. w grupie bezrobotnych w wieku 18-24 lata udział takich osób wyniósł 19,5%, w wieku 25-34 lata – 36,2%, w wieku 35-44 lata – 43,7%, w wieku 45-54 lata – 44,9%, a wśród tych, którzy osiągnęli wiek 55 lat i więcej – 50,3%.

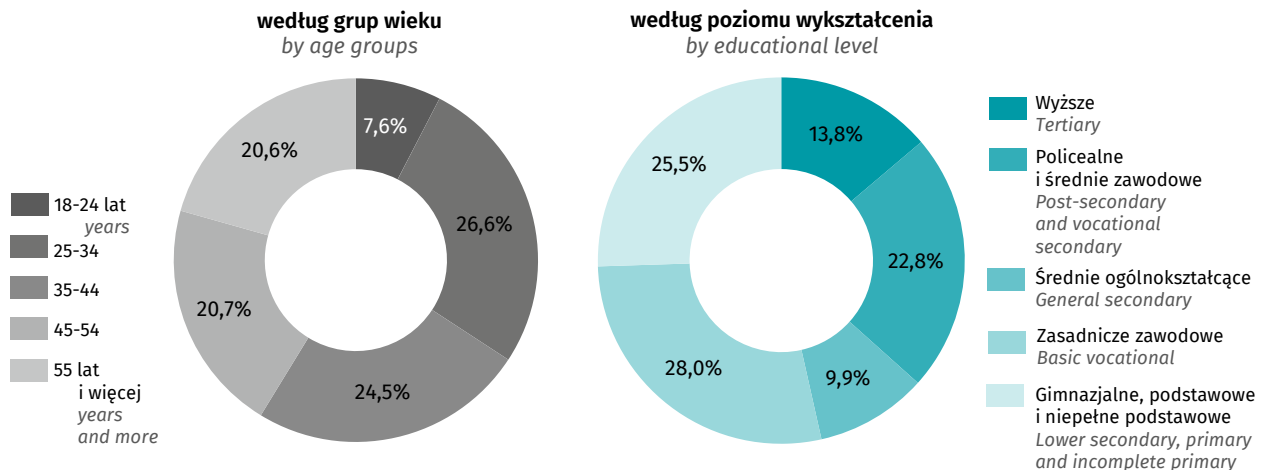
Nie bez znaczenia dla długości okresu pozostawania bez pracy było też wykształcenie osób bezrobotnych. W końcu grudnia 2017 r. wśród bezrobotnych z wykształceniem wyższym udział osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy wyniósł 33,3%, w przypadku osób z wykształceniem policealnym i średnim (zawodowym i ogólnokształcącym) – 37,9%, natomiast z wykształceniem, co najwyżej zasadniczym zawodowym – 42,7%.

W końcu 2017 r. do długotrwale bezrobotnych zaliczono 53,0% bezrobotnych zarejestrowanych. Były to osoby, które pozostawały w rejestrach urzędów pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat (z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy). Takie osoby traktowane są jako bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wśród nich 19,7% stanowiły osoby do 30 roku życia, a 31,6% – te, które ukończyły 50 lat. Ponad połowa (53,5%) długotrwale bezrobotnych posiadała wykształcenie nie wyższe niż zasadnicze zawodowe.

Wykres 26. Struktura osób długotrwale bezrobotnych w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Chart 26. Structure of registered long-term unemployed persons in 2017
As of 31 XII

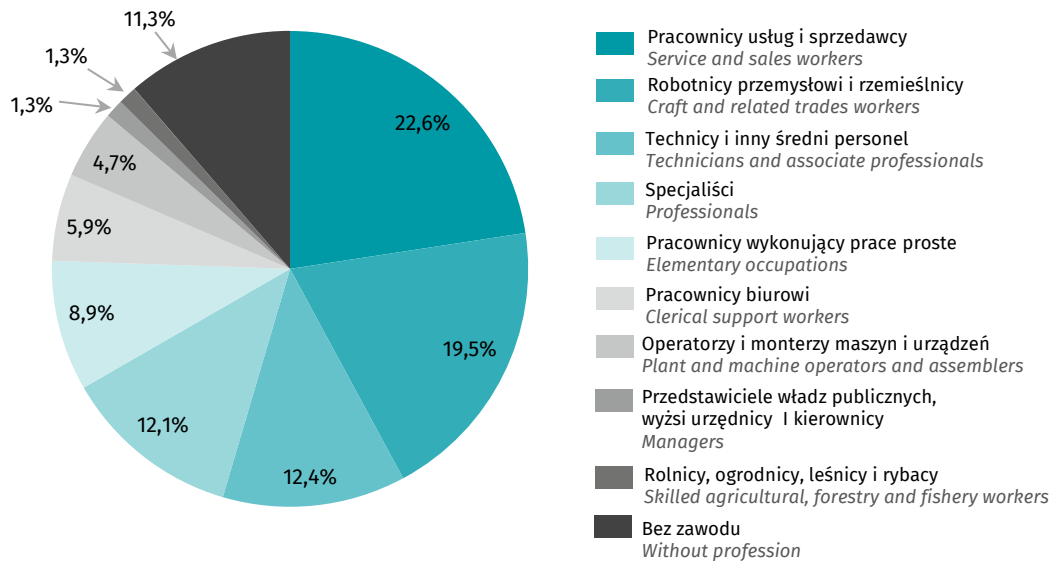
Według stanu w końcu 2017 r., wśród bezrobotnych poprzednio pracujących zawodowo najczęściej było osób, które pracowały w podmiotach zaliczanych do sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^A” (18,9%), „Przemysł przetwórstwo” (14,5%) oraz „Budownictwo” (9,7%).

Z analizy struktury bezrobotnych według zawodów wynika, że w końcu 2017 r. najczęściej osób (17,9 tys.) należało do wielkiej grupy zawodów „Pracownicy usług i sprzedawcy”. Głównymi reprezentantami tej grupy (na poziomie elementarnym) byli „Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)”, których udział wyniósł 47,3%. Liczną grupą byli też „Kucharze” – 13,7%. Drugą pod względem liczby bezrobotnych była wielka grupa zawodów „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (15,5 tys. bezrobotnych), w której 9,9% stanowili „Ślusarze i pokrewni”, a 9,1% – „Mechanicy pojazdów samochodowych”.

W rejestrach urzędów pracy figurowało także 9,0 tys. bezrobotnych bez zawodu, czyli osób, które nie posiadały świadectwa (dyplomu) ukończenia kształcenia szkolnego lub kursowego i udokumentowanej ciągłości pracy w okresie minimum 1 roku w tym samym zawodzie.

Wykres 27. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wielkich grup zawodów^a w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 27. Structure of registered unemployed persons by major occupational groups^a in 2017 As of 31 XII

^a Nie uwzględniono grupy „Siły zbrojne”.

^a “Armed forces occupations” group was not included.

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie² od 2010 r. realizuje we wszystkich powiatach badanie pod nazwą „Barometr zawodów”. Jest to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach, której celem jest wskazanie zawodów deficytowych, zrównoważonych i nadwyżkowych. Podstawą do opracowania raportów są opinie ekspertów. Na przełomie III i IV kwartału każdego roku spotykają się oni, aby wspólnie przeanalizować sytuację w około 165 zawodach (wybranych z Klasyfikacji Zawodów i Specjalności), których nazwy zostały dobrane tak, aby pasowały do nazewnictwa stosowanego przez pracodawców oraz poszukujących pracy.

W 2017 r. w prognozie zapotrzebowania na pracowników w 2018 r. podano, że w województwie małopolskim deficyt pracowników wystąpi w 36 zawodach (rok wcześniej w 32). W branży budowlanej wyróżniono 10 zawodów deficytowych (betoniarze i zbrojarze, brukarze, cieśle i stolarze budowlani, dekarze i blacharze budowlani, monterzy instalacji budowlanych, murarze i tynkarze, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie, robotnicy budowlani oraz kierownicy budowy); związanych z produkcją – 7 (elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, masarze i przetwórcy ryb, operatorzy obrabiarek skrawających, robotnicy obróbki drewna i stolarze, spawacze oraz ślusarze); w ramach branży transportowej – 5 (kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, kierowcy autobusów, spedytorzy i logistycy, mechaników pojazdów samochodowych oraz blacharzy i lakierników samochodowych). Wskazano też na 5 zawodów gastronomicznych (szefów kuchni, kucharzy, piekarzy, cukierników oraz kelnerów i barmanów), 4 medyczne (lekarzy, pielęgniarki i położne, fizjoterapeuci i masażyści oraz opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej), 2 informatyczne (programistów, projektantów i administratorów baz danych oraz grafików komputerowych) i 2 związane z usługami (kosmetyczki i fryzjerzy). Oprócz tego stwierdzono niedobór samodzielnych księgowych.

² Barometr zawodów 2018 Raport podsumowujący badanie w województwie małopolskim, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków 2017, strona internetowa barometrzwawodow.pl.

² Occupation barometer 2018 Report summarizing the study in the Małopolskie voivodship, Voivodship Labour Office in Krakow, Krakow 2017, website barometrzwawodow.pl.

Na występowanie zawodów deficytowych, zdaniem ekspertów, w znacznym stopniu wpływają:

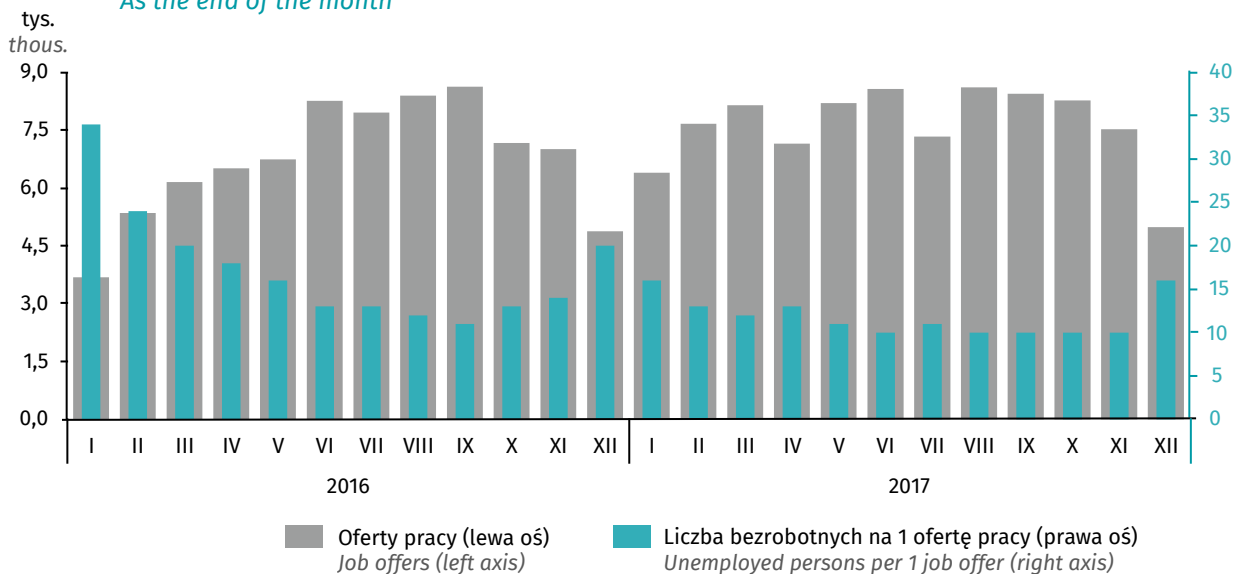
- brak u kandydatów umiejętności wymaganych przez pracodawcę,
- niewystarczające doświadczenie zawodowe, brak lub utrata kwalifikacji i uprawnień,
- trudne warunki pracy lub niskie wynagrodzenie, nieprzystające do charakteru pracy lub stanowiska,
- atrakcyjniejsze warunki pracy poza lokalnym rynkiem pracy (również za granicą),
- praca poza miejscem zamieszkania wymagająca czasochłonnnych i kosztownych dojazdów,
- zbyt wysoki lub zbyt niski wiek kandydatów do pracy,
- zły stan zdrowia,
- brak chęci do pracy,
- możliwość pobierania świadczeń socjalnych na poziomie zbliżonym do wynagrodzeń oferowanych na lokalnym rynku pracy.

W prognozie na 2018 r. znalazło się także 5 zawodów określonych jako nadwyżkowe (w poprzednim roku 16). Wskazano głównie zawody związane z pracą biurową: pracowników administracyjnych i biurowych, pracowników biur podróży i organizatorów obsługi turystycznej, ekonomistów oraz specjalistów administracji publicznej. Mniejsze zainteresowanie dotyczyć będzie też filozofów, historyków, politologów i kulturoznawców. Nadwyżka pracowników wynika z niskiego zapotrzebowania na dany zawód. Często spowodowana jest też niedopasowaniem oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.

W 2017 r. do urzędów pracy zgłoszono 116,2 tys. ofert zatrudnienia (o 12,5 tys., tj. o 12,0% więcej niż w 2016 r.), z których 9,9 tys. (8,5%) pochodziło z sektora publicznego. Wśród wszystkich ofert 100,2 tys. (86,2%) dotyczyło zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, a 16,0 tys. (13,8%) – miejsc aktywizacji zawodowej. Do osób niepełnosprawnych skierowanych było 3,4 tys. ofert (2,9%). W końcu grudnia 2017 r. do dyspozycji urzędów pracy pozostawało 5,0 tys. wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, czyli na 1 niewykorzystaną ofertę pracy przypadało 16 osób bezrobotnych.

Wykres 28. Oferty pracy oraz bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy według miesięcy Stan w końcu miesiąca

Chart 28. Job vacancies and registered unemployed persons per job offer by months
As the end of the month

W 2017 r. w urzędach pracy z usług indywidualnego poradnictwa zawodowego skorzystało 25,2 tys. osób bezrobotnych oraz 0,1 tys. osób poszukujących pracy. W efekcie 9,9 tys. (39,0%) z nich podjęto pracę. W spotkaniach grupowego poradnictwa zawodowego uczestniczyło 4,3 tys. bezrobotnych. Szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy ukończyło 0,4 tys. osób.

W instytucjach szkoleniowych prowadzących szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy szkolenia ukończyło 4,9 tys. osób. Jeszcze w trakcie szkolenia lub w okresie 3 miesięcy od jego ukończenia pracę podjęło 3,7 tys. osób. Najwięcej osób kształciło się w obszarach zawodowych: zarządzanie i administrowanie (1,2 tys. osób, 25,2% ogółu osób, które ukończyły szkolenia), usługi transportowe obejmujące m. in. kursy prawa jazdy (0,7 tys. osób, 13,7%), rozwój osobowościowy i kariery zawodowej (0,4 tys. osób, 8,7%), usługi określone jako pozostałe (0,3 tys. osób, 7,1%), technika i handel artykułami technicznymi (0,2 tys. osób, 4,1%) oraz rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna (0,2 tys., 3,4%).

Wśród osób, które ukończyły szkolenie było 0,3 tys. bezrobotnych, którym urzędy pracy przyznały bony szkoleniowe gwarantujące skierowanie na wskazane szkolenia oraz opłacenie kosztów poniesionych w związku z podjęciem szkoleń (95,8% stanowiły osoby do 30 roku życia). W trakcie lub po wykorzystaniu bonu szkoleniowego pracę podjęło 0,2 tys. osób, co stanowiło 72,9% wszystkich bezrobotnych, którzy skorzystali z tej formy aktywizacji.

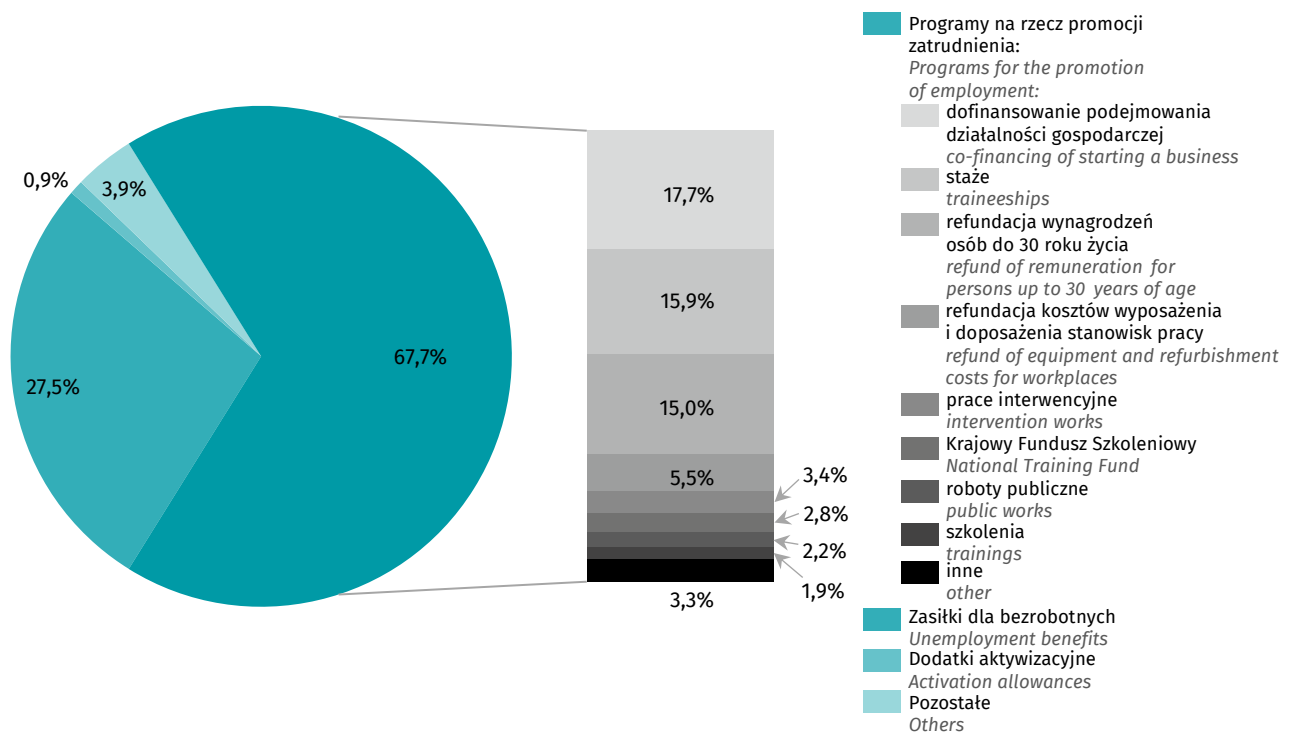
W celu przygotowania zawodowego w 2017 r. staż u pracodawcy ukończyło 10,8 tys. bezrobotnych. W trakcie trwania stażu lub w okresie do 3 miesięcy po jego ukończeniu pracę podjęło 8,9 tys. bezrobotnych. Znaczna ilość staży została zrealizowana w obszarze zawodowym określonym jako prace sekretarskie i biurowe (1,9 tys., tj. 17,4% bezrobotnych, którzy ukończyli staż) oraz sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami (1,0 tys., tj. 9,5%).

W 2017 r. urzędy pracy przyznały bony stażowe dla 0,3 tys. osób bezrobotnych, które nie ukończyły 30 roku życia. Bony te stanowiły gwarancję skierowania do odbycia stażu u pracodawcy wskazanego przez bezrobotnego na okres 6 miesięcy, o ile pracodawca zobowiąże się do zatrudnienia bezrobotnego po zakończeniu stażu przez okres 6 miesięcy. W trakcie lub po wykorzystaniu bonu stażowego pracę podjęło 94,5% bezrobotnych, którzy zdecydowali się wykorzystać ten instrument aktywizacji.

Ponadto, w ramach uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy 2,9 tys. bezrobotnych ukończyło prace interwencyjne, 1,7 tys. – prace społecznie użyteczne, a 1,2 tys. – roboty publiczne.

Wykres 29. Struktura wydatków Funduszu Pracy według przeznaczenia w 2017 r.

Chart 29. Structure of expenditure of the Labour Fund by purpose in 2017

Z Funduszu Pracy na łagodzenie skutków bezrobocia w 2017 r. wydatkowano łącznie 514,2 mln zł. Na zasiłki dla bezrobotnych przeznaczono 141,3 mln zł. Na programy na rzecz promocji zatrudnienia wydano 348,2 mln zł, w tym: środki na dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej pochłonęły 91,2 mln zł, na staże przekazano 81,8 mln zł, na refundację wynagrodzeń osób do 30 roku życia – 77,4 mln zł, na refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy – 28,2 mln zł, na prace interwencyjne – 17,3 mln zł, na Krajowy Fundusz Szkoleniowy – 14,3 mln zł, na roboty publiczne – 11,1 mln zł, a na szkolenia – 10,0 mln zł. Ze środków przeznaczonych na programy na rzecz promocji zatrudnienia 212,6 mln zł wydatkowano na osoby bezrobotne do 30 roku życia, a 26,3 mln zł na te, które ukończyły 50 lat.

Samorząd województwa na podstawie Krajowego Planu Działania na Rzecz Zatrudnienia corocznie przygotowuje plan regionalny. Wyznaczone w nim kierunki i priorytety są brane pod uwagę m.in. przy dokonywaniu podziału środków Funduszu Pracy na realizowane przez powiaty działania na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji zasobów ludzkich. W 2017 r. w ramach zadań Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia³ zrealizowano usługi o łącznej wartości 852,5 mln zł dla 497,6 tys. osób, pozyskano 131,4 tys. ofert pracy, udzielono 7,7 tys. pożyczek i dotacji.

W wyniku realizowanych działań powstało 7,9 tys. nowych miejsc pracy, 135,2 tys. osób podjęło pracę, a 129,4 tys. osób nabyło lub poszerzyło wiedzę, umiejętności i kwalifikacje. Zadania wykonywane były w ramach następujących priorytetów:

- Kształtowanie postaw i kompetencji kluczowych najmłodszych Małopolan (12 zadań),
- Poprawa jakości i efektywności kształcenia zawodowego (7 zadań),
- Podejmowanie świadomych wyborów edukacyjno-zawodowych (6 zadań),
- Zwiększenie aktywności edukacyjnej Małopolan (7 zadań),
- Podjęcie i utrzymanie aktywności zawodowej (35 zadań).

Na realizację wszystkich 67 zadań wykazanych w planie na 2017 r. wydatkowano przede wszystkim środki z Europejskiego Funduszu Społecznego (486,1 mln zł) oraz Funduszu Pracy (246,6 mln zł). Z tych dwóch źródeł pochodziło 86% środków przeznaczonych na realizację regionalnej polityki rynku pracy.

W 2017 r. w ramach realizowanych zadań:

- 250,3 tys. osób skorzystało z usług pośrednictwa pracy, z tego około 141 tys. osób za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy,
- 146,4 tys. osób zostało objętych usługami doradczymi i informacją zawodową, w tym 39% skorzystało z usług w powiatowych urzędach pracy, a 32% skorzystało z usług świadczonych przez Ochotnicze Hufce Pracy,
- czasowe zatrudnienie (tj. prace sezonowe, krótkoterminowe) przy wsparciu OHP podjęło około 14 tys. osób młodych,
- około 20 tys. osób zostało skierowanych na subsydiowane zatrudnienie, w tym około 6 tys. przez powiatowe urzędy pracy, a prawie 14 tys. przez OHP,
- spośród 7,5 tys. udzielonych pożyczek i dotacji na uruchomienie i rozwój działalności gospodarczej 5,7 tys. udzieliły powiatowe urzędy pracy,
- 37,9 tys. osób zostało objętych różnymi formami kształcenia i podnoszenia kwalifikacji,
- różnymi formami integracji społecznej objęto 7,4 tys. osób,
- w programach edukacyjnych uczestniczyło 33,2 tys. dzieci i młodzieży,
- 1,1 tys. osób (uczniów i studentów) otrzymało stypendia w ramach realizowanych w województwie programów stypendialnych.

³ Rozliczenie Regionalnego Planu Działania na Rzecz Zatrudnienia na rok 2017 [w:] Regionalny Plan Działania Na Rzecz Zatrudnienia na rok 2018, Kraków, maj 2018; strona internetowa Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie wupkrakow.praca.gov.pl.

³ Accounting for the Regional Action Plan for Employment for 2017 [in:] Regional Action Plan for Employment for 2018, Kraków, May 2018; website of the Voivodship Labour Office in Krakow wupkrakow.praca.gov.pl.

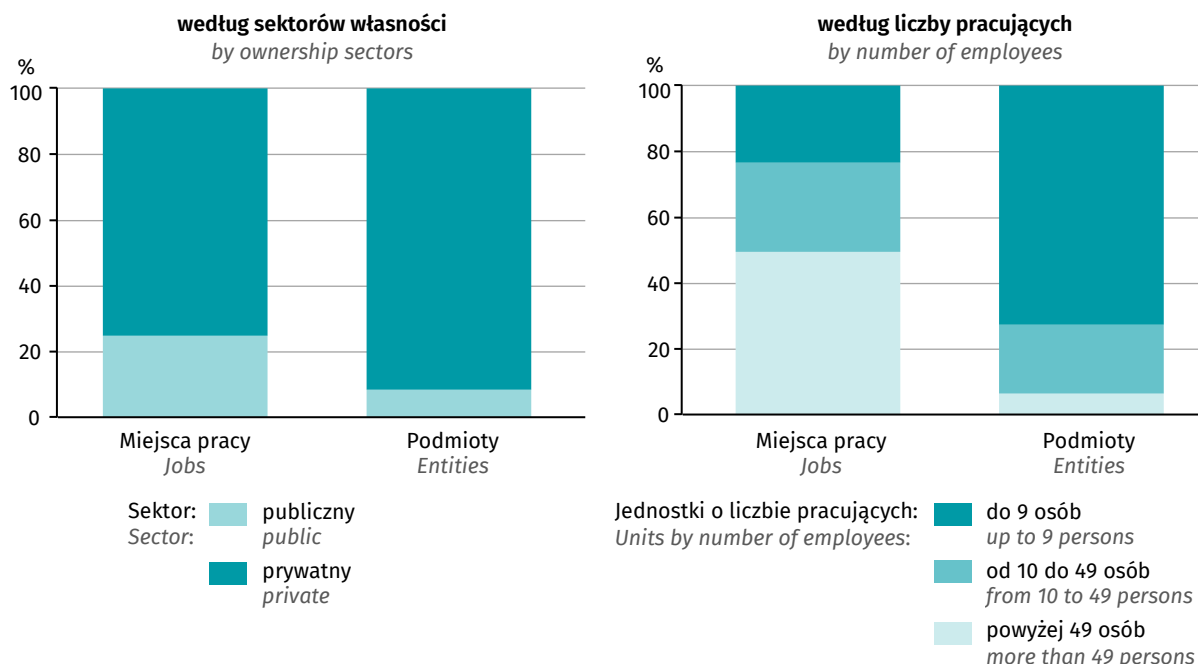
Rozdział 3. Popyt na pracę

Chapter 3. Demand for labour

Popyt na pracę jest jednym z elementów rynku pracy. Określany jest jako zapotrzebowanie na pracę zgłaszane przez pracodawców przy określonych stawkach płac. Równoważony jest podażą pracy, czyli liczbą osób chętnych do podjęcia pracy. W województwie małopolskim uogólnione wyniki badania popytu na pracę były reprezentatywne (przeciętnie w 2017 r.) dla 70,0 tys. podmiotów zatrudniających co najmniej 1 osobę (wzrost o 3,7 tys. w stosunku do 2016 r.), z czego większość (72,6%) to jednostki zatrudniające do 9 osób. Jednostki sektora prywatnego stanowiły 91,5%. Badane podmioty dysponowały (przeciętnie w roku) 1056,1 tys. miejsc pracy, z których 98,9% było zagospodarowanych, a 1,1% wolnych.

Wykres 30. Struktura podmiotów zatrudniających przynajmniej 1 osobę oraz miejsc pracy w tych podmiotach w 2017 r.
Przeciętna w roku

Chart 30. Structure of entities employing at least 1 person and of workplaces in these entities in 2017
Annual average

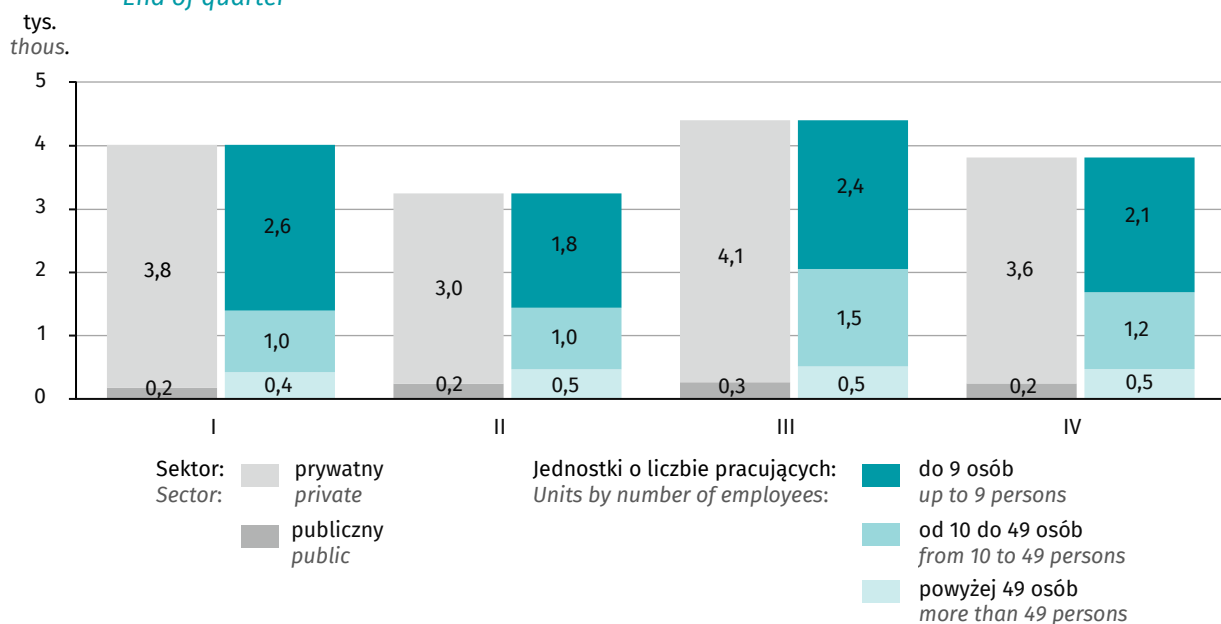
Rezultatem tworzenia nowych miejsc pracy i w wyniku ruchu zatrudnienia w przedsiębiorstwach nie wszystkie miejsca pracy były zagospodarowane. Niektóre zakłady deklarowały wolne miejsca pracy. Przedsiębiorstwa te przeciętnie w 2017 r. stanowiły 5,5% badanych jednostek (3,9 tys., czyli o 1,3 tys. więcej niż w 2016 r.). Były to głównie jednostki sektora prywatnego – 94,1% oraz tzw. „małe przedsiębiorstwa”, czyli zatrudniające do 9 pracowników – 57,6%.

W 2017 r. podmioty oferowały przeciętnie 11,1 tys. wolnych miejsc pracy (1,1% ogólnej liczby miejsc pracy w województwie), czyli o 3,6 tys. więcej niż w 2016 r. W jednostkach sektora prywatnego znajdowało się 93,5% wolnych miejsc pracy. W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 49 osób zapotrzebowanie na pracownika było największe – 47,6% wolnych miejsc pracy. Niższy odsetek odnotowano w jednostkach zatrudniających do 9 osób – 30,4%. Natomiast najmniej wolnych miejsc pracy było w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących od 10 do 49 osób – 22,1%.

Wykres 31. Podmioty zgłaszające wolne miejsca pracy według sektorów własności i liczby pracujących w 2017 r. Stan w końcu kwartału

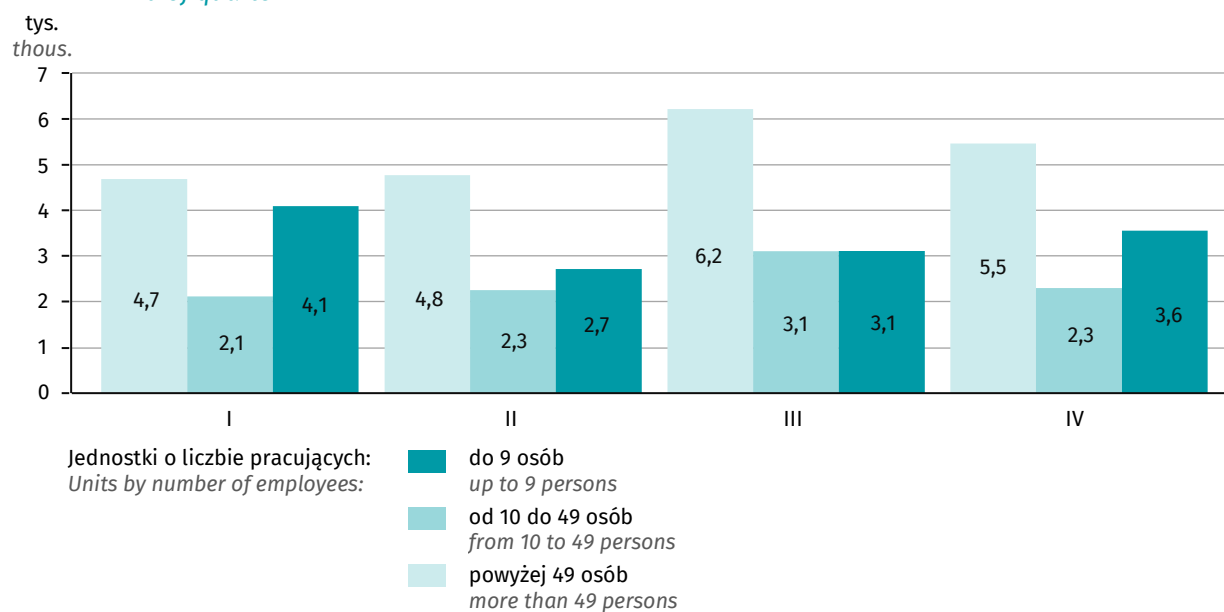
Chart 31. Entities reporting vacancies by ownership sectors and number of employees in 2017
End of quarter

Na 1 zakład pracy przypadało średnio 2,9 wolnych miejsc pracy, tyle samo co w sektorze prywatnym. W jednostkach sektora publicznego wskaźnik ten wyniósł 3,1. W jednostkach „dużych” (zatrudniających powyżej 49 osób) na 1 zakład pracy przypadało 11,3 wolnych miejsc pracy, w „średnich” (od 10 do 49 pracujących) – 2,1 miejsc, a w „małych” – 1,5.

Wykres 32. Wolne miejsca pracy według liczby pracujących w 2017 r. Stan w końcu kwartału

Chart 32. Vacancies by number of employed persons in 2017
End of quarter

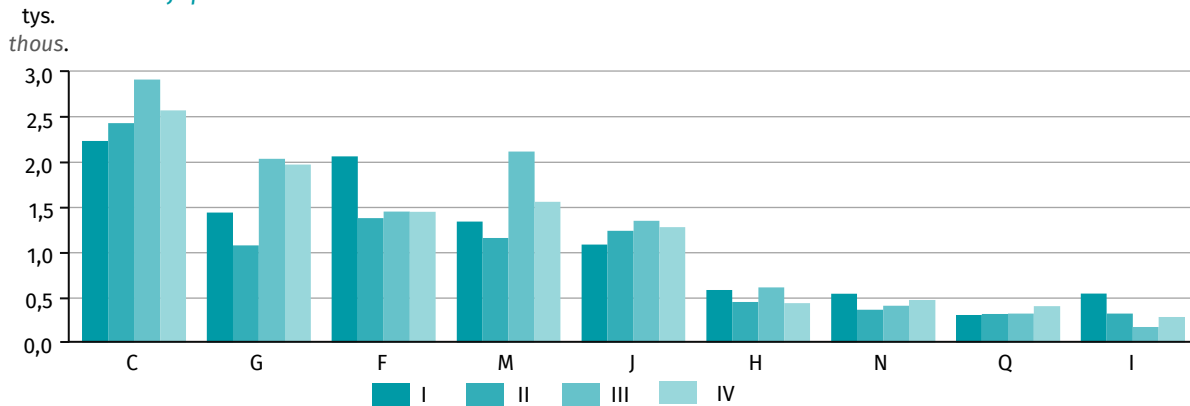

Największy popyt na pracowników średnio w roku wystąpił w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – 2,5 tys. wolnych miejsc pracy. Co czwarte małe przedsiębiorstwo oferujące wolne miejsca pracy to jednostka działająca w sekcji „Budownictwo”. Najwyższy odsetek wolnych miejsc pracy w grupie przedsiębiorstw średnich stanowiły jednostki zaliczane do sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” – 28,9%, a spośród zakładów zatrudniających powyżej 49 osób stanowiły jednostki zaliczane do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – 25,9%.

Wykres 33. Wolne miejsca pracy w wybranych sekcjach PKD według kwartałów w 2017 r.
Stan w końcu kwartału

Chart 33. Vacancies in selected NACE sections by quarters in 2017
End of quarter

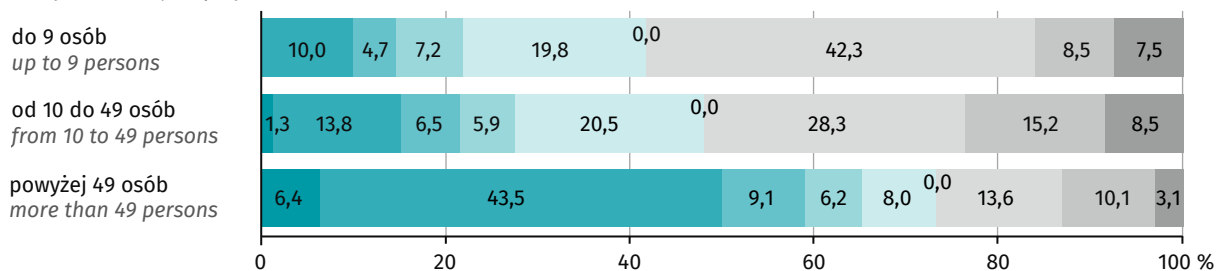
Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według łącznej liczby wolnych miejsc pracy. Wybrano te sekcje, w których w ciągu roku było więcej niż 1000 miejsc.

Note. Sections were sorted descendingly by total number of vacancies. The sections were selected in which there were more than 1000 places during the year.

Wykres 34. Struktura wolnych miejsc pracy według wielkich grup zawodów w 2017 r.
Przeciętna w roku

Chart 34. Structure of vacancies by major occupational groups in 2017
Annual average

Jednostki o liczbie pracujących:
 Units by number of employees

- Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy
Managers
- Specjaliści
Professionals
- Technicy i inny średni personel
Technicians and associate professionals
- Pracownicy biurowi
Clerical support workers
- Pracownicy usług i sprzedawcy
Service and sales workers
- Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (0,0%)
Skilled agricultural, forestry and fishery workers
- Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy
Craft and related trades workers
- Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń
Plant and machine operators and assemblers
- Pracownicy wykonujący prace proste
Elementary occupations

W 2017 r. pracodawcy poszukiwali w szczególności „Specjalistów” – 26,8% wolnych miejsc pracy, „Robotników przemysłowych i rzemieślników” – 25,6%, „Pracowników usług i sprzedawców” – 14,4%. W sektorze publicznym największe zapotrzebowanie było na „Specjalistów” (55,1% wolnych miejsc pracy w tym sektorze), natomiast w sektorze prywatnym na pracowników zaliczanych do grupy „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (27,1%).

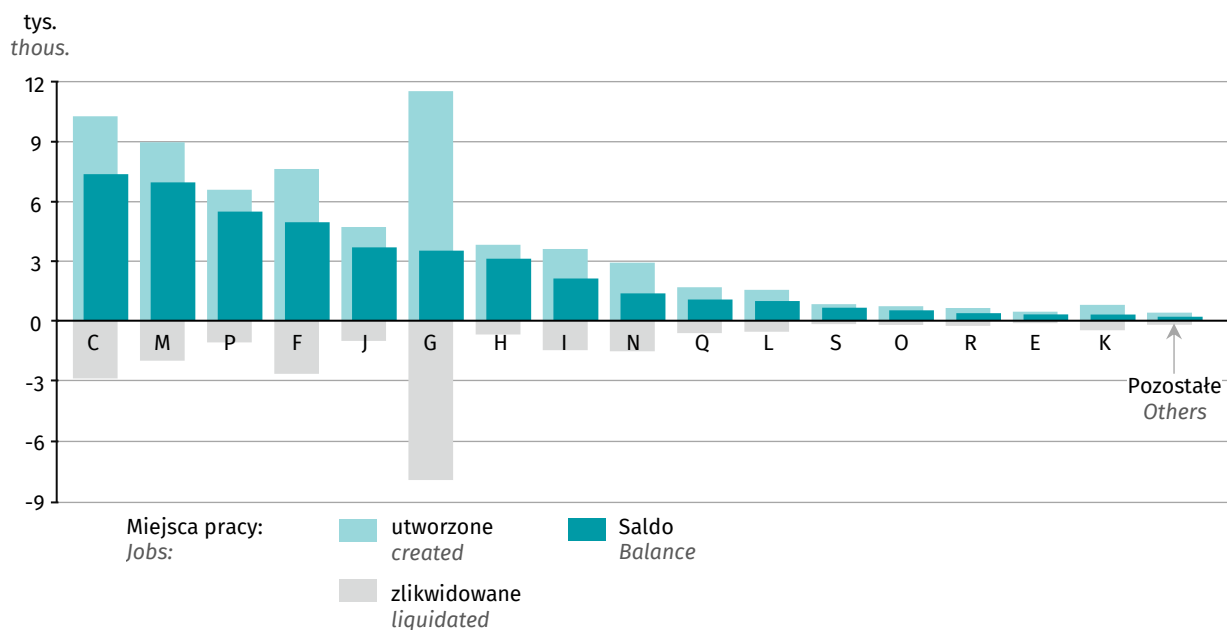
Przeciętny roczny odsetek niewykorzystania wolnych miejsc pracy (udział wolnych miejsc pracy w stosunku do łącznej liczby miejsc pracy, zagospodarowanych i wolnych) w 2017 r. wyniósł 1,05% i zwiększył się o 0,29 p. proc. Najniższy, na poziomie 0,86%, odnotowano w podmiotach o liczbie pracujących 10–49 osób (wzrost o 0,37 p. proc.). W zakładach liczących 50 i więcej pracujących wyniósł on 1,01% (wzrost o 0,28 p. proc.), a najwyższy wystąpił w grupie podmiotów do 9 osób pracujących – 1,37% (wzrost o 0,22 p. proc.).

Istotnym czynnikiem kształtującym popyt na pracę jest liczba nowo utworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy. W ciągu 2017 r. utworzono 66,9 tys. miejsc pracy (o 1,6 tys. mniej niż w poprzednim roku), a zlikwidowano 24,1 tys. miejsc pracy (o 5,4 tys. mniej niż w 2016 r.). Bilans był dodatni – 42,8 tys. miejsc pracy (w 2016 r. – 39,0 tys.). Dodatkowo saldo nowo utworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy odnotowano zarówno w jednostkach sektora publicznego jak i prywatnego. W prawie wszystkich sekcjach PKD (oprócz sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”) w 2017 r. więcej miejsc pracy zostało utworzonych niż zlikwidowanych.

W 2017 r. udział liczby nowo utworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy w przeciętnej liczbie pracujących wyniósł 8,7%. Największa „rotacja” stanowisk pracy charakteryzowała jednostki sekcji „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (18,0%), a także „Informacja i komunikacja” (17,6%). Najniższy wskaźnik odnotowano w przedsiębiorstwach sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ” (2,3%).

Wykres 35. Nowo utworzone i zlikwidowane miejsca pracy według sekcji PKD w 2017 r.

Chart 35. Newly created and liquidated jobs by NACE sections in 2017

Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według salda miejsc pracy nowo utworzonych i zlikwidowanych.
 Note. Sections were sorted descendingly by balance of newly created and liquidated jobs.

Rozdział 4. Czas pracy

Chapter 4. Work time

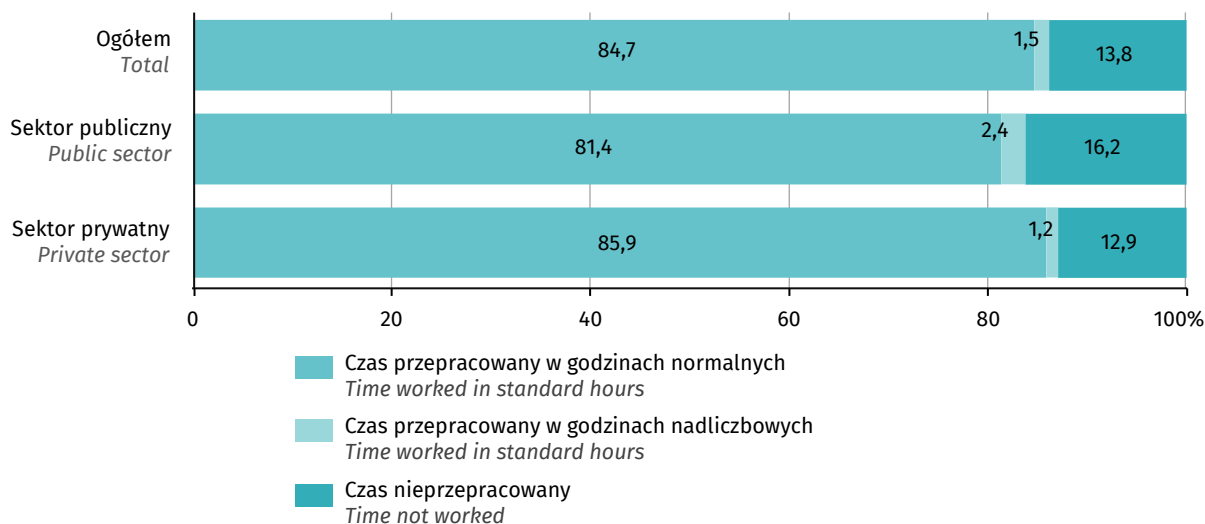
W 2017 r. w podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób i jednostkach sfery budżetowej nominalny czas pracy wyniósł 1380,8 mln godzin i był o 39,9 mln godzin (o 3,0%) dłuższy niż w 2016 r. Nominalny czas pracy w sektorze publicznym uległ wydłużeniu o 0,9% do poziomu 384,7 mln godzin, natomiast w prywatnym był dłuższy o 3,8% i wyniósł 996,1 mln godzin.

W omawianym roku nominalny czas pracy przypadający na 1 zatrudnionego ukształtował się na poziomie 1926 godzin (w 2016 r. – 1939 godzin). W sektorze publicznym wyniósł 1758 godzin, a w sektorze prywatnym – 1999 godzin (w 2016 r. odpowiednio 1772 i 2015 godzin).

Przeciętny tygodniowy wymiar czasu pracy przypadający na 1 zatrudnionego w gospodarce narodowej w 2017 r. wyniósł 37,0 godzin (w sektorze publicznym – 33,8, prywatnym – 38,4). Najdłuższy tygodniowy wymiar czasu pracy wystąpił w sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^A” i „Pozostała działalność usługowa” (39,2 godziny), a najkrótszy w sekcji „Edukacja” (28,2 godziny na 1 zatrudnionego) i wynikał z ustawowo krótszego nominalnego czasu pracy w tej sekcji.

W 2017 r. czas przepracowany był o 3,0% dłuższy niż w 2016 r. Z 1209,1 mln godzin przepracowanych w 2017 r. czas przepracowany w godzinach normalnych stanowił 98,2%, a w godzinach nadliczbowych – 1,8% (w 2016 r. – odpowiednio 98,3% i 1,7%). W strukturze czasu nominalnego przypadającego na 1 zatrudnionego w podmiotach gospodarki narodowej w 2017 r. podobnie jak w roku poprzednim czas przepracowany w godzinach normalnych stanowił 86,0%. Czas przepracowany w godzinach nadliczbowych w 2017 r. wyniósł 21,7 mln godzin i był o 7,2% dłuższy niż rok wcześniej. W przeliczeniu na 1 zatrudnionego przypadło 30 godzin, w sektorze publicznym – 43, a w sektorze prywatnym – 25 godzin (w 2016 r. – odpowiednio 29, 41 i 24 godziny).

Wykres 36. Struktura czasu pracy przypadającego na 1 zatrudnionego według kategorii czasu pracy w 2017 r.
Chart 36. Structure of work time per paid employee by categories of work time in 2017

Z punktu widzenia rodzaju działalności podmiotów objętych badaniem, najwięcej czasu w godzinach nadliczbowych (w przeliczeniu na 1 zatrudnionego w danej sekcji PKD), przepracowali zatrudnieni w podmiotach należących do sekcji „Edukacja” i „Górnictwo i wydobywanie” (odpowiednio 62 i 43 godziny), natomiast najmniej w sekcji „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” (4 godziny).

W 2017 r. czas nieprzepracowany wyniósł 193,4 mln godzin (o 3,3% więcej niż w 2016 r.) i w 90,2% był opłacony przez zakład pracy. W przeliczeniu na 1 zatrudnionego czas nieprzepracowany ukształtował się na poziomie 270 godzin, w sektorze publicznym – 291, a w prywatnym – 260 godzin (w 2016 r. – odpowiednio 271, 301, 257 godzin).

Najwięcej czasu nieprzepracowanego (w przeliczeniu na 1 zatrudnionego w danej sekcji PKD) przypadło na zatrudnionych w podmiotach należących do sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ” i „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” (odpowiednio 340 i 328 godzin), natomiast najmniej w sekcji „Transport i gospodarka magazynowa” (210 godzin).

Wykres 37. Struktura czasu pracy przypadającego na 1 zatrudnionego według kategorii oraz sekcji PKD w 2017 r.

Chart 37. Structure of work time per paid employee by categories of work time and NACE sections in 2017

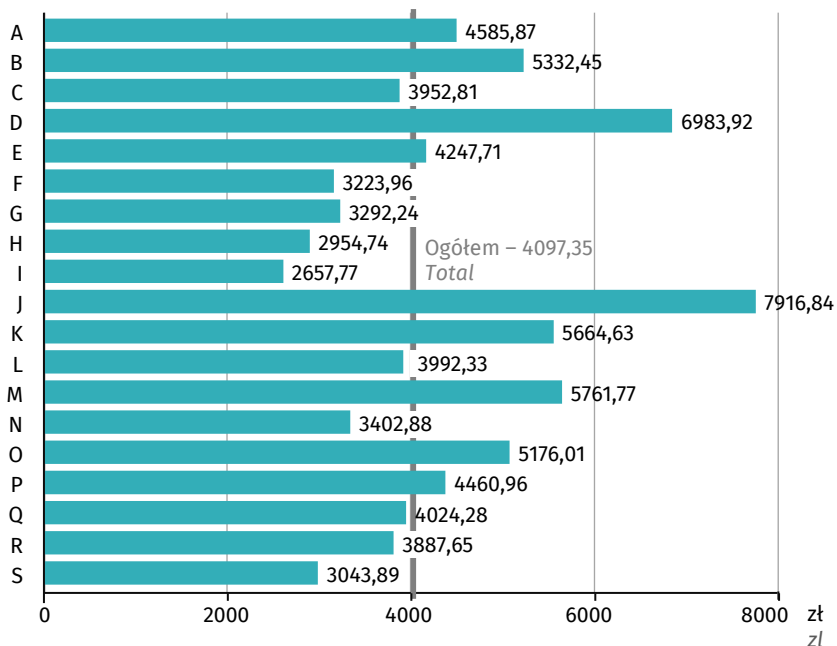

Rozdział 5. Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

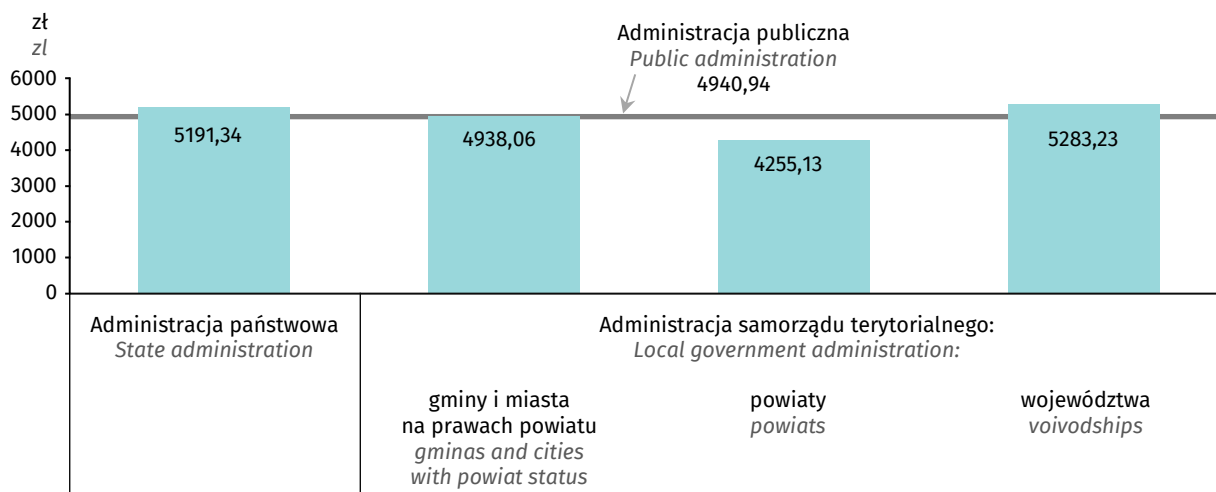
Chapter 5. Wages and salaries as well as social benefits

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w województwie małopolskim w 2017 r. wyniosło 4097,35 zł i było niższe od uzyskanego w kraju o 186,38 zł (o 4,4%). W porównaniu z 2016 r. wzrosło o 257,79 zł (o 6,7%). W sektorze publicznym wyniosło 4690,19 zł (o 14,5% więcej niż przeciętnie w województwie), a w sektorze prywatnym – 3893,68 zł (o 5,0% mniej).

Wykres 38. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej według sekcji PKD w 2017 r.
Chart 38. Average monthly gross wages and salaries in national economy by NACE sections in 2017

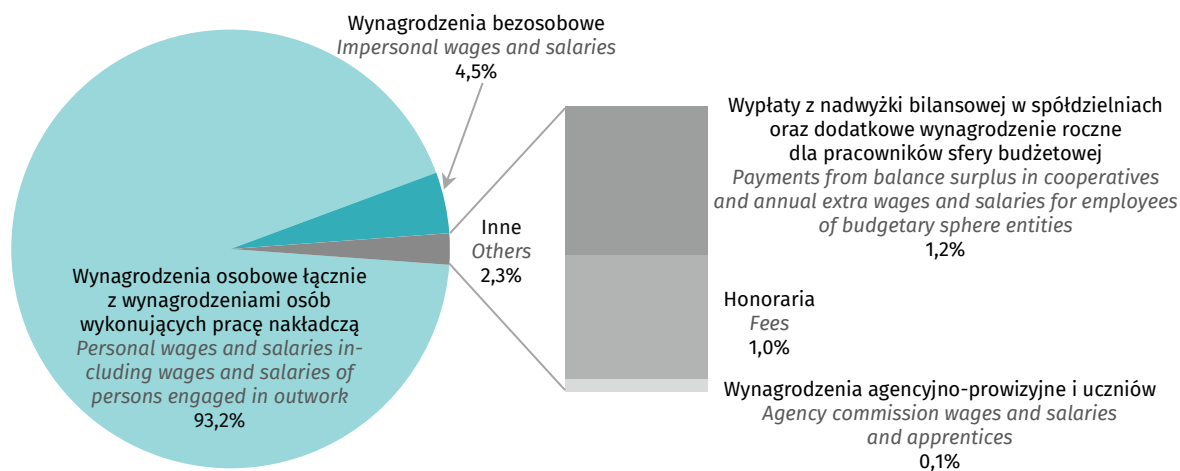
Wykres 39. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w administracji publicznej w 2017 r.
Chart 39. Average monthly gross wages and salaries in public administration in 2017

Wynagrodzenia brutto w województwie małopolskim w 2017 r. (w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkach sfery budżetowej, niezależnie od liczby pracujących) wyniosły 39484,7 mln zł i były o 8,9% wyższe niż w 2016 r. W sektorze publicznym wzrost wynagrodzeń wyniósł 4,3% (najwyższy w przedsiębiorstwach państwowych – 29,5%), a w sektorze prywatnym – 11,3% (najwyższy w przypadku własności mieszanej z przewagą własności zagranicznej – 28,2%). Więcej wzrosły wynagrodzenia w jednostkach będących na rozrachunku gospodarczym niż w jednostkach finansowanych przez budżet (odpowiednio o 10,2% i o 3,4%).

Wykres 40. Struktura wynagrodzeń brutto w 2017 r.

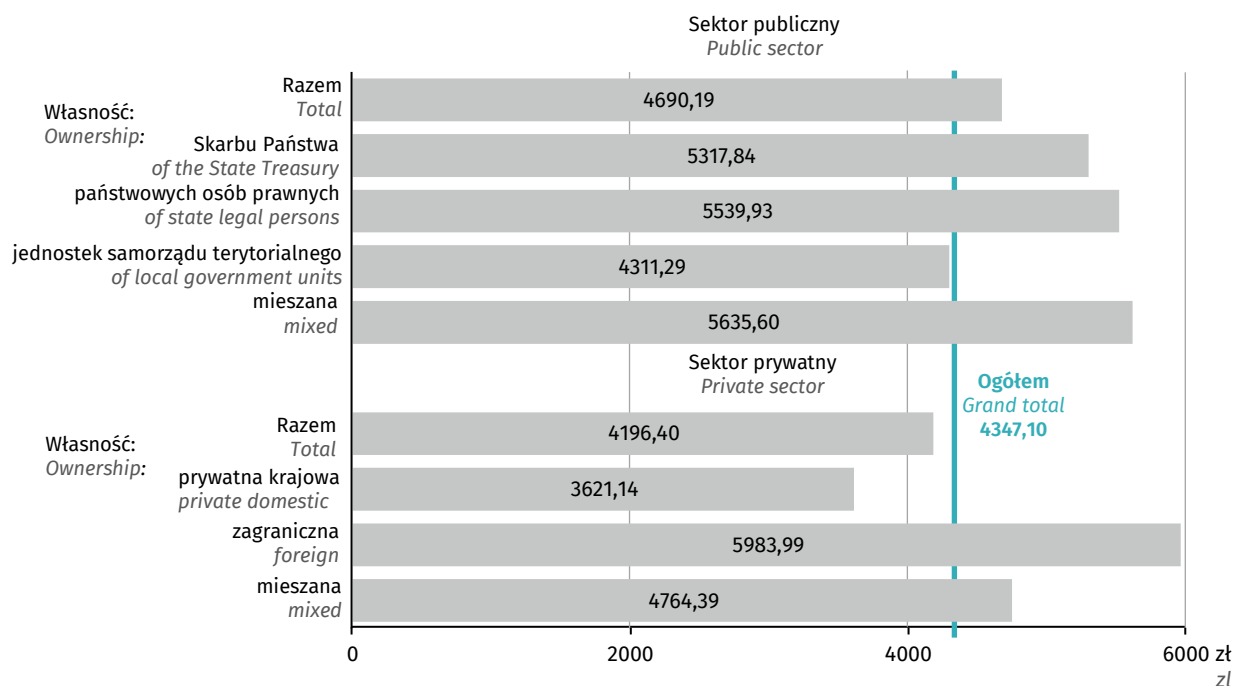
Chart 40. Structure of gross wages and salaries in 2017

Spośród składników wynagrodzeń wzrost odnotowano w wynagrodzeniach osobowych – o 9,9% oraz dodatkowych wynagrodzeniach rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej – o 3,7%. Pozostałe składniki wynagrodzeń charakteryzowały się spadkami. W porównaniu z poprzednim rokiem wynagrodzenia uczniów obniżyły się o 10,9%, wypłaty z zysku do podziału i nadwyżki bilansowej w spółdzielniach – o 7,0%, wynagrodzenia bezosobowe – o 3,9%, honoraria – o 3,3% oraz wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne – o 2,2%.

W 2017 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób i w jednostkach sfery budżetowej, niezależnie od liczby pracujących) w województwie małopolskim wyniosło 4347,10 zł i stanowiło 96,0% przeciętnego wynagrodzenia uzyskanego w kraju (w 2016 r. – 95,0%). W porównaniu z 2016 r. wynagrodzenie to wzrosło o 6,6%, tj. o 269,19 zł, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia o 3,3% (w 2016 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosło o 4,4%, tj. o 170,95 zł, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia o 4,0%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w porównaniu z 2016 r. wzrosło o 4,4%. W sektorze publicznym wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wyniósł 4,5%, a w sektorze prywatnym – 7,8%. Wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2016 r. wystąpił we wszystkich sekcjach PKD; największy odnotowano w sekcjach: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ” (o 9,7%), „Budownictwo” (o 8,3%) oraz „Zakwaterowanie i gastronomia^Δ” (o 8,1%).

Wykres 41. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według sektorów i form własności w 2017 r.
Chart 41. Average monthly gross wages and salaries by ownership sectors and forms in 2017

Duże zróżnicowanie przeciętnej płacy wystąpiło w poszczególnych sekcjach gospodarki narodowej. Rozpiętość w odchyleniu przeciętnego wynagrodzenia od średniej wojewódzkiej wyniosła 128,1 p. proc. (w 2016 r. – 130,1 p. proc.).

Wykres 42. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sekcjach PKD od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ogółem w 2017 r.
Chart 42. Relative deviation of average monthly gross wages and salaries in NACE sections from the total average monthly gross wages and salaries in 2017

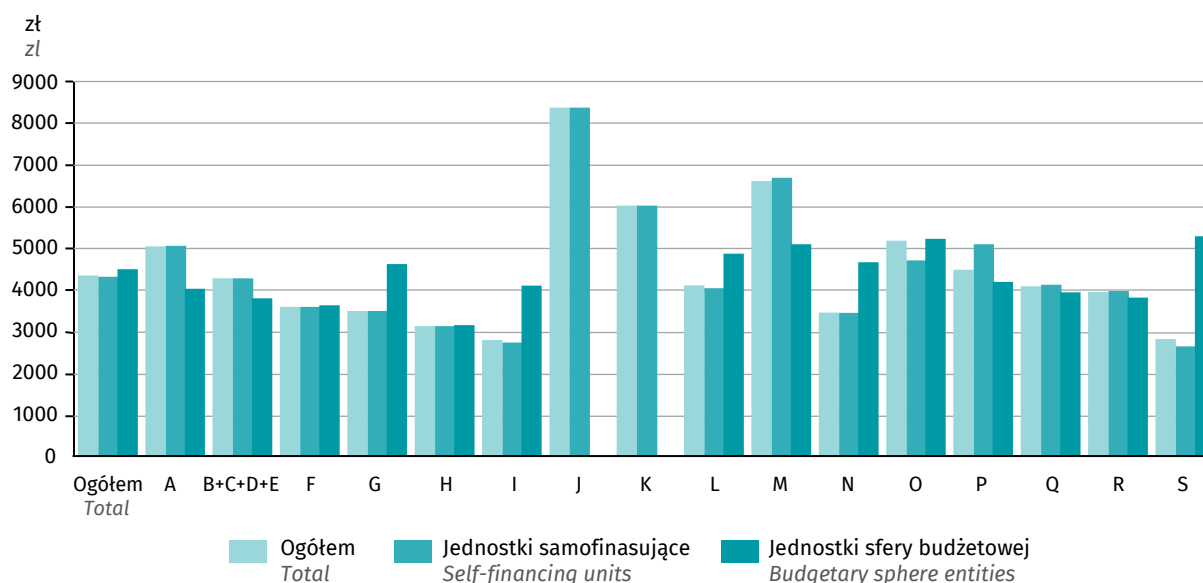

Najwyższe przeciętne wynagrodzenie wystąpiło, podobnie jak w 2016 r., w sekcji „Informacja i komunikacja” (192,5% średniej wojewódzkiej, w porównaniu z poprzednim rokiem spadek wskaźnika o 1,2 p. proc.). Najniżej opłacana była praca w podmiotach zaliczonych do sekcji „Zakwaterowanie i gastronomia” (64,4% średniej wojewódzkiej) oraz „Pozostała działalność usługowa” (64,9%), przy czym wskaźniki te wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem (odpowiednio o 0,8 i 0,6 p. proc.).

Znacznie wyższe przeciętne wynagrodzenie odnotowano w jednostkach sfery budżetowej (4492,83 zł) niż w jednostkach samofinansujących (4315,91 zł). Spośród jednostek sfery budżetowej najwyższe wynagrodzenia uzyskano w sekcji „Pozostała działalność usługowa” (5285,95 zł), a najniższe w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (2801,60 zł). Wśród jednostek samofinansujących wystąpiło znacznie większe zróżnicowanie przeciętnej płacy niż w sferze budżetowej. Najwyższymi wynagrodzeniami w tej grupie jednostek wykazały się przedsiębiorstwa należące do sekcji „Informacja i komunikacja” (8368,77 zł). Najniższe wynagrodzenia odnotowano w sekcji „Pozostała działalność usługowa” (2645,65 zł).

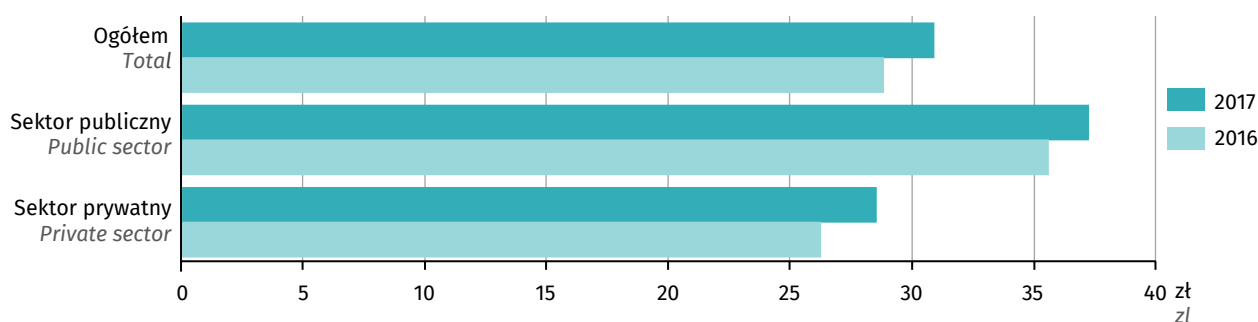
Wykres 43. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według sekcji PKD i form finansowania w 2017 r.

Chart 43. Average monthly gross wages and salaries by NACE sections and financing form in 2017

Wykres 44. Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto według sektorów własności

Chart 44. Average hourly gross wages and salaries by ownership sectors

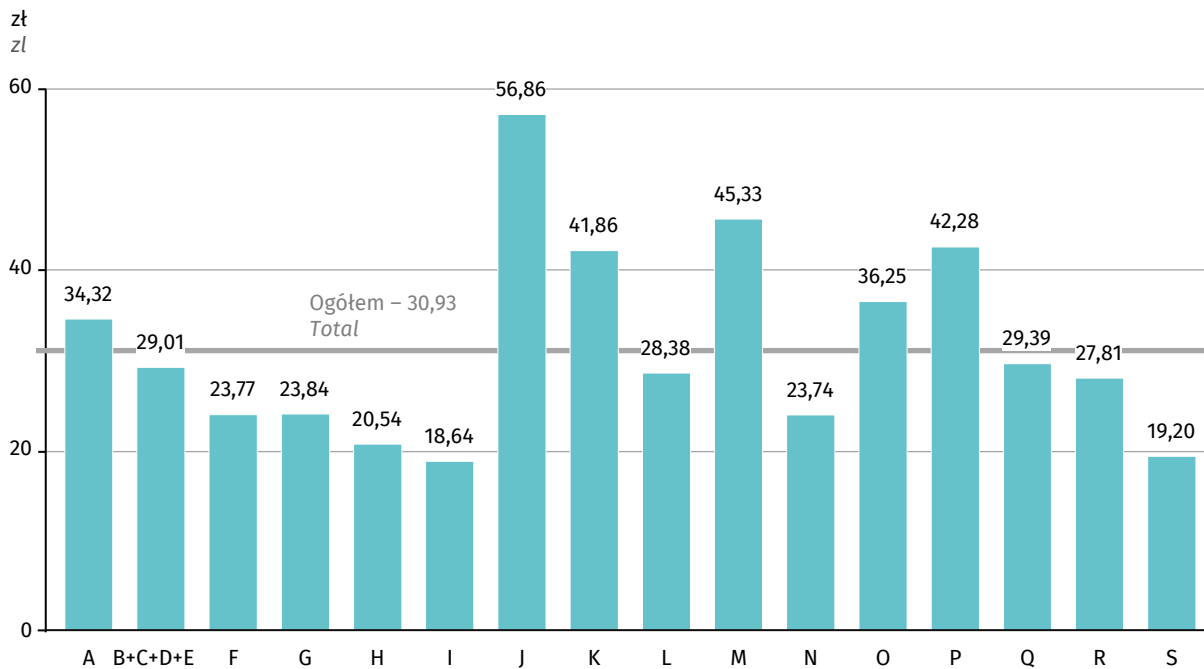

W 2017 r. za godzinę przepracowaną płacono średnio 30,93 zł, tj. o 2,07 zł więcej niż w 2016 r. W sektorze publicznym stawka godzinowa wyniosła 37,28 zł, a w sektorze prywatnym – 28,55 zł.

Wykres 45. Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto według sekcji PKD w 2017 r.

Chart 45. Average hourly gross wages and salaries by NACE sections in 2017

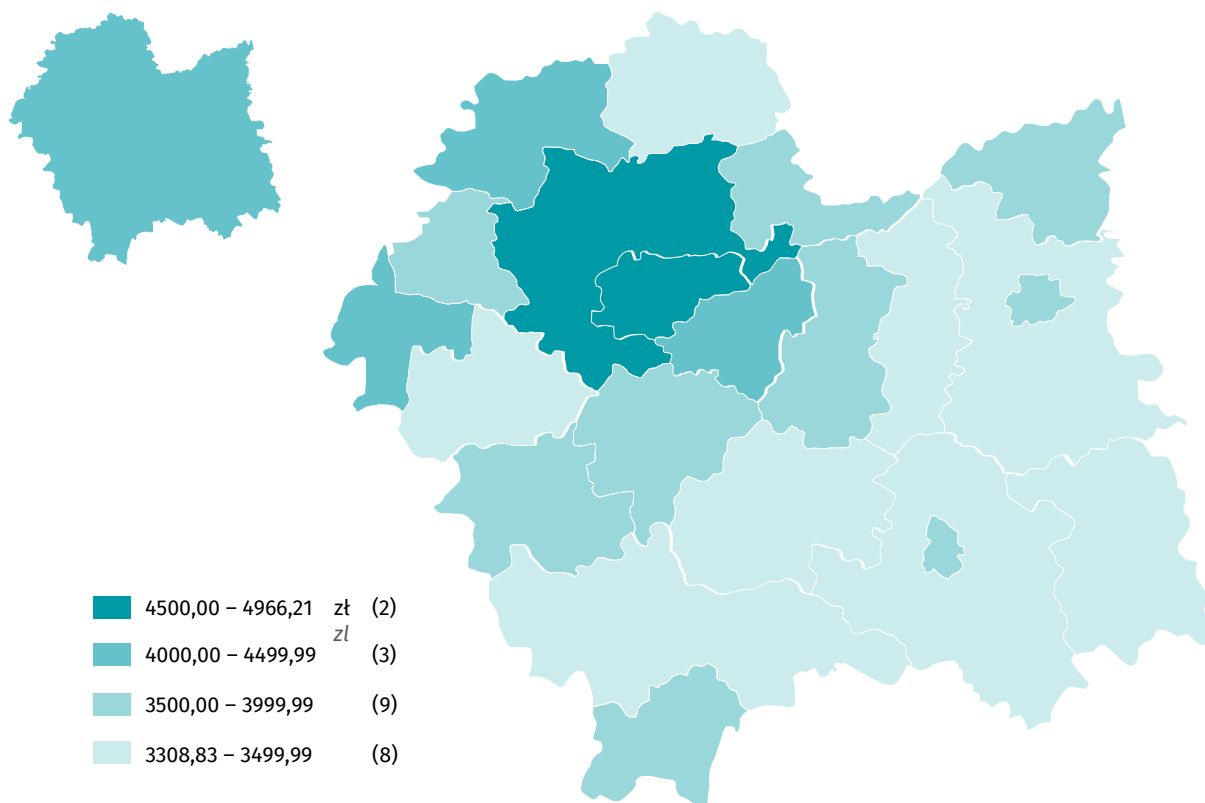
W 2017 r. w województwie małopolskim było zatrudnionych przeciętnie w przeliczeniu na pełne etaty 2,8 tys. uczniów (92,4% w sektorze prywatnym), a ich wynagrodzenie brutto wyniosło 6,9 mln zł. Najwięcej uczniów zatrudniały podmioty zaliczane do sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^A” (0,9 tys. uczniów; kwota wynagrodzeń 2,3 mln zł), „Przetwórstwo przemysłowe” (0,6 tys. uczniów; 1,7 mln zł) oraz „Budownictwo” (0,5 tys. uczniów; 1,4 mln zł).

Wynagrodzenie 3,9 tys. osób zatrudnionych przeciętnie na pełne etaty poza granicami kraju wyniosło 265,0 mln zł. Były to głównie wynagrodzenia osób zatrudnionych w sekcjach: „Budownictwo” (1,9 tys. zatrudnionych i 108,6 mln zł wynagrodzeń brutto), „Przetwórstwo przemysłowe” (odpowiednio 1,1 tys. i 27,3 mln zł) oraz „Administrowanie i działalność wspierająca^A” (odpowiednio 0,9 tys. i 111,4 mln zł, w tym 48,8 mln zł w grupie „Działalność agencji pracy tymczasowej”).

Najwyższe przeciętne wynagrodzenie w województwie małopolskim odnotowano w Krakowie (4966,21 zł – 114,2% średniego wynagrodzenia w województwie) oraz powiecie krakowskim (4858,10 zł – 111,8%). W pozostałych powiatach województwa przeciętne wynagrodzenie ukształtowało się poniżej średniej wojewódzkiej.

W miastach na prawach powiatu, tj. w Tarnowie i Nowym Sączu wyniosło odpowiednio 90,8% i 82,3% średniego wynagrodzenia w województwie. Najniższe wystąpiło w powiecie tarnowskim – 3308,83 zł (76,1%).

Mapa 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2017 r.
 Map 4. Average monthly gross wages and salaries by powiats in 2017

Wykres 46. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w powiatach od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ogółem w 2017 r.

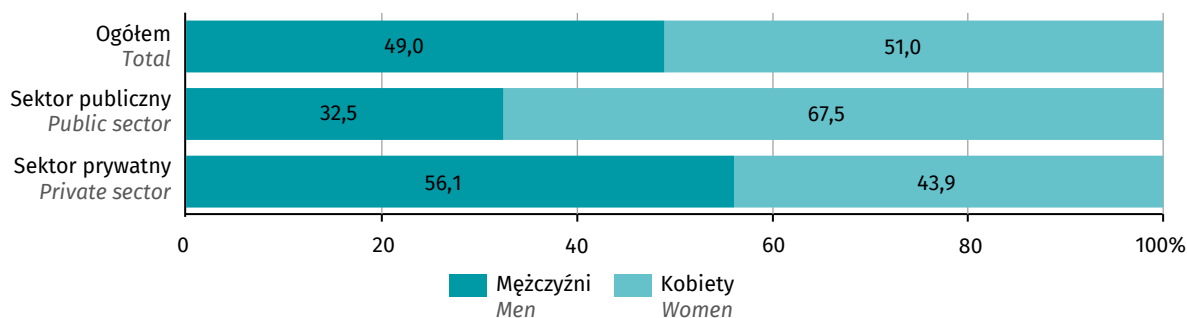
Chart 46. Relative deviation of average monthly gross wages and salaries in powiats from the total average monthly gross wages and salaries in 2017

Badaniem struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. objęto 705,5 tys. zatrudnionych (tj. pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych), którzy przepracowali w badanych jednostkach gospodarki narodowej cały miesiąc październik 2016 r. Pracownicy sektora publicznego stanowili 30,0% ogółu zatrudnionych.

Wykres 47. Struktura zatrudnionych według płci w październiku 2016 r.

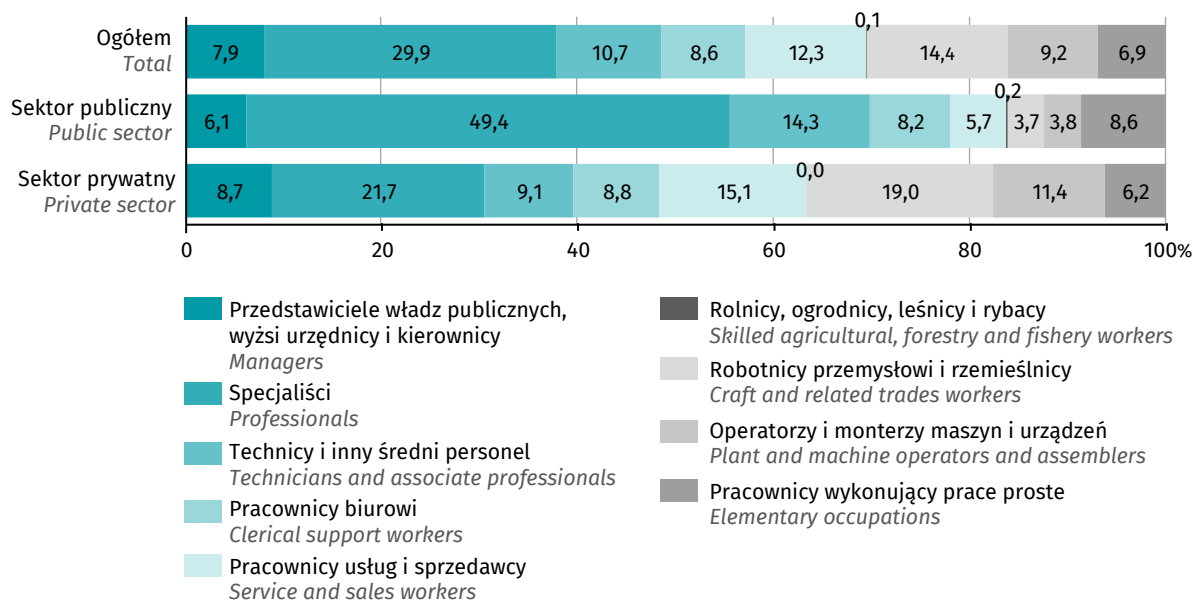
Chart 47. Structure of paid employment by sex in October 2016

Wśród ogółu zatrudnionych 49,0% stanowili mężczyźni. W sektorze prywatnym byli oni zatrudniani częściej niż kobiety, natomiast w sektorze publicznym przeważał udział zatrudnionych kobiet.

Wykres 48. Struktura zatrudnionych według wielkich grup zawodów w październiku 2016 r.

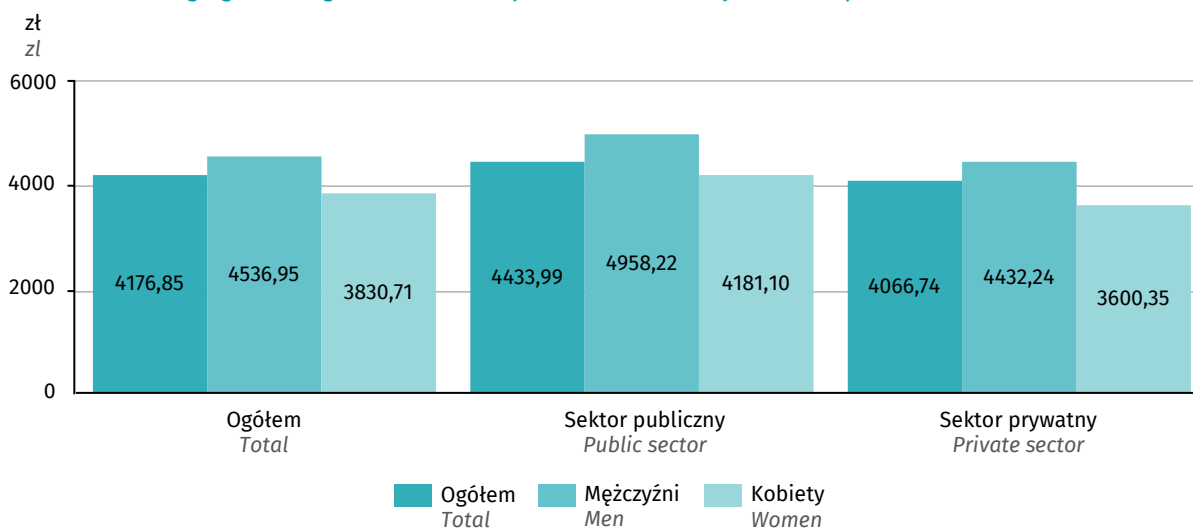
Chart 48. Structure of paid employment by major occupational groups in October 2016

Wśród ogółu zatrudnionych grupowanych według zawodów podzielonych na 9 wielkich grup zawodów zgodnie z „Klasyfikacją zawodów i specjalności” z 7 sierpnia 2014 r. największą wielką grupę zawodów stanowili „Specjaliści” – 29,9% (23,2% mężczyzn i 36,5% kobiet). Grupa ta dominowała zwłaszcza wśród kobiet w sektorze publicznym ze względu na prowadzoną działalność związaną z edukacją, ochroną zdrowia i administracją. Na drugim miejscu znaleźli się „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” – 14,4% (25,0% mężczyzn i 4,2% kobiet). W tej grupie zatrudnieni byli głównie mężczyźni w sektorze prywatnym.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto w październiku 2016 r. wyniosło 4176,85 zł. W sektorze publicznym było wyższe o 257,14 zł (o 6,2%) niż ogółem w województwie oraz o 367,25 zł (o 9,0%) wyższe niż w sektorze prywatnym, natomiast w sektorze prywatnym było niższe od średniego w województwie o 110,11 zł (o 2,6%). Mężczyźni osiągnęli wynagrodzenie wyższe o 360,10 zł (o 8,6%) niż ogółem w województwie i o 706,24 zł (o 18,4%) wyższe niż kobiety. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia kobiet były niższe o 346,14 zł (o 8,3%) niż średnio w województwie.

Wykres 49. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i płci
 Chart 49. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and sex

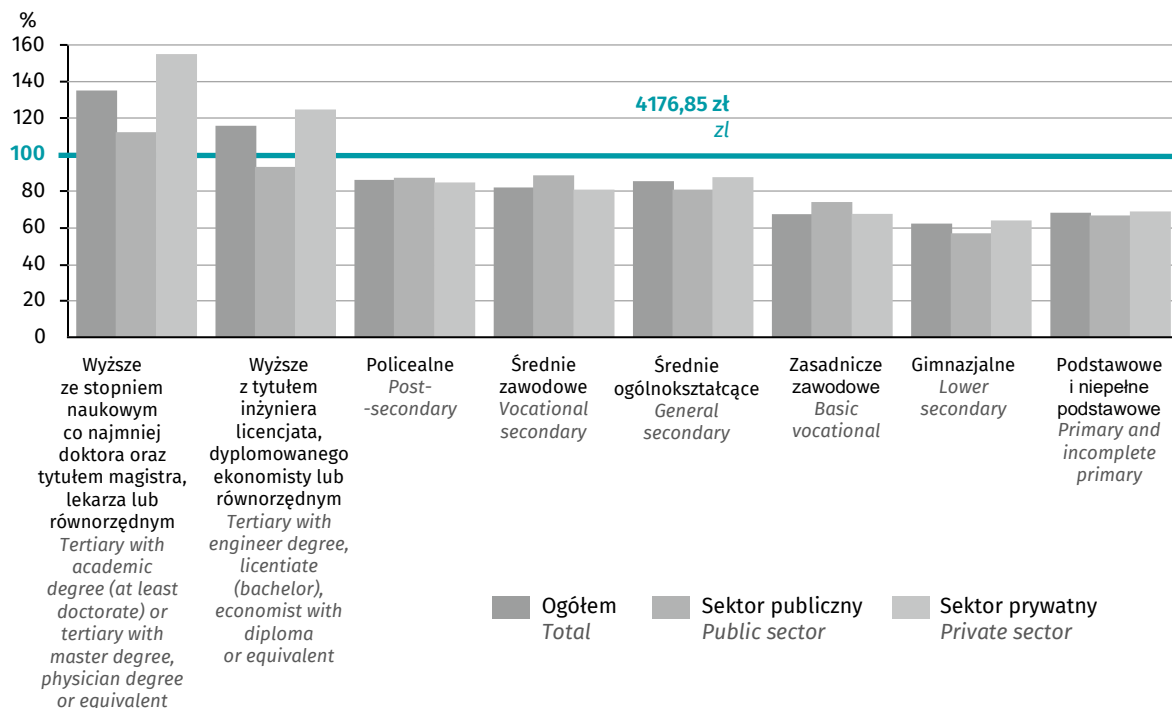

Pod względem poziomu wykształcenia najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto za październik, odnotowano w grupie osób z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym, co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym – o 35,7% wyższe od przeciętnego w województwie. Pracownicy z tym wykształceniem byli lepiej opłacani w sektorze prywatnym niż pracujący w sektorze publicznym (wynagrodzenie wyższe o 1326,59 zł, tj. o 26,5%). Przeciętna kwota wynagrodzenia miesięcznego osób o najwyższym poziomie wykształcenia stanowiła w sektorze prywatnym 155,6% przeciętnego wynagrodzenia uzyskanego w ramach tego sektora, a w publicznym – 112,8%. Mężczyźni z takim wykształceniem otrzymywali wynagrodzenie o 2326,19 zł (o 51,3%) wyższe od przeciętnego wynagrodzenia ustalonego dla całej zbiorowości mężczyzn. Kobiety o najwyższym poziomie wykształcenia osiągnęły przeciętną płacę o 1107,80 zł (o 28,9%) wyższą od średniej płacy dla kobiet ogółem.

Wynagrodzenia powyżej średniej wojewódzkiej uzyskali również zatrudnieni z wykształceniem wyższym z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym. W sektorze prywatnym byli wynagradzani o 936,35 zł (o 22,5%) lepiej niż w sektorze publicznym. W sektorze prywatnym była to płaca o 25,3% wyższa od przeciętnej ustalonej dla ogółu zatrudnionych w tym sektorze, a w sektorze publicznym o 6,2% niższa. Osoby legitymujące się wykształceniem innym niż wyższe zarabiały poniżej średniej wojewódzkiej. Najmniej zarabiającą grupą byli pracownicy z wykształceniem gimnazjalnym. Ich przeciętne wynagrodzenie było o 37,4% niższe od przeciętnej płacy w województwie.

Wykres 50. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i poziomu wykształcenia (przeciętne w województwie=100)

Chart 50. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and educational level (average in the voivodship=100)

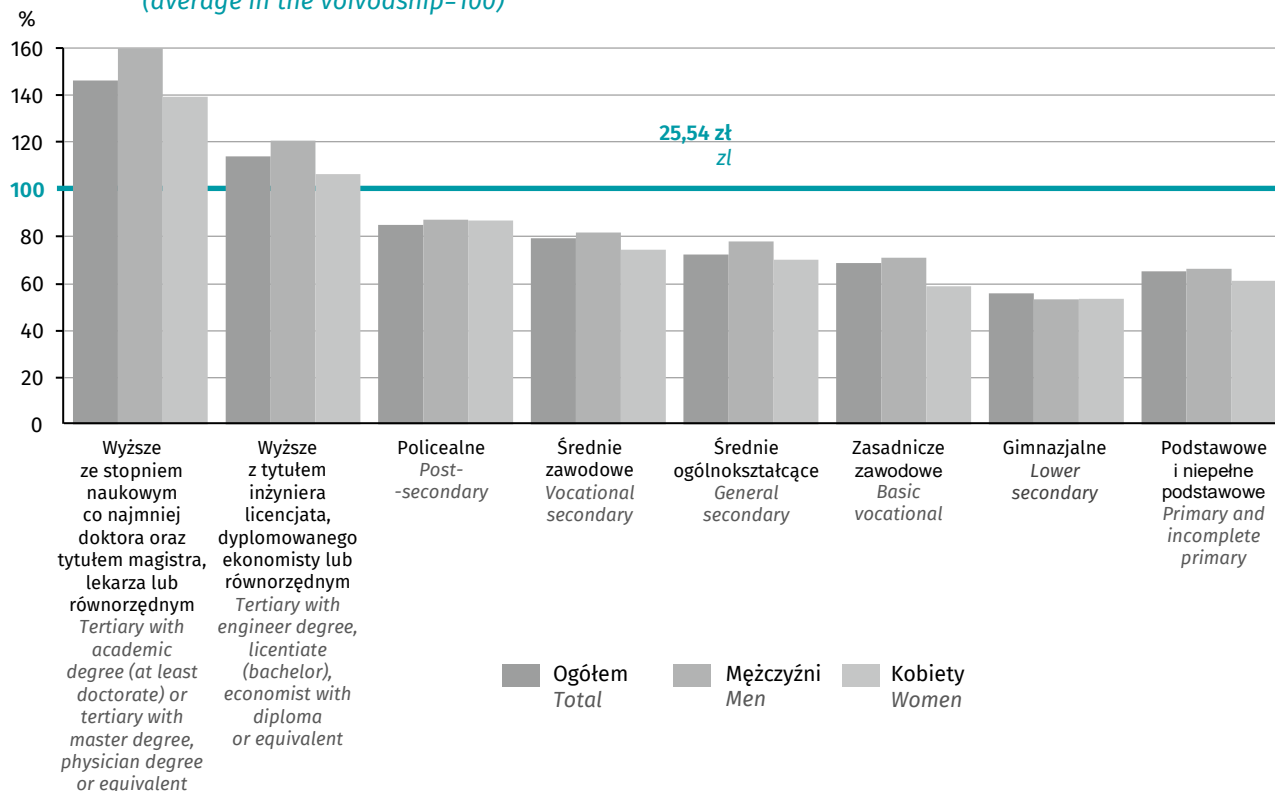

Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto w województwie małopolskim za październik 2016 r. ukształtowało się na poziomie 25,54 zł. W sektorze publicznym wyniosło 29,62 zł, a w sektorze prywatnym – 24,00 zł. Mężczyźni osiągnęli przeciętne godzinowe wynagrodzenie o 5,9% wyższe od średniego w gospodarce narodowej (o 1,51 zł), a kobiety – niższe o 6,0% (o 1,52 zł). Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto mężczyzn było o 12,6% (o 3,03 zł) wyższe od przeciętnego godzinowego wynagrodzenia brutto kobiet.

Najwyższe przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto otrzymywali pracownicy z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym, co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym – 37,38 zł, przy czym najlepiej zarabiali w tej grupie mężczyźni pracujący w sektorze prywatnym 45,24 zł. Najniższą stawkę godzinową mieli pracownicy z wykształceniem gimnazjalnym – 15,33 zł, zwłaszcza kobiety w sektorze prywatnym – 13,43 zł.

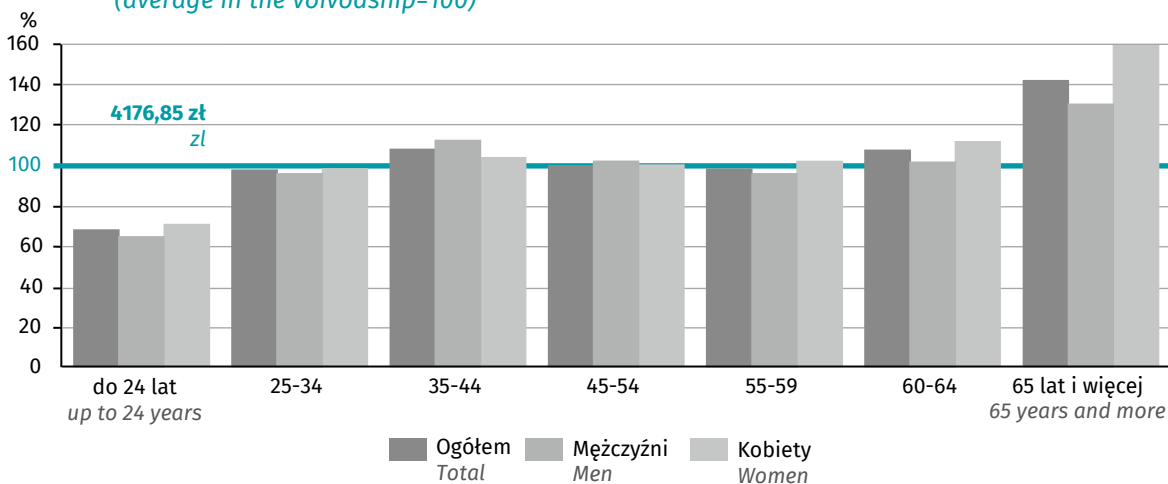
Wykres 51. Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według płci i poziomu wykształcenia (przeciętne w województwie=100)

Chart 51. Average gross hourly wages and salaries for October 2016 by sex and educational level (average in the voivodship=100)

Wykres 52. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według płci i wieku (przeciętne w województwie=100)

Chart 52. Average gross wages and salaries for October 2016 by sex and age groups (average in the voivodship=100)

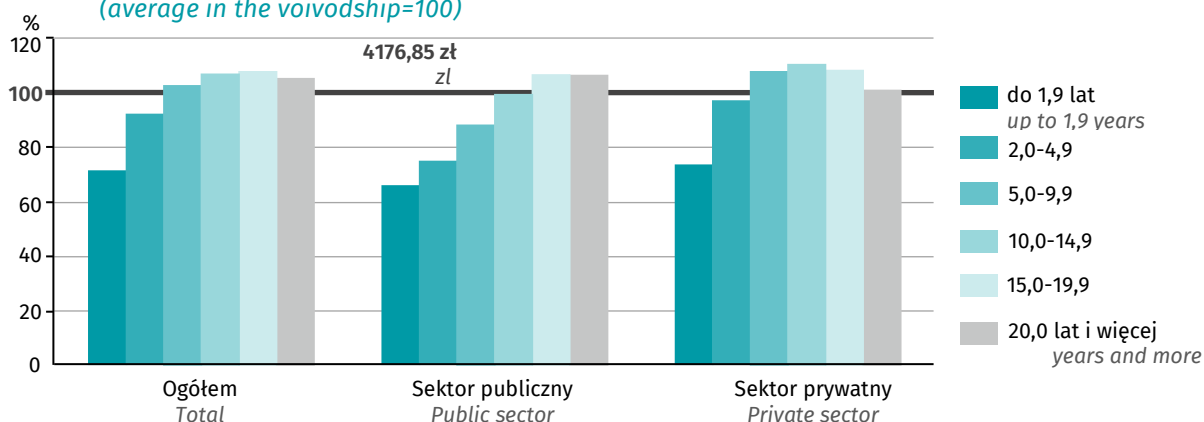

Wysokość wynagrodzenia zależała także od wieku zatrudnionych. Najwięcej zarabiali osoby w wieku 65 lat i więcej. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie za październik dla tej grupy osób było o 42,4% wyższe od przeciętnego w województwie. Najniższe wynagrodzenia otrzymały osoby, które nie ukończyły 25 lat. Ustalona dla nich płaca stanowiła 68,3% średniej płacy w województwie. Osoby w wieku mobilnym (18-44 lat) zarabiali 99,3% średniej płacy.

Istotnym czynnikiem różnicującym poziom przeciętnego wynagrodzenia był staż pracy. Kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za październik wzrastała wraz ze wzrostem stażu pracy aż do osiągnięcia 20 lat. Najwyższa była przeciętna płaca osób ze stażem 15,0-19,9 lat. Wyniosła 108,3% średniego wynagrodzenia i była o 108,08 zł (o 2,4%) wyższa niż płaca osób ze stażem 20 lat i więcej. Najwyższe wynagrodzenie miesięczne otrzymywali mężczyźni o stażu pracy 15,0-19,9 lat zatrudnieni w sektorze publicznym (5401,37 zł), a najniższe – kobiety zatrudnione do 1,9 roku w sektorze prywatnym (2753,69 zł).

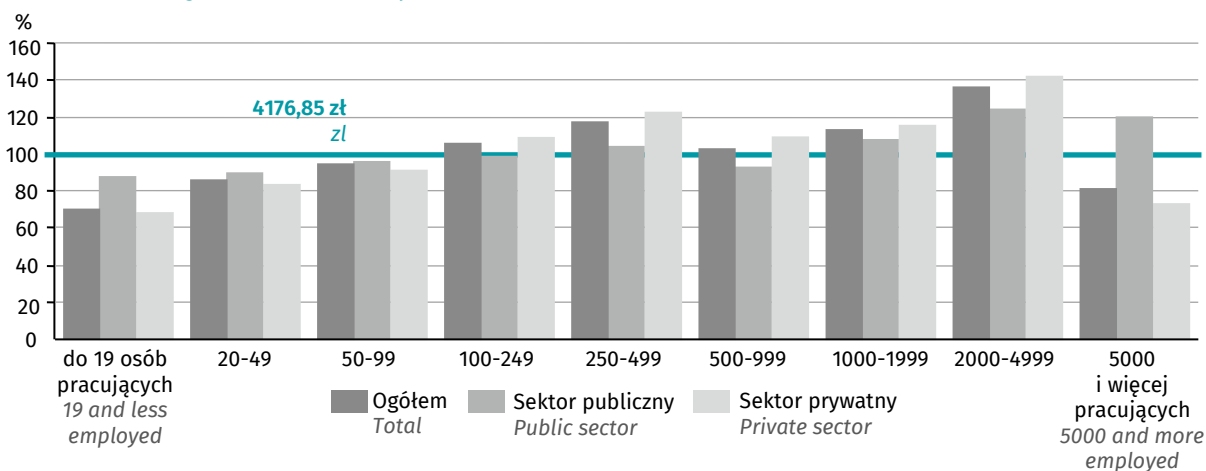
Wykres 53. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i stażu pracy (przeciętne w województwie=100)

Chart 53. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and work seniority (average in the voivodship=100)

Wykres 54. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2016 r. według sektorów własności i wielkości zakładów (przeciętne w województwie=100)

Chart 54. Average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors and size of workplaces (average in the voivodship=100)

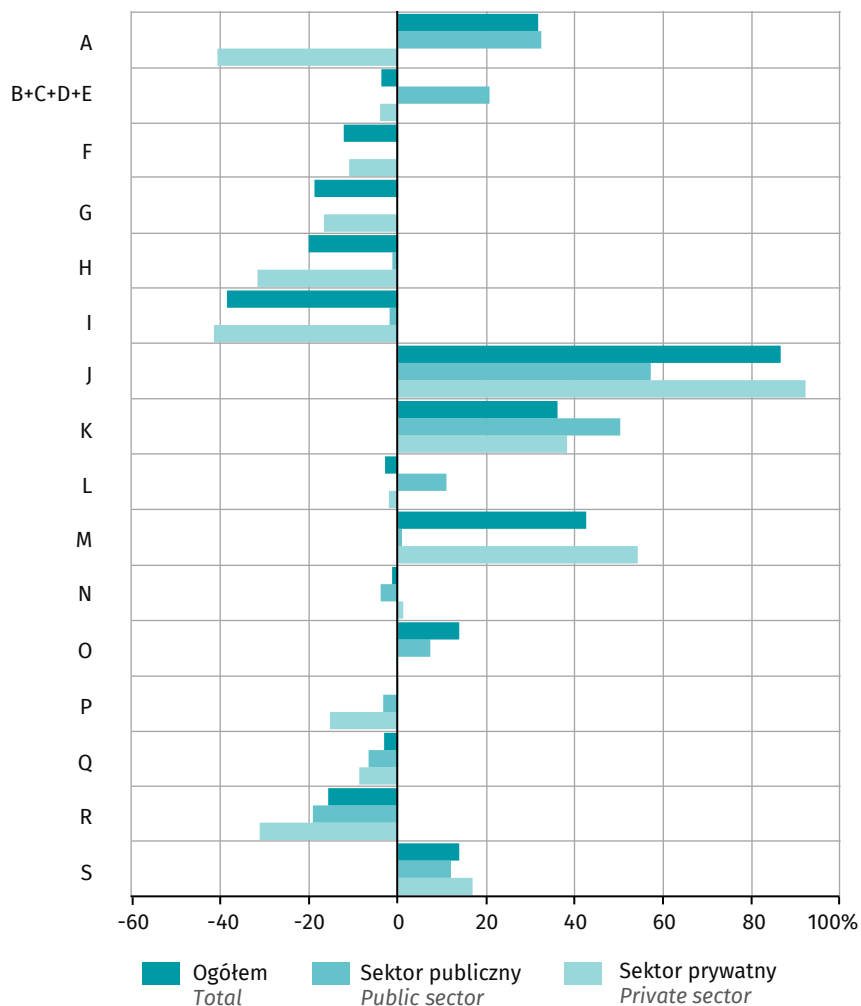

Nie bez znaczenia dla poziomu wynagrodzeń pozostawała też wielkość zakładów pracy. Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie za październik 2016 r., wynoszące 5704,92 zł, odnotowano w przypadku zakładów o liczbie pracujących 2000-4999 osób. Wynagrodzenie zatrudnionych tam osób było o 36,6% wyższe od przeciętnej w województwie. Najniższe przeciętne wynagrodzenia były w zakładach o liczbie pracujących nieprzekraczającej 19 osób. Zatrudnieni w tych zakładach otrzymywali wynagrodzenia stanowiące 70,9% średniej wojewódzkiej.

Zróżnicowanie wysokości przeciętnego wynagrodzenia brutto za październik 2016 r. wystąpiło w poszczególnych sekcjach działalności gospodarczej. Najwyższe wynagrodzenia odnotowano w sekcjach: „Informacja i komunikacja” (wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w województwie o 86,3%), „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę” (wyższe o 51,1%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (wyższe o 42,4%). Najniższe wynagrodzenia otrzymywali pracownicy zatrudnieni w ramach sekcji „Zakwaterowanie i gastronomia” (61,3% przeciętnego wynagrodzenia w województwie).

Wykres 55. Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń brutto w sekcjach PKD od przeciętnego wynagrodzenia brutto ogółem za październik 2016 r. według sektorów własności

Chart 55. Relative deviation of average gross wages and salaries in NACE sections from the total average gross wages and salaries for October 2016 by ownership sectors

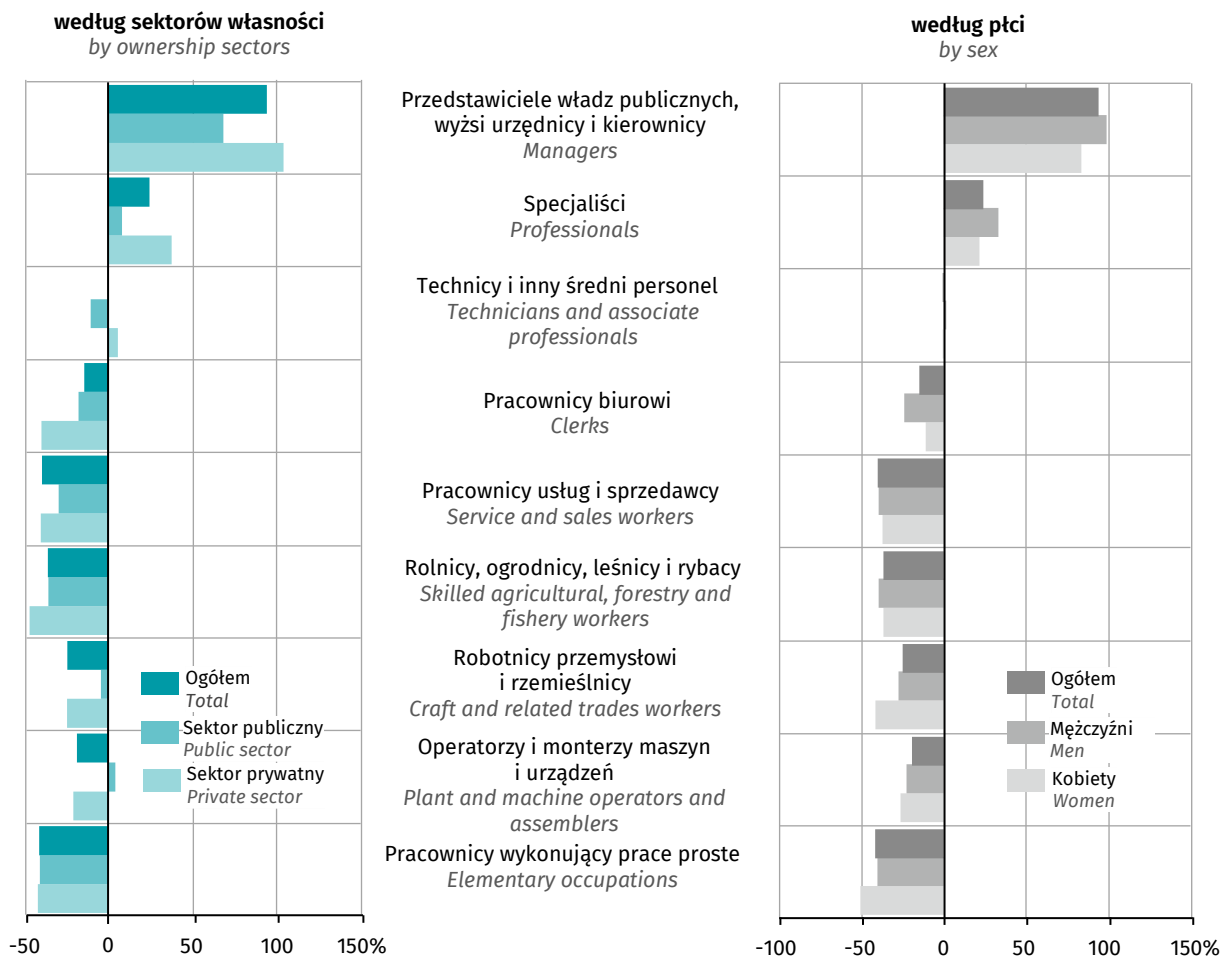

Biorąc pod uwagę przynależność do wielkich grup zawodów przeciętne wynagrodzenie miesięczne wyższe od średniej wojewódzkiej otrzymali „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” (wyższe o 94,4%) i „Specjaliści” (o 24,3%). Najniższe wynagrodzenie odnotowano w grupach: „Pracownicy wykonujący prace proste”, „Pracownicy usług i sprzedawcy” oraz „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” (odpowiednio o 41,6%, 40,0% i 36,5% niższe od średniej wojewódzkiej).

Wykres 56. Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń brutto w wielkich grupach zawodów od przeciętnego wynagrodzenia brutto ogółem za październik 2016 r.

Chart 56. Relative deviation of average gross wages and salaries in major occupational groups from the total average gross wages and salaries for October 2016

W najlepiej zarabiającej wielkiej grupie określonej jako „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” najwyższe przeciętne wynagrodzenie (w ramach średnich grup zawodów) otrzymali „Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych” (12854,44 zł) oraz „Dyrektorzy generalni i zarządzający” (11766,75 zł), a najniższe – „Kierownicy do spraw handlu detalicznego i hurtowego” (3747,54 zł).

W wielkiej grupie „Specjaliści” obejmującej różnorodne zawody, niejednokrotnie o bardzo zróżnicowanych wynagrodzeniach, najlepiej opłacani byli (w ramach średnich grup zawodów): „Analitycy systemów komputerowych i programiści” (8462,57 zł), „Lekarze” (7041,15 zł) oraz „Inżynierowie elektrotechnologii” (6948,40 zł). Stosunkowo wysokie przeciętne wynagrodzenie brutto w tej grupie otrzymali również: „Specjaliści z dziedziny prawa” (6892,64) oraz „Specjaliści do spraw baz danych i sieci komputerowych” (6835,57 zł). W dużej grupie zawodów „Specjaliści nauczania i wychowania” najlepiej opłacani byli (w ramach średnich grup zawodów) „Nauczyciele akademicki” (6239,32 zł), a najniżej „Nauczyciele kształcenia zawodowego” (3785,05 zł). Najniższe wynagrodzenia w wielkiej grupie „Specjaliści” otrzymywali w średniej grupie zawodów „Specjaliści do spraw ratownictwa” (3050,94 zł) oraz „Architekci, geodeci i projektanci” (3290,85 zł).

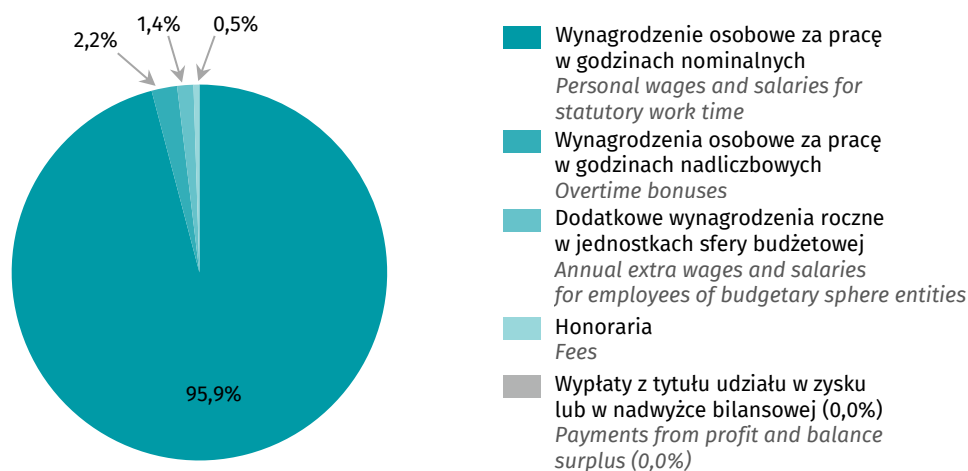
Znacznie zróżnicowaną pod względem przeciętnego wynagrodzenia była wielka grupa zawodów „Technicy i inny średni personel”. W tej grupie najlepiej wynagradzani byli pracownicy średnich grup zawodowych „Mistrzowie produkcji w górnictwie, przemyśle przetwórczym i budownictwie” (5286,79 zł) oraz „Technicy do spraw technologii teleinformatycznych i pomocy użytkownikom urządzeń teleinformatycznych” (4988,85 zł), a najgorzej – „Technicy weterynarii” (2860,39 zł), „Dietetycy i żywieniowcy” (3112,01 zł) oraz „Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej” (3264,02 zł).

Do najstabilniej wynagradzanych średnich grup zawodów należały grupy: w wielkiej grupie „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” – „Marynarze i pokrewni” (1850,00 zł), w wielkiej grupie zawodów „Pracownicy wykonujący prace proste” – „Myjący pojazdy, szyby, praczki i inni sprzętacze” (2017,58) oraz w wielkiej grupie „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” – „Robotnicy w przetwórstwie spożywczym i pokrewni” (2044,54 zł). Średnie grupy zawodów „Fryzjerzy, kosmetyczki i pokrewni” oraz „Pozostali pracownicy usług osobistych”, zaliczane do wielkiej grupy zawodów „Pracownicy usług i sprzedawcy”, zarabiające dotąd najmniej, miały wyższe wynagrodzenia (odpowiednio 2213,86 zł i 2236,69 zł).

W sektorze prywatnym lepiej niż w publicznym opłacani byli pracownicy tych wielkich grup zawodów, do których przynależność wymagała wyższych kwalifikacji zawodowych. „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” otrzymywali wynagrodzenia o 11,3% wyższe, „Specjaliści” – o 16,9%, „Technicy i inny średni personel” – o 8,3%. Przedstawiciele pozostałych wielkich grup zawodów byli lepiej wynagradzani w sektorze publicznym. „Pracownicy biurowi” – o 15,7%, „Pracownicy obsługi i sprzedawcy” – o 28,8%. „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” – o 32,7%, „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” – o 38,5%, „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” – o 44,0% i „Pracownicy wykonujący prace proste” – o 11,1%.

Wykres 57. Struktura przeciętnych wynagrodzeń brutto za październik 2016 r. według składników

Chart 57. Structure of average monthly gross wages and salaries for October 2016 by components

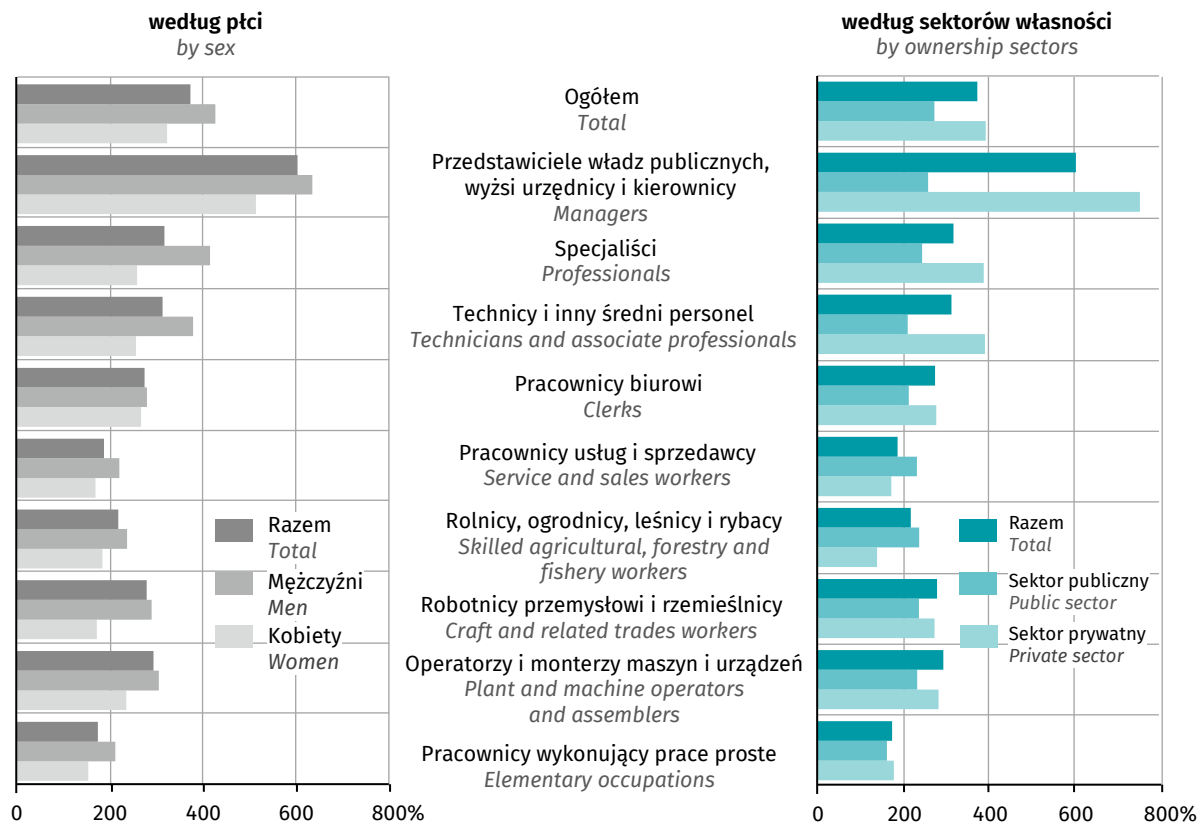
W strukturze wewnętrznej wynagrodzeń, tzw. wynagrodzenie osobowe, było podstawowym składnikiem i stanowiło 98,1%. W wynagrodzeniach uzyskanych w nominalnym czasie pracy 77,5% stanowiły wynagrodzenia zasadnicze, 0,8% przypadło na dodatki na pracę zmianową, a 9,0% na premie i nagrody.

W październiku 2016 r. wynagrodzenie zasadnicze otrzymali wszyscy pracujący, dodatki za pracę zmianową – 10,4%, premie regulaminowe – 22,6%, nagrody i premie uznaniowe – 40,1%, pozostałe składniki wynagrodzenia osobowego – 49,2%. Wśród składników wynagrodzeń otrzymanych w 2016 r. a przeliczonych na 1 miesiąc honoraria mające charakter wynagrodzenia pracowniczego otrzymało 0,8% pracujących, dodatkowe wynagrodzenie roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej – 18,1%, a wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach – 0,1%.

W październiku 2016 r. najczęstsze miesięczne wynagrodzenie brutto otrzymywane przez pracowników gospodarki narodowej w województwie małopolskim (dominanta) wyniosło 2060,31 zł (2041,74 zł dla mężczyzn i 2080,94 zł dla kobiet). W sektorze publicznym wyniosło ono 3623,28 zł, a w sektorze prywatnym 2046,17 zł. Połowa pracowników otrzymała wynagrodzenie brutto mniejsze lub równe środkowemu wynagrodzeniu miesięcznemu – 3405,43 zł (mediana). Wśród nich 54,5% stanowiły kobiety, a 79,8% osoby zatrudnione w sektorze prywatnym.

Wykres 58. Współczynnik różnicowania decylowego^a wynagrodzeń brutto za październik 2016 r. w wielkich grupach zawodów

Chart 58. Rate of decile differentiation^a of average gross wages and salaries for October 2016 in major occupational groups

^a Iloraz decyla IX do decyla I.

^a Quotient of the 9th decile to the 1st decile.

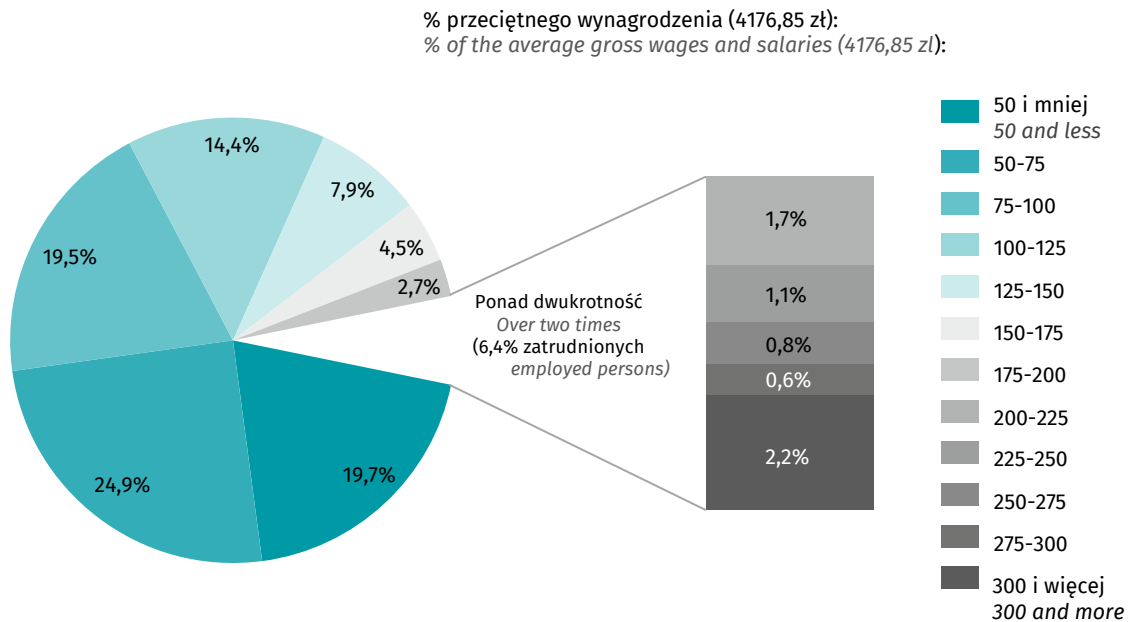
W pierwszej grupie decylowej znaleźli się pracujący otrzymujący wynagrodzenie co najwyżej w wysokości 1850,00 zł. Wśród nich przeważali mężczyźni (52,6%) i pracownicy sektora prywatnego (99,0%). Najwyżej zarabiający (dziesiąta grupa decylowa) otrzymywali wynagrodzenie w wysokości co najmniej 7046,81 zł. Wśród nich było 66,8% mężczyzn i 75,8% pracowników sektora prywatnego.

Dla zatrudnionych w województwie małopolskim decyl dziewiąty był 3,7 razy większy niż decyl pierwszy (dla mężczyzn 4,3 razy większy, dla kobiet – 3,2 razy większy). W sektorze publicznym współczynnik zróżnicowania decylowego ukształtował się na poziomie 274,0%, a prywatnym – 394,2%.

W październiku 2016 r. miesięczne wynagrodzenie brutto co najwyżej w wysokości 4176,85 zł (średnia wojewódzka) otrzymało 64,2% pracowników. W zbiorowości pracujących kobiet udział ten wyniósł 67,6%, a w przypadku mężczyzn – 60,6% (wśród pracujących w sektorze publicznym – 53,3%, a prywatnym – 68,8%). Do 1850 zł, tj. do kwoty minimalnego wynagrodzenia zarabiała 13,1% pracujących. Wynagrodzenie równe co najmniej 3 przeciętnym wynagrodzeniom miesięcznym (od 12530,56 zł) otrzymało 2,2% pracujących (w tej grupie 73,6% stanowili mężczyźni, a 85,2% pracownicy sektora prywatnego). Od wysokości 8353,70 zł – co najmniej 200% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego brutto zarabiała 6,4% pracowników (69,3% w tej grupie stanowili mężczyźni, a 78,6% pracownicy sektora prywatnego). Najniższe wynagrodzenie, jakie otrzymali pracownicy za październik 2016 r., wyniosło 1480,00 zł, a najwyższe – 97905,63 zł.

Wykres 59. Struktura zatrudnionych według krotności przeciętnego wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.

Chart 59. Structure of paid employment by multiplicity of average gross wages and salaries for October 2016

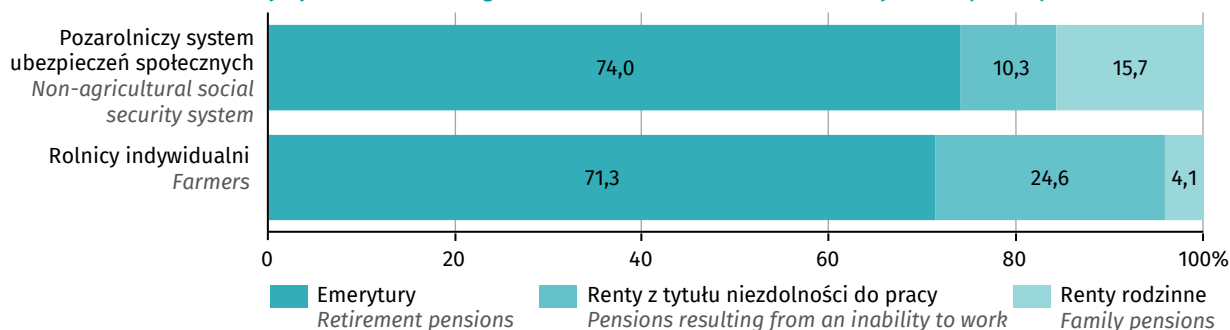

Uwaga. Przedziały zostały domknięte prawostronnie.
Note. Intervals were shifted upward.

W 2017 r. przeciętna liczba emerytów i rencistów w województwie małopolskim wyniosła 719,9 tys. osób – w porównaniu z 2016 r. nastąpił wzrost ich liczby o 0,1%. Liczba świadczeniobiorców uzyskujących świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych była o 1,8 tys. osób wyższa niż w 2016 r., a z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – niższa o 1,1 tys. osób. W grupie uprawnionych do świadczeń emerytalno-rentowych w 2017 r. emeryci stanowili 70,3% (w 2016 r. – 69,4%). Ich liczba, w porównaniu z 2016 r., wzrosła o 1,4%, przy czym w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych nastąpił wzrost osób pobierających świadczenie emerytalne o 1,9%, a w ramach KRUS – spadek o 2,2%. W stosunku do 2017 r. nastąpił spadek liczby rencistów (o 5,1%). Dotyczył on liczby osób pobierających rentę w pozarolniczym systemie ubezpieczeń społecznych (spadek o 7,2%). W KRUS liczba rencistów pobierających rentę z tytułu niezdolności do pracy wzrosła o 1,4%.

Wykres 60. Struktura wydatków na świadczenia emerytalne i rentowe z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i KRUS według rodzajów świadczeń w 2017 r.

Chart 60. Structure of expenditure on retirement and other pension benefits from non-agricultural social security system and the Agricultural Social Insurance Fund by kind of benefits in 2017

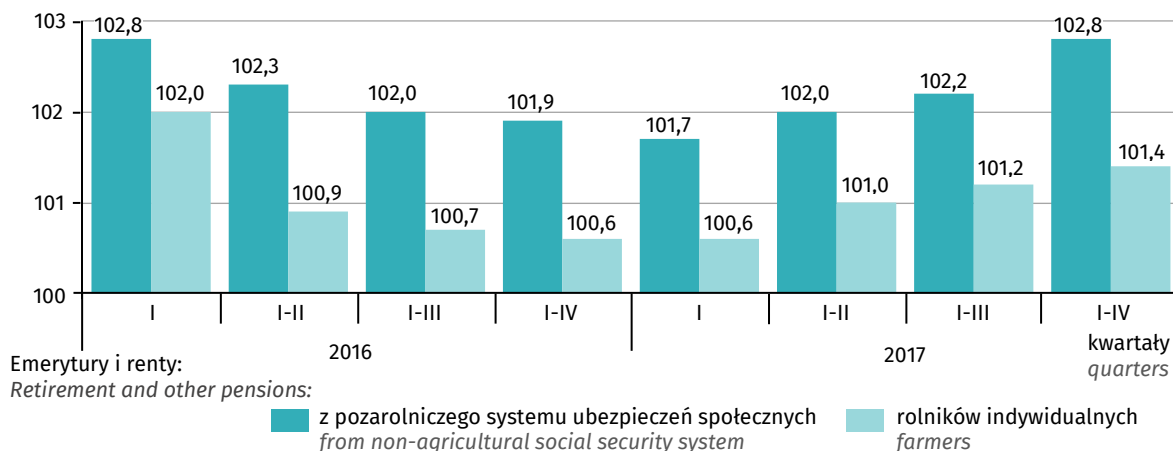

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.
Source: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2017 r. wyniosła 2029,96 zł i była o 2,8% wyższa niż w 2016 r. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w 2017 r. wyniosła 1163,06 zł i w skali roku zwiększyła się o 1,4%.

Wykres 61. Dynamika przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto Analogiczny okres poprzedniego roku=100

Chart 61. Dynamics of average gross monthly retirement and other pension Analogous period of the previous year=100

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.
Source: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

Rozdział 6. Warunki pracy

Chapter 6. Work conditions

W końcu 2017 r. w badaniu warunków pracy udział wzięło 7,4 tys. zakładów pracy (o 0,9 tys. podmiotów mniej rok wcześniej), zatrudniających 490,1 tys. osób (w 2016 r. – 499,3 tys. osób). Liczba przedsiębiorstw, w których wystąpiły zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia wyniosła 0,7 tys. (o 17 mniej niż rok wcześniej). W zakładach tych pracowało 164,3 tys. osób, czyli o 1,0 tys. osób mniej niż w 2016 r. Zdecydowana większość wspomnianych podmiotów (73,3%) działała w ramach sektora prywatnego.

Liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia – liczonych jeden raz w grupie czynnika przeważającego – w końcu 2017 r. wyniosła 29,8 tys. osób (wzrost o 1,7 tys. w odniesieniu do 2016 r.). Zbiorowość ta stanowiła 6,1% osób zatrudnionych w badanych podmiotach (o 0,5 p. proc. więcej niż rok wcześniej). Liczba kobiet zatrudnionych w warunkach zagrożenia zmniejszyła się i w 2017 r. wyniosła 3,5 tys., co stanowiło 11,8% ogółu osób pracujących w warunkach zagrożenia.

Większość osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia pracowało w sektorze prywatnym – 78,4% (wzrost o 0,4 p. proc. w stosunku do 2016 r.).

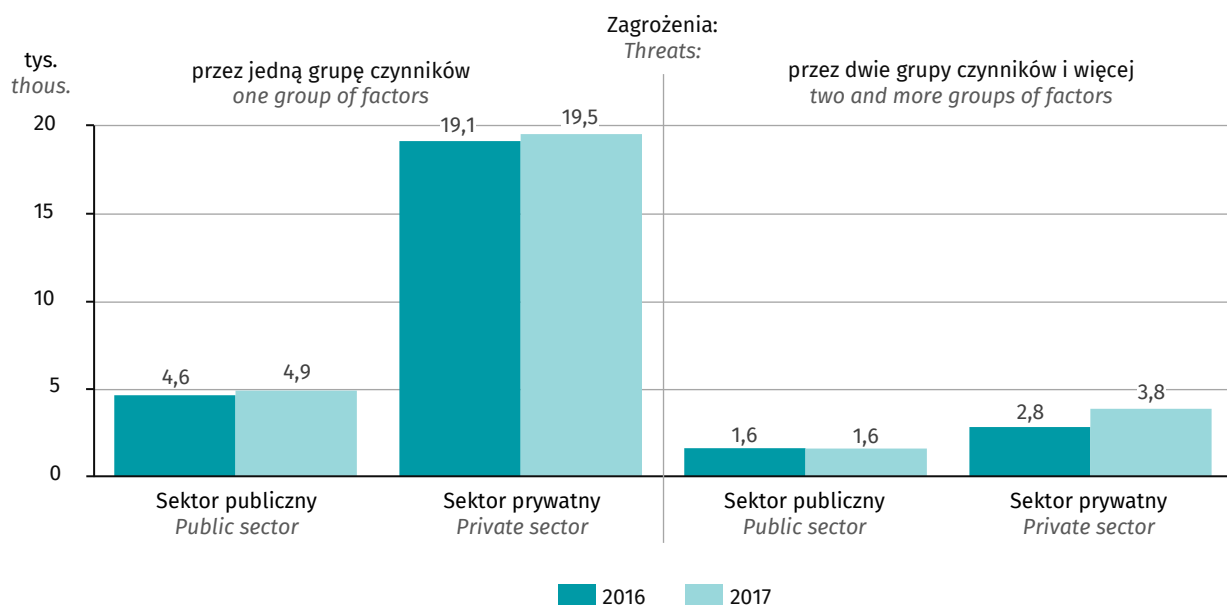
Wśród osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia przeważali pracownicy narażeni na działanie jednej grupy czynników – 81,9% (w 2016 r. – 84,4%). W populacji kobiet wskaźnik ten wyniósł 88,0% (rok wcześniej – 89,5%). W sektorze prywatnym kształtował się na poziomie 83,6% w 2017 r. i 87,2% w 2016 r.

Osoby narażone na działanie dwóch i więcej szkodliwych czynników stanowiły 18,1% ogólnej liczby zatrudnionych w warunkach zagrożenia (w 2016 r. – 15,6%).

Wykres 62. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia^a według liczb grup czynników i sektorów własności

Stan w dniu 31 XII

Chart 62. Persons employed in hazardous conditions^a by number of groups of factors and ownership sectors
As of 31 XII

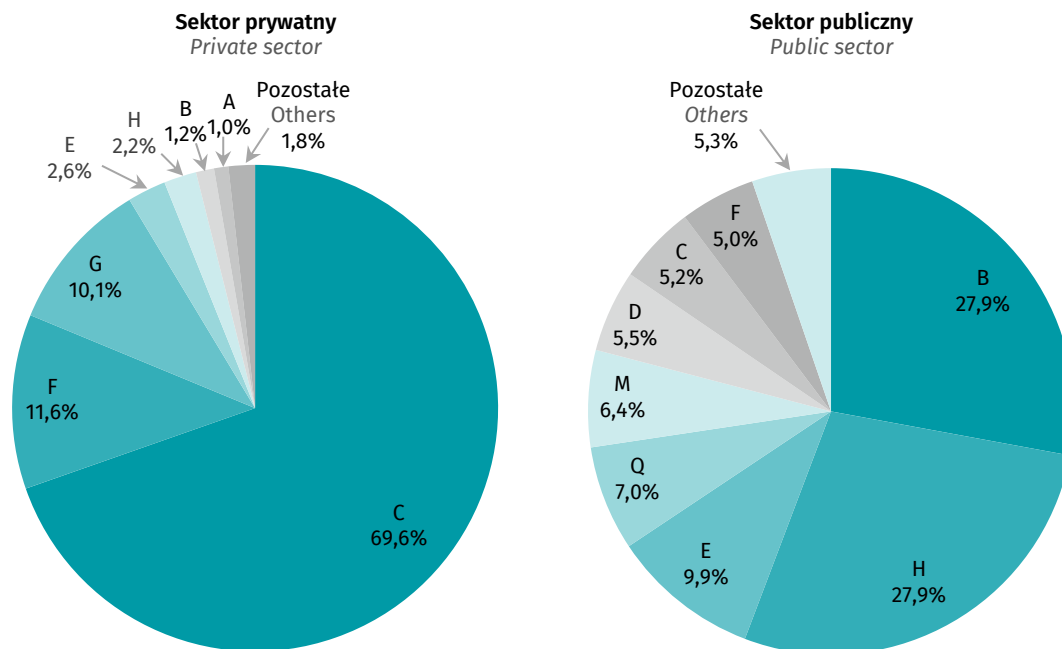

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.
a Listed only once by predominant factor.

W 2017 r. wśród osób pracujących w warunkach zagrożenia ponad 55% zatrudnionych było w przedsiębiorstwach sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (w 2016 r. – 54,1%). Sporą grupę stanowili także pracownicy sekcji: „Budownictwo” – 10,2% (rok wcześniej – 8,7%), „Handel, naprawa pojazdów samochodowych^Δ” – 8,0% (9,8%), „Transport i gospodarka magazynowa” – 7,7% (9,6%). Sekcje, w których odsetek pracujących w warunkach zagrożenia wyniósł poniżej 1% to: „Administrowanie i działalność wspierająca^Δ”, „Edukacja”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Informacja i komunikacja”.

Z ogólnej liczby kobiet pracujących w warunkach zagrożenia, 76,5% zatrudnionych było w przedsiębiorstwach sekcji: „Przetwórstwo przemysłowe” (50,6%; w 2016 r. – 36,8%), „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^A” (14,3%; w 2016 r. – 25,1%) oraz „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (11,6%; w 2016 r. – 7,6%).

Wykres 63. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia^a według sektorów własności i sekcji PKD w 2017 r.
Chart 63. Persons employed in hazardous conditions^a by ownership sectors and NACE sections in 2017

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.
a Listed only once by predominant factor.

Przeciętnie na jeden zakład, w którym wystąpiły zagrożenia, zatrudnionych w niebezpiecznych warunkach było 40 osób (w sektorze publicznym – 66, w prywatnym – 36). W sekcji „Górnictwo i wydobywanie” wskaźnik ten wyniósł 139 osób i był najwyższy spośród wyliczonych dla poszczególnych sekcji. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w sekcji „Informacja i komunikacja” – 7 osób. W przypadku kobiet opisywany wskaźnik wyniósł 5 (w sektorze publicznym – 7, w prywatnym – 4); najwyższy wystąpił w sekcji „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (24).

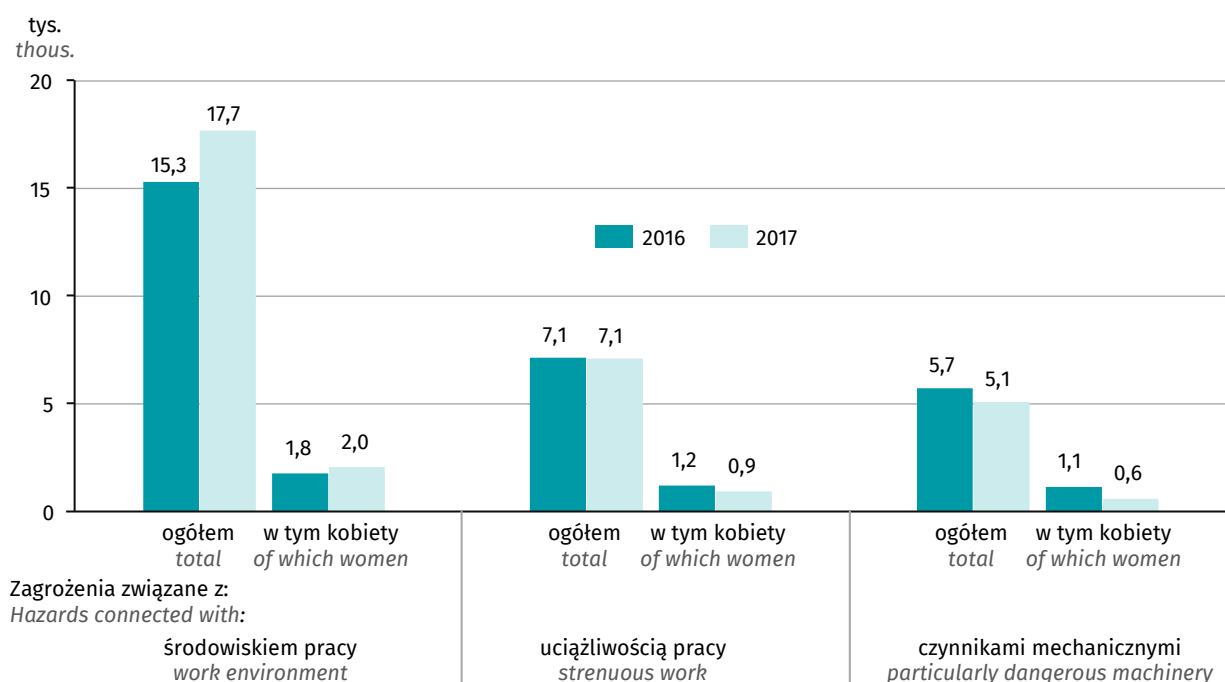
Pracownicy narażeni na działanie dwóch i więcej grup czynników zatrudnieni byli głównie w przedsiębiorstwach sekcji: „Przetwórstwo przemysłowe” (40,1% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia w tych grupach; w 2016 r. – 43,0%), „Budownictwo” (15,4%; 2016 r. – 12,2%) oraz „Transport i gospodarka magazynowa” (11,6%; w 2016 r. – 16,5%). Ponad połowa (58,7%) kobiet zatrudnionych w warunkach zagrożenia narażonych na działanie dwóch i więcej grup czynników świadczyła pracę w zakładach sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (w 2016 r. – 58,1%).

W grupie pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia 59,3% narażonych było na szkodliwe czynniki środowiska pracy, 23,7% na czynniki związane z uciążliwością pracy, a 17,0% na czynniki mechaniczne związane z maszynami szczególnie niebezpiecznymi. W porównaniu z sytuacją w końcu 2016 r. zwiększył się odsetek pracowników narażonych na szkodliwe czynniki środowiska pracy (o 4,9 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział pracowników narażonych na zagrożenia związane z uciążliwością pracy (o 1,6 p. proc.) oraz na czynniki mechaniczne związane z maszynami szczególnie niebezpiecznymi (o 3,3 p. proc.).

Blisko 60% kobiet zatrudnionych w warunkach zagrożenia narażonych było na czynniki związane ze środowiskiem pracy. Pozostałe narażone były na czynniki związane z uciążliwością pracy (25,9%) oraz czynniki mechaniczne związane z maszynami szczególnie niebezpiecznymi (16,1%). Rok wcześniej odsetek kobiet narażonych na czynniki związane ze środowiskiem pracy był mniejszy i wyniósł 43,1%, natomiast odsetek pań narażonych na czynniki związane z uciążliwością pracy oraz na czynniki mechaniczne był wyższy i wyniósł odpowiednio 29,3% oraz 27,7%.

Wykres 64. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia^a według grup zagrożeń
Chart 64. Persons employed in hazardous conditions^a by groups of threats

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.
^a Listed only once by predominant factor.

Wskaźnik zatrudnionych w warunkach zagrożenia – liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem.

Jednym z podstawowych narzędzi służących charakterystyce warunków pracy jest wskaźnik zatrudnionych w warunkach zagrożenia. W końcu 2017 r. wskaźnik ten dla województwa małopolskiego wyniósł 60,9 i był o 4,6 wyższy niż przed rokiem. Wskaźnik obliczony dla kobiet był równy 7,2 (w 2016 r. – 8,1). W sektorze publicznym wyniósł 68,3 a w sektorze prywatnym 59,1. W porównaniu z 2016 r. nastąpił wzrost wskaźnika o 1,6 w sektorze publicznym i o 5,2 w sektorze prywatnym.

Biorąc pod uwagę rodzaje zagrożeń, najwyższą wartość wskaźnika odnotowano dla osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy – 36,1 (w 2016 r. – 30,6), w dalszej kolejności dla pracowników zagrożonych czynnikami dotyczącymi uciążliwości pracy – 14,5 (w 2016 r. – 14,3) oraz zagrożonych czynnikami mechanicznymi – 10,4 (w 2016 r. – 11,4).

Podobnie jak rok wcześniej najwyższy wskaźnik zatrudnionych w warunkach zagrożenia odnotowano w sekcji „Górnictwo i wydobywanie” – 321,3, a najniższy w sekcji „Informacja i komunikacja” – 0,5. Największy wzrost wskaźnika w stosunku do 2016 r. odnotowano w sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” – o 107,9, natomiast największy spadek w sekcji „Administrowanie i działalność wspierająca” – o 98,4.

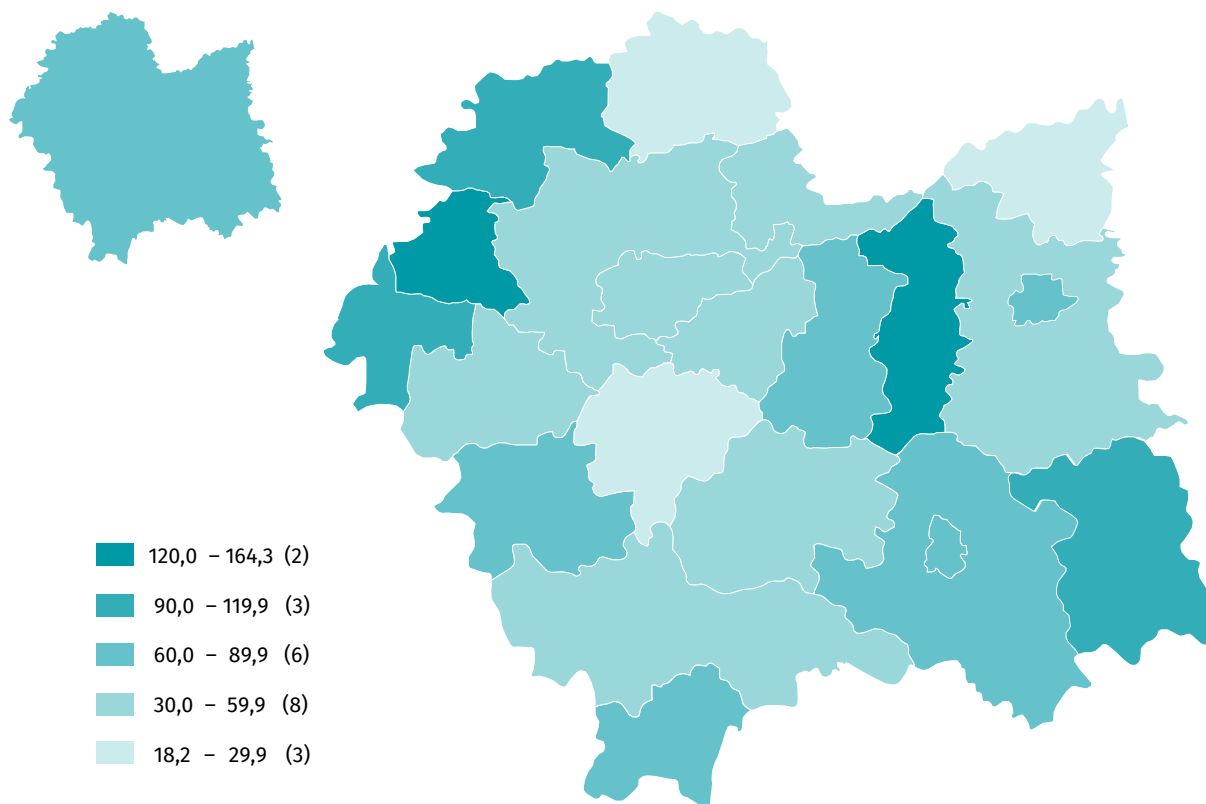
Najwięcej pracujących w warunkach zagrożenia odnotowano w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie miasta Krakowa – 32,8% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia oraz powiatów: oświęcimskiego – 7,4%, chrzanowskiego – 6,8%, krakowskiego – 6,3%. Najniższy udział wystąpił w powiatach miechowskim i dąbrowskim – po 0,2%. W porównaniu z 2016 r. najwyższy spadek liczby pracujących w warunkach zagrożenia dotyczył powiatu myślenickiego (o 211 osób mniej), natomiast największy wzrost wystąpił w powiecie oświęcimskim (o 1076 osób więcej). Łącznie w 10 powiatach zatrudnienie w warunkach zagrożenia zmniejszyło się, a w pozostałych 12 wzrosło.

Podobnie jak rok wcześniej, najwyższy wskaźnik zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych wystąpił w powiatach chrzanowskim i brzeskim. W większości powiatów wskaźnik ten w porównaniu z 2016 r. zwiększył się. Największy wzrost nastąpił w powiecie oświęcimskim i brzeskim. Natomiast największy spadek wskaźnika odnotowano w powiecie myślenickim i suskim.

**Mapa 5.   Zatrudnieni w warunkach zagrożenia^a na 1000 zatrudnionych według powiatów w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

*Map 5.   Persons employed in hazardous conditions^a per 1000 paid employees by powiats in 2017
As of 31 XII*

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.
a Listed only once by predominant factor.

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia niejednokrotnie pozostają w zasięgu negatywnego oddziaływania więcej niż jednego szkodliwego czynnika. Wykorzystanie kategorii „osobozagrozenia” umożliwi pozyskanie wiedzy o liczbie pracujących w warunkach zagrożenia liczonych tyle razy ile było szkodliwych czynników, na których oddziaływanie byli narażeni.

W końcu 2017 r. liczba osobozagrożeń w województwie małopolskim wyniosła 34,5 tys. i w porównaniu z 2016 r. była o 2,1 tys. większa. Największy udział w ogólnej liczbie osobozagrożeń stanowiły zagrożenia związane ze środowiskiem pracy – 59,7% (w 2016 r. – 55,1%). W grupie tej przeważał odsetek wynikający z zagrożenia hałasem – 59,5% (w 2016 r. – 61,1%). Osobozagrozenia wywołane uciążliwością pracy stanowiły 23,2% ogółu (w 2016 r. – 24,6%), natomiast odsetek osobozagrożeń spowodowanych czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi wyniósł 17,1% (w 2016 r. – 20,3%).

Rozpatrując skalę zagrożeń według sektorów własności można zauważyć, że 76,4%, (tj. 26,3 tys.) wszystkich osobozagrożeń stwierdzono w przedsiębiorstwach sektora prywatnego. W porównaniu z 2016 r. udział ten zwiększył się o 0,8 p. proc.

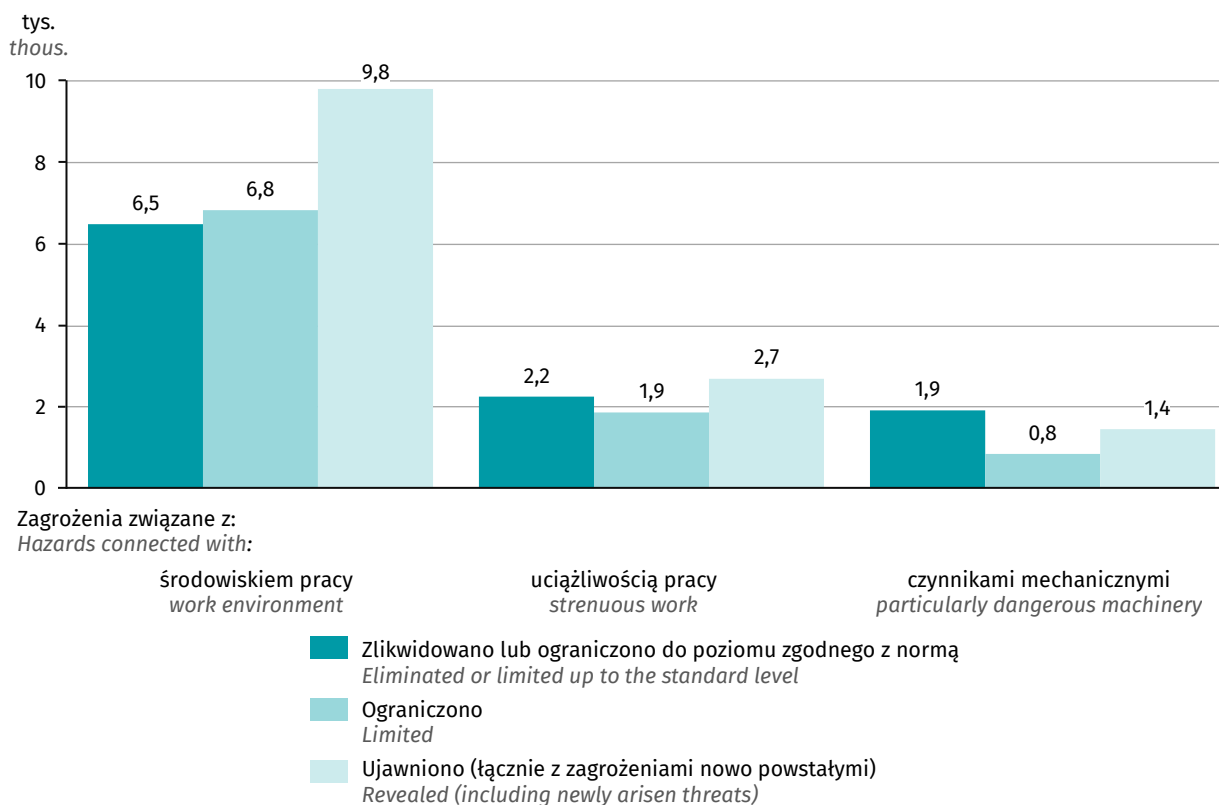
Podobnie jak przed rokiem najwięcej osobozagrożeń występowało w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – 18,2 tys., w dalszej kolejności „Budownictwo” – 3,8 tys. oraz „Transport, gospodarka magazynowa” – 3,6 tys.

W 2017 r. w województwie małopolskim zlikwidowano lub ograniczono 20,2 tys. osobozagrożeń (w 2016 r. 17,4 tys.), w tym 16,7 tys. w sektorze prywatnym (w 2016 r. 14,2 tys.). Spośród ogółu omawianych osobozagrożeń 52,8% zostało całkowicie zniwelowanych lub ograniczonych do poziomu zgodnego z normą (rok wcześniej 59,1%). Pozostałe 47,2% to przypadki, w których nastąpiła poprawa warunków pracy, ale nie doprowadzono do stanu zgodnego z normą (w 2016 r. – 40,9%). Likwidacja lub ograniczanie osobozagrożeń dotyczyło głównie tych, które spowodowane były czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy – 66,0% ogółu zlikwidowanych lub ograniczonych osobozagrożeń. Według sekcji PKD najwięcej osobozagrożeń zlikwidowano lub ograniczono w „Przetwórstwie przemysłowym” – 50,6% ogólnej ich liczby.

Istotnym elementem w analizie warunków pracy jest zjawisko ujawniania osobozagrożeń. W 2017 r. ujawniono (łącznie z nowopowstałymi) 13,9 tys. osobozagrożeń, w tym 11,6 tys. w sektorze prywatnym. W odniesieniu do sytuacji z 2016 r. liczba ujawnionych osobozagrożeń zwiększyła się o 6,0 tys., natomiast w sektorze prywatnym o 5,6 tys. Najwięcej osobozagrożeń ujawniono w jednostkach zagrożonych czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia związanymi ze środowiskiem pracy (9,8 tys.; wzrost o 5,3 tys. w stosunku do 2016 r.). W sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” ujawniono 6,8 tys. osobozagrożeń, co stanowiło 48,5% wszystkich ujawnionych osobozagrożeń.

Wykres 65. Osobozagrożenia według rodzajów zagrożeń w 2017 r.

Chart 65. Threats per capita by groups of threats in 2017

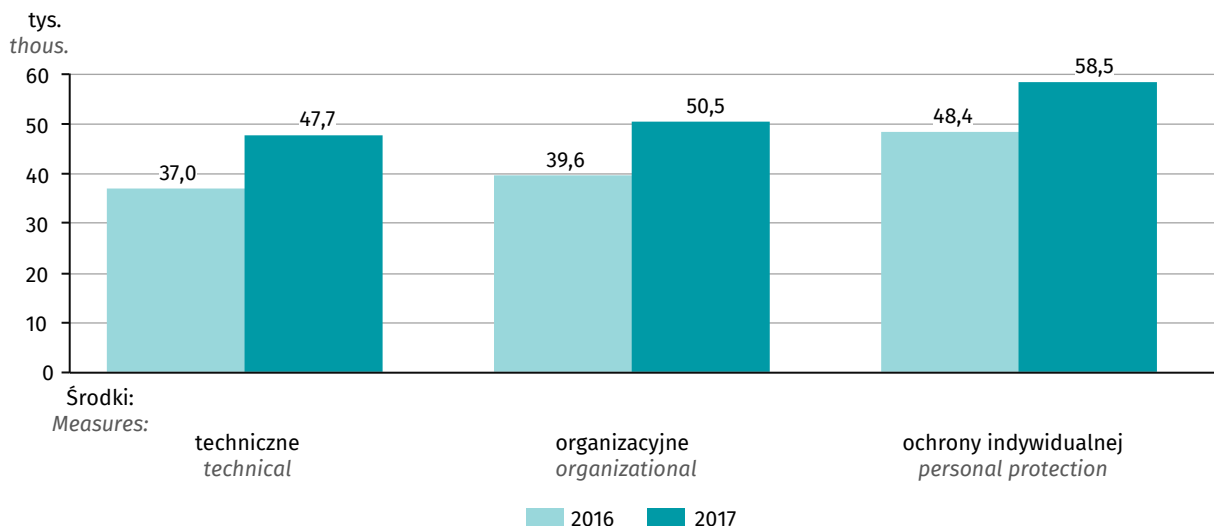
Zakład pracy zobligowany jest do przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego. Takie działanie ma na celu zdiagnozowanie czynników, na które narażony jest pracownik, a co za tym idzie wyeliminowanie lub ograniczenie ich. W 2017 r. oceną ryzyka zawodowego objętych zostało 141,5 tys. stanowisk pracy (o 10,4 tys. więcej niż w 2016 r.), na których zatrudnionych było 191,1 tys. osób (o 0,5 tys. mniej niż rok wcześniej). Stanowiska pracy zlokalizowane w jednostkach sektora prywatnego stanowiły 83,5% ogółu stanowisk pracy poddanych ocenie ryzyka zawodowego. Liczba osób zatrudnionych na tych stanowiskach była równa 154,9 tys. osób i zmniejszyła się o 2,2 tys. w odniesieniu do 2016 r. W 9 sekcjach PKD zwiększyła się liczba stanowisk pracy, na których przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego. Największy wzrost dotyczył sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych^A” – o 10,0 tys. stanowisk, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” – o 1,5 tys., „Transport i gospodarka magazynowa” – o 1,3 tys. Znacznie mniej stanowisk niż rok wcześniej poddano ocenie ryzyka zawodowego w sekcjach: „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^A” – o 2,7 tys., „Informacja i komunikacja” – o 0,8 tys., „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” – o 0,7 tys.

W celu wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego przedsiębiorstwa stosowały środki: techniczne, organizacyjne lub ochrony indywidualnej. Łącznie w 2017 r. środki te zastosowano na 156,7 tys. stanowiskach pracy (rok wcześniej mniej o 25,3%), na których zatrudnionych było 197,6 tys. osób. Środki ochrony indywidualnej wdrożono na 58,5 tys. stanowisk pracy (37,3% stanowisk), środki organizacyjne na 50,5 tys. (32,2%) a środki techniczne na 47,7 tys. (30,5%). W odniesieniu do sytuacji z 2016 r. odsetek stanowisk pracy, na których zastosowano środki ochrony indywidualnej zmniejszył się o 1,4 p. proc. Natomiast odsetek stanowisk pracy, na których zastosowano środki techniczne oraz środki organizacyjne zwiększył się odpowiednio o 0,9 i 0,5 p. proc.

Najwięcej stanowisk, na których zastosowano środki techniczne i organizacyjne występowało w przedsiębiorstwach sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” (54,4% stanowisk, na których zastosowano środki techniczne oraz 53,2% organizacyjne). Natomiast największa liczba stanowisk objętych ochroną indywidualną wystąpiła w zakładach sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (27,5%).

Wykres 66. Stanowiska pracy, na których zastosowano środki w celu wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego według rodzajów środków

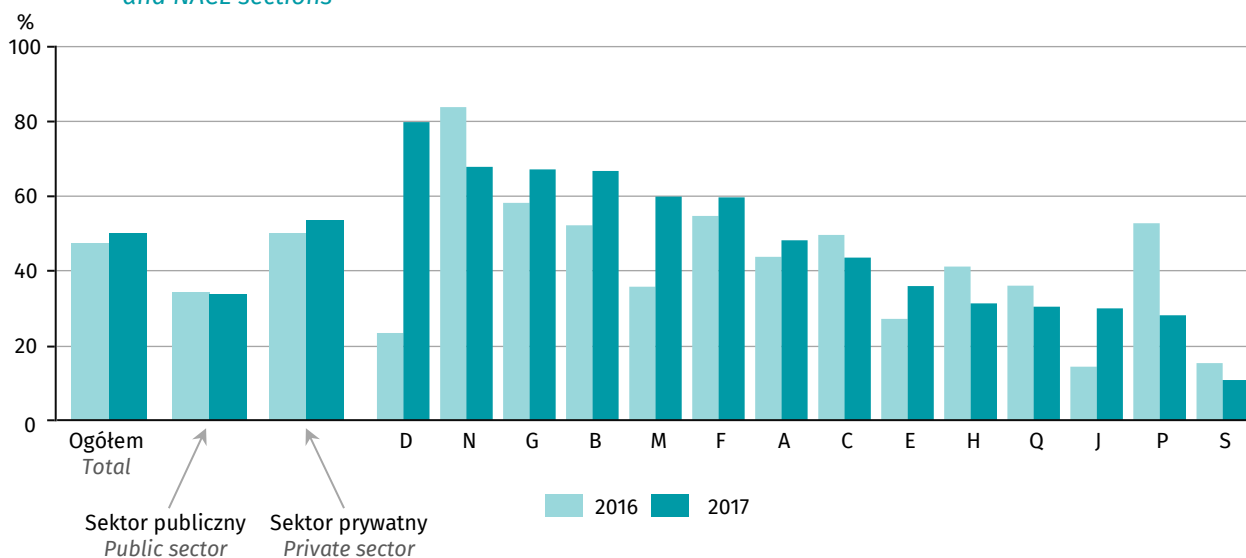
Chart 66. Workstations, in which measures have been taken to eliminate or reduce the occupational risk by type of measures

W 2017 r. rezultatem zastosowanych środków było wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego na 71,2 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 93,4 tys. osób. Rok wcześniej liczba stanowisk pracy była niższa o 8,8 tys. (14,2%), natomiast liczba pracujących na tych stanowiskach większa o 3,4 tys. (3,5%). Większość stanowisk pracy, na których udało się wyeliminować lub ograniczyć ryzyko zawodowe umiejscowiona była w przedsiębiorstwach sektora prywatnego – 88,9% (w 2016 r. – 87,7%).

Wykres 67. Udział stanowisk pracy, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe w liczbie stanowisk pracy, na których przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD

Chart 67. Share of workstations in which elimination or reduction of occupational risk was made in number of positions which assessment of occupational risk was made by ownership sectors and NACE sections

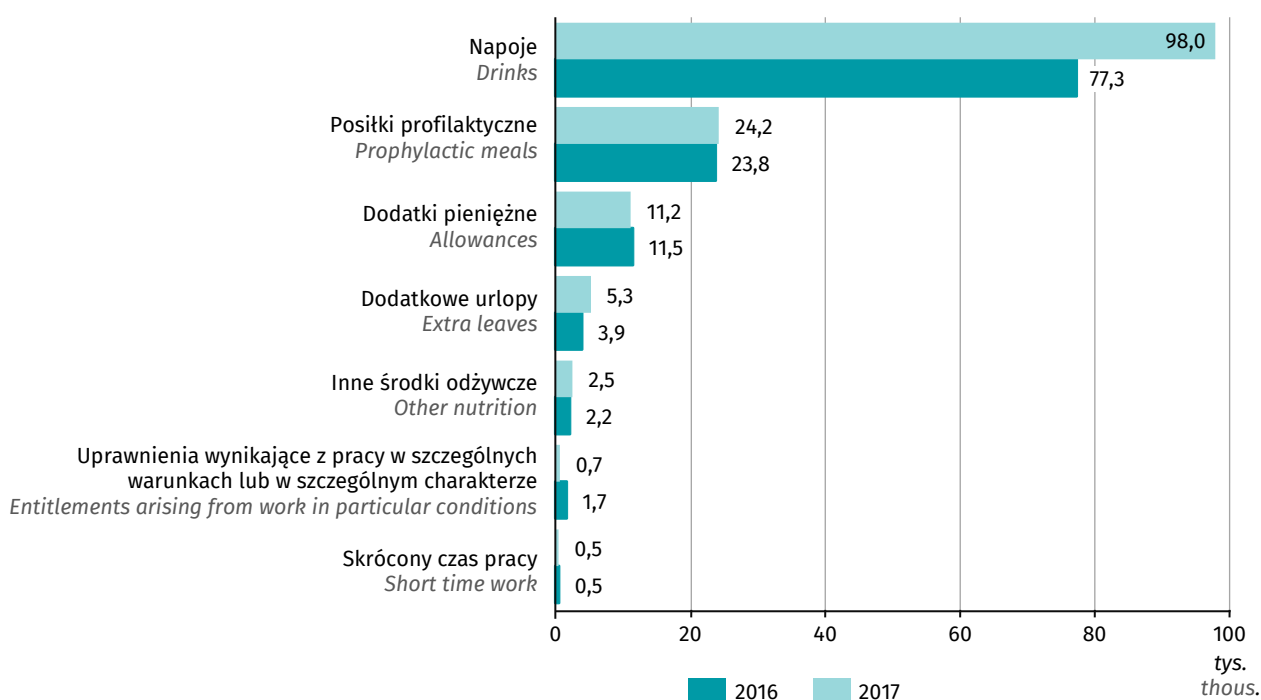
Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według wartości cechy w 2017 r.
Note. Sections were sorted descendingly by total value of feature in 2017.

Pracownicy wykonujący prace w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych uprawnieni byli do świadczeń. W 2017 r. (stan w dniu 31 lipca) łącznie ze wszystkich świadczeń skorzystało 142,3 tys. osób. (o 17,8% więcej niż w 2016 r.). W porównaniu z 2016 r. zwiększyła się liczba osób korzystających z dodatkowych urlopów (o 34,2%), napojów (o 26,6%), innych środków odżywczych (o 17,3%) oraz posiłków profilaktycznych (o 2,0%). Zmniejszyła się natomiast liczba osób korzystających z: uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (o 59,4%), skróconego czasu pracy (o 9,3%), dodatków pieniężnych (o 2,6%). W sektorze publicznym, w 2017 r. beneficjenci korzystali głównie z napojów (65,2%) i dodatków pieniężnych (13,5%), a w sektorze prywatnym z napojów (71,3%) i posiłków profilaktycznych (20,2%). W 2017 r. w jednostkach sektora publicznego znacznie zwiększyła się liczba osób korzystających z napojów (o 12,2 tys.), posiłków profilaktycznych (o 1,6 tys.), dodatkowych urlopów (o 1,6 tys.), natomiast mniej osób korzystało z uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (o 1,0 tys.) oraz dodatków pieniężnych (o 0,4 tys.). W sektorze prywatnym więcej osób niż rok wcześniej otrzymywało napoje (o 8,4 tys. więcej) i inne środki odżywcze (o 0,3 tys.) a mniej osób korzystało z posiłków profilaktycznych (o 1,1 tys.) i dodatkowych urlopów (o 0,2 tys.).

Osoby korzystające z dodatkowych urlopów to głównie pracownicy zakładów działających w sekcji „Górnictwo i wydobywanie” – 45,8% beneficjentów korzystających z tego typu świadczenia. Najliczniejszą grupę osób pobierających dodatki pieniężne stanowili pracownicy jednostek sekcji „Transport, gospodarka magazynowa” – 38,9%. W pozostałych rodzajach świadczeń najwyższy odsetek świadczeniobiorców w danej grupie stanowili pracownicy sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”: w ogólnej liczbie osób korzystających z posiłków profilaktycznych – 42,9%, z napojów – 39,9%, innych środków odżywczych – 76,9%, skróconego czasu pracy – 38,6%, a uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – 39,1%.

Wykres 68. Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych według rodzajów świadczeń Stan w dniu 31 VII

Chart 68. Benefits from working in harmful and strenuous conditions by kinds of benefits
As of 31 VII

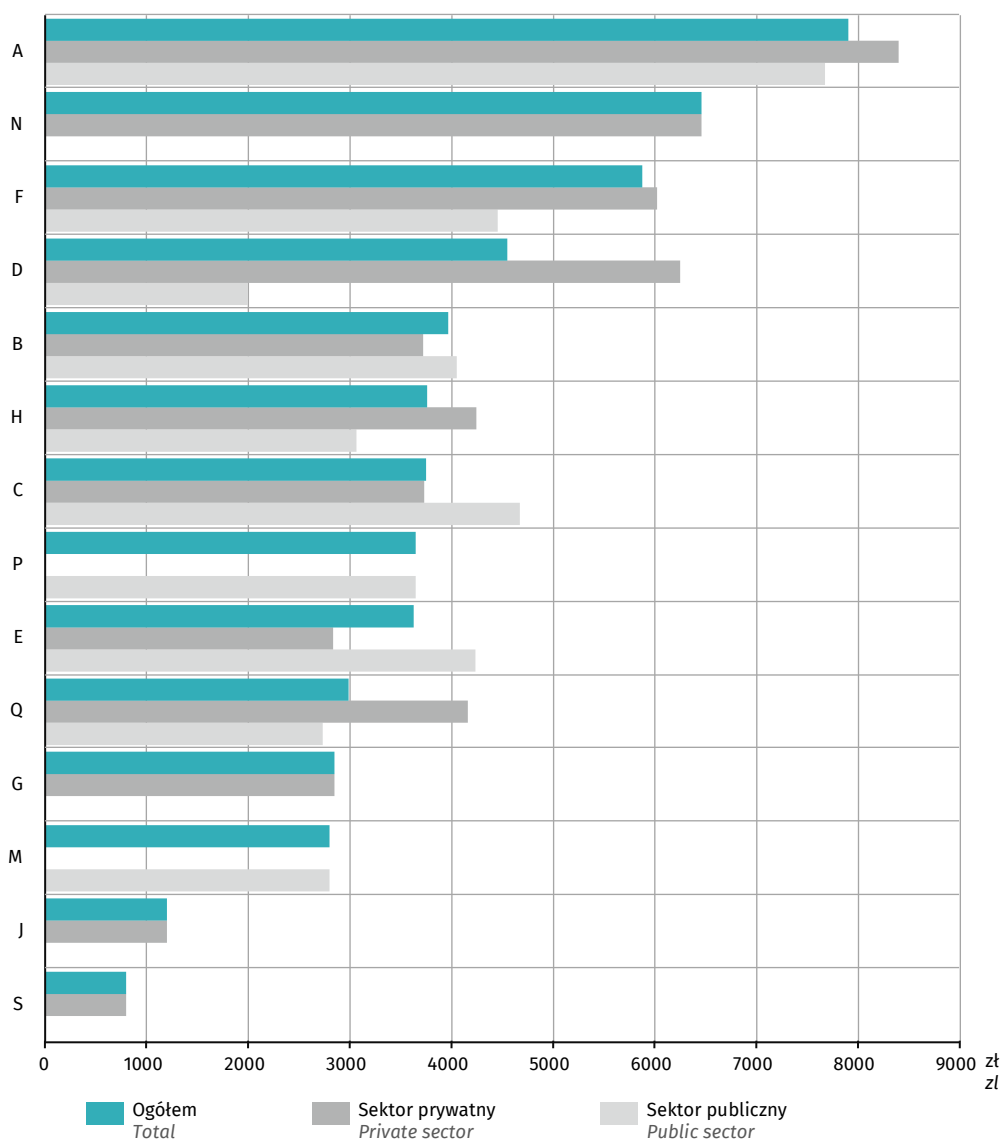
Następstwem występowania wypadków przy pracy lub chorób zawodowych jest wypłata świadczeń osobom poszkodowanym. W 2017 r. wypłacono 1,7 tys. świadczeń na kwotę 6330,3 tys. zł, w tym 98,3% świadczeń wypłacono w związku z wystąpieniem wypadków przy pracy. W porównaniu z 2016 r. kwota świadczeń wzrosła o 846,1 tys. zł (o 0,1 tys. więcej świadczeń), w tym wypłaconych z tytułu wypadku przy pracy – o 489,8 tys. zł.

Odszkodowania w sektorze prywatnym stanowiły 75,5% wszystkich świadczeń i średnio na jedno świadczenie przypadła kwota 3869,8 zł, czyli o 11,7% wyższa niż w sektorze publicznym a o 2,6% wyższa niż średnia w województwie (3770,3 zł). Rok wcześniej średni koszt świadczeń w województwie był niższy o 325,5 zł, w sektorze prywatnym o 626,3 zł, a w publicznym wyższy o 624,9 zł. Największą liczbę świadczeń w 2017 r. wypłacono w jednostkach sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – 698. Najwyższy średni koszt świadczeń wystąpił w sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” – 7905,3 zł na jedno świadczenie.

Przeciętna kwota świadczenia z tytułu wypadków przy pracy w 2017 r. wyniosła 3483,4 zł (więcej niż rok wcześniej o 130,1 zł). W sektorze publicznym średnia kwota świadczenia ukształtowała się na poziomie 3113,5 zł i była o 487,8 zł niższa od kwoty wypłaconej przez jednostki sektora prywatnego. Najwyższe średnie świadczenie z tytułu wypadku przy pracy odnotowano w sekcji „Administrowanie i działalność wspierająca^A” – 6460,0 zł, a najniższe w sekcji „Pozostała działalność usługowa” – 800,0 zł.

Wykres 69. Średni koszt świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych według sekcji PKD i sektorów własności w 2017 r.

Chart 69. Average cost of benefits from accidents at work and occupational diseases by NACE sections and ownership sectors in 2017

Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według wartości ogółem w 2017 r.
Note. Sections were sorted descendingly by total value of feature in 2017.

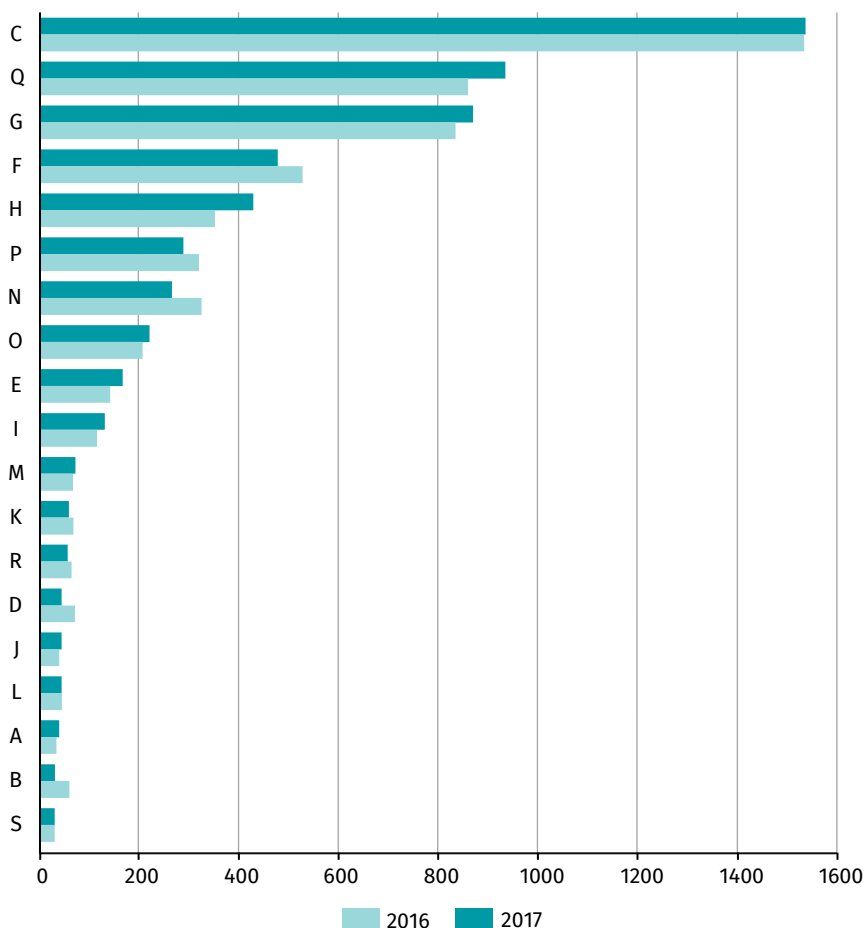
Rozdział 7. Wypadki przy pracy

Chapter 7. Accidents at work

W 2017 r. na terenie województwa małopolskiego (bez indywidualnych gospodarstw rolnych) zgłoszono 5733 wypadki przy pracy (o 40 zdarzeń więcej niż w 2016 r.), w których ucierpiały 5762 osoby (o 46 osób więcej niż rok wcześniej). Wypadki zbiorowe stanowiły 0,3% wypadków i ich liczba wzrosła w 2017 r. o 11,1%. Osoby poszkodowane w tych wypadkach stanowiły 0,9% ogółu poszkodowanych w województwie i w 2017 r. wskaźnik ten zwiększył się o 0,2 p. proc. Większość poszkodowanych w wypadkach to mężczyźni – 58,4% (w 2016 r. – 59,9%). Kobiety stanowiły 41,6% (w 2016 r. – 40,1%).

W jednostkach sektora prywatnego wypadkom uległo 3,8 tys. pracowników (66,6% ogółu poszkodowanych w wypadkach), czyli prawie 100% więcej niż w sektorze publicznym (1,9 tys.). W odniesieniu do poprzedniego roku w sektorze publicznym nastąpił wzrost liczby poszkodowanych o 5,9%, natomiast w sektorze prywatnym spadek o 1,6%.

Wykres 70. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według sekcji PKD
 Chart 70. Structure of persons injured in accidents at work by NACE sections

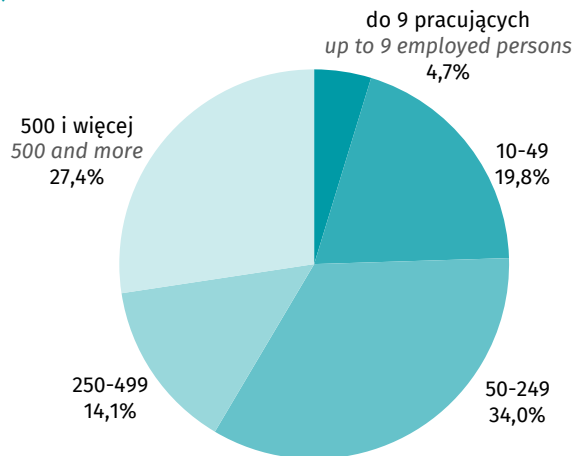
Uwaga. Sekcje posortowano malejąco według wartości cechy w 2017 r.
 Note. Sections were sorted descendingly by value of feature in 2017.

W 2017 r. w wyniku wypadków śmierć poniosło 21 osób (o 5 osób mniej niż rok wcześniej). Byli to głównie pracownicy sektora prywatnego – 85,7%. 1/3 osób, które zginęły w wypadkach zatrudniona była w jednostkach sekcji „Budownictwo”. Ciężkiemu uszkodzeniu ciała uległo 48 osób (0,8% poszkodowanych; w 2016 r. – 0,6%), z czego 47,9% stanowiły osoby zatrudnione w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”.

Najwięcej poszkodowanych w wypadkach pracowało, podobnie jak przed rokiem, w sekcjach: „Przetwórstwo przemysłowe” – 26,7%, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” – 16,2%. W sekcji „Górnictwo i wydobywanie” liczba poszkodowanych w 2017 r. w stosunku do 2016 r. zmniejszyła się prawie o połowę (47,5%). Podobnie było w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę” lecz tam liczba poszkodowanych była mniejsza o 37,5%. W większości sekcji liczba poszkodowanych była większa niż przed rokiem. Największy przyrost wystąpił w sekcji „Transport i gospodarka magazynowa” (o 21,8%) oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja” (o 17,5%).

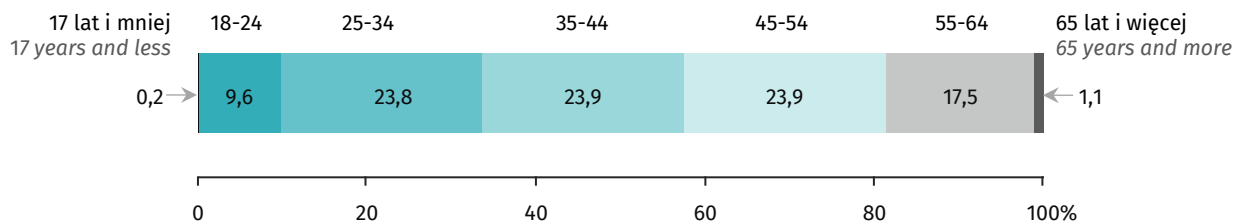
Rozpatrując strukturę osób poszkodowanych w wypadkach w zależności od wielkości zakładu można zauważyć, że najwyższy odsetek poszkodowanych dotyczył zakładów zatrudniających 50-249 osób (34,0%) oraz 500 osób i więcej (27,4%). W porównaniu z 2016 r. w zakładach pracy zatrudniających do 49 osób liczba poszkodowanych zmniejszyła się (łącznie o 47 osób), natomiast w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 49 osób wzrosła (łącznie o 93 osoby).

Wykres 71. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według wielkości zakładów w 2017 r.
 Chart 71. Structure of persons injured in accidents at work by size of workplaces (the number of employed persons) in 2017

W 2017 r. prawie 72% poszkodowanych stanowiły osoby w wieku 25-54 lata. W grupie wieku 18-34 lat wypadkom uległo mniej osób niż rok wcześniej (o 3,9%), natomiast pozostałych przedziałach wiekowych liczba osób poszkodowanych wzrosła.

Wykres 72. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według wieku w 2017 r.
 Chart 72. Structure of persons injured in accidents at work by age groups in 2017

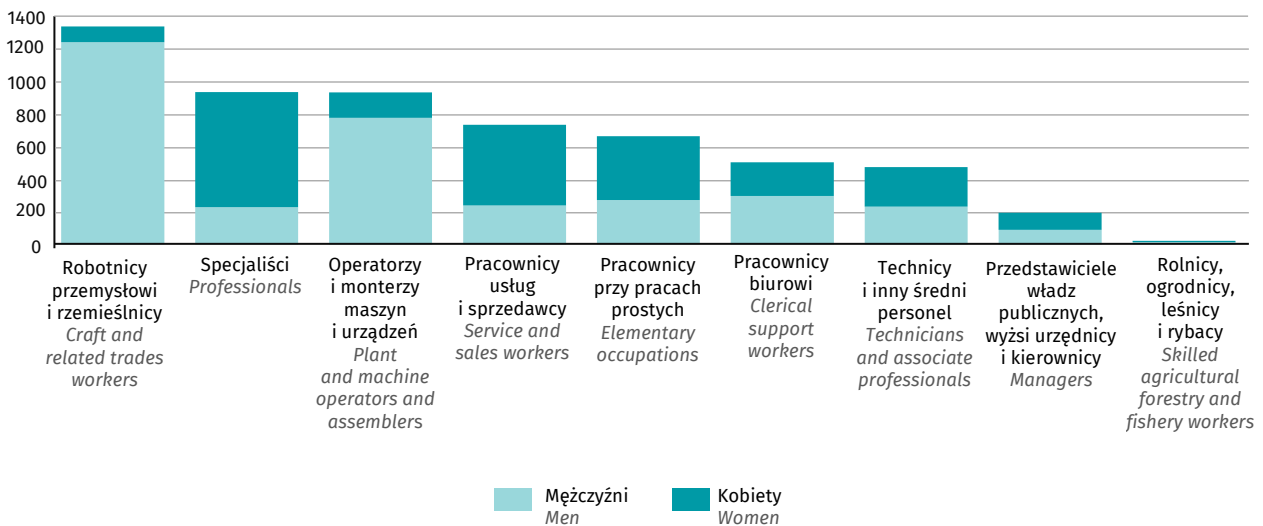

Najczęściej do wypadków w 2017 r. dochodziło w miejscach produkcji przemysłowej (36,8% poszkodowanych) oraz w biurach, placówkach naukowych i szkołach, zakładach usługowych (22,5% poszkodowanych). Rok wcześniej było podobnie – w miejscach tych poszkodowanych zostało odpowiednio 35,4% oraz 23,5% osób. Ponad 1/4 osób poszkodowanych w miejscach produkcji przemysłowej uległa wypadkom na skutek uderzenia przez obiekt w ruchu. W biurach, placówkach naukowych i szkołach oraz zakładach usługowych najczęściej urazy spowodowane były zderzeniem lub uderzeniem w nieruchomy obiekt (35,4% poszkodowanych w tym miejscu).

Kolejnym kryterium, które różnicuje osoby poszkodowane w wypadkach przy pracy jest wykonywany zawód. W 2017 r. najwięcej poszkodowanych pracowało w zawodach: „Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni” – 0,6 tys., „Specjaliści do spraw zdrowia” – 0,5 tys., „Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych” – 0,5 tys. oraz „Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)” – 0,4 tys. Mężczyźni poszkodowani w wypadkach pracowali głównie w zawodach: „Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni”, „Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)” oraz „Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych” – odpowiednio 16,1%, 12,1% oraz 10,8% ogółu poszkodowanych mężczyzn. Natomiast wśród kobiet najbardziej narażone na niebezpieczeństwa związane z wypadkami przy pracy były te, które pracowały jako „Specjaliści do spraw zdrowia” oraz „Sprzedawcy i pokrewni” – odpowiednio 19,2% oraz 14,3% ogółu poszkodowanych kobiet.

Wykres 73 Poszkodowani w wypadkach przy pracy według wielkich grup zawodów i płci w 2017 r.

Chart 73. Structure of persons injured in accidents at work by major occupational groups and sex in 2017

Uwaga. Grupy zawodów posortowano malejąco według liczby poszkodowanych ogółem.

Note. Occupational groups were sorted descendingly by total number of persons injured.

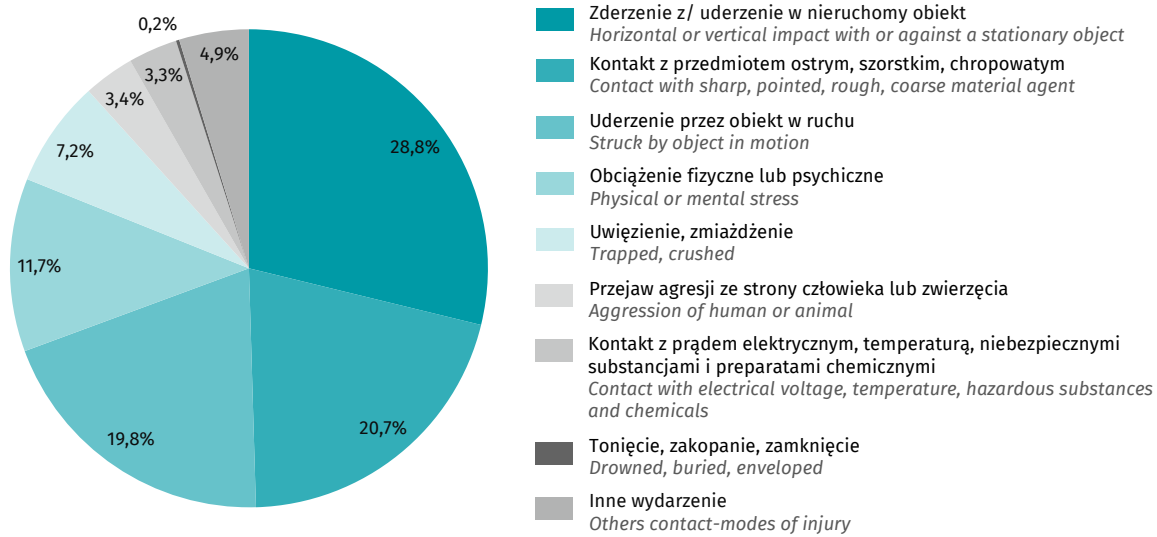
W porównaniu z 2016 r. najwięcej wzrosła liczba osób poszkodowanych, które pracowały w zawodach „Specjaliści do spraw zdrowia” (o 61 osób) oraz „Pozostali pracownicy obsługi biura” (o 44 osoby). Natomiast zmalała w zawodach „Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)” oraz „Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni” (o 51 osób w każdej z tych grup).

Wypadki powstają na skutek wydarzeń powodujących uraz. W 2017 r. najwięcej osób uległo wypadkom w wyniku zderzenia z lub uderzenia w nieruchomy obiekt (28,8% poszkodowanych). Mniejszy odsetek w strukturze poszkodowanych stanowiły osoby, które doznały urazu na skutek kontaktu z przedmiotem ostrym i szorstkim – 20,7% oraz w wyniku uderzenia przez obiekt w ruchu – 19,8%.

Wykres 74. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według grup wydarzeń powodujących uraz w 2017 r.

Chart 74. Structure of persons injured in accidents at work by groups of contact-modes of injury in 2017

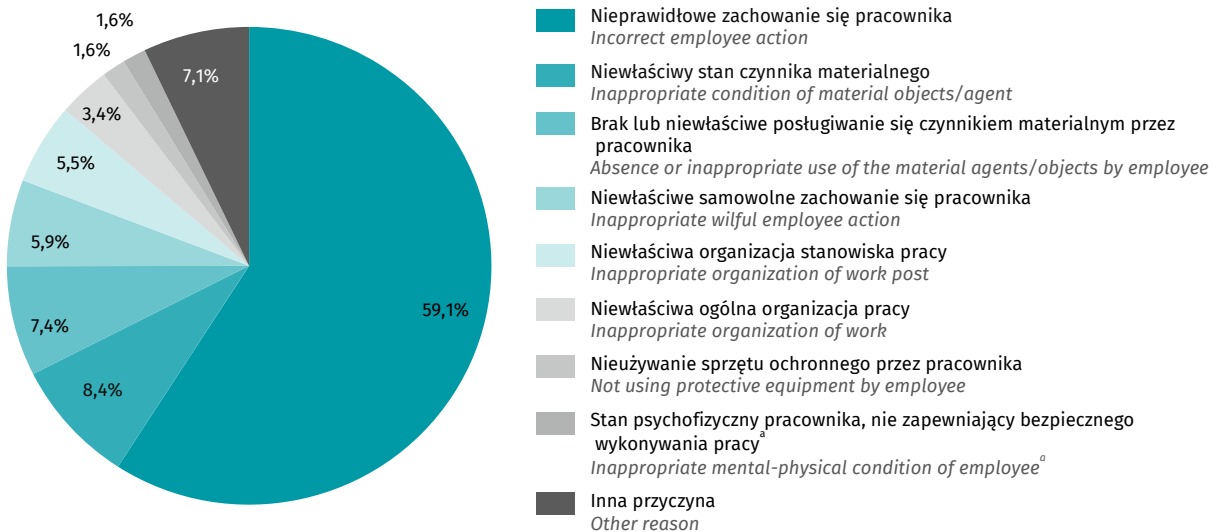

Prawie 43% osób, które uległy wypadkom śmiertelnym doznało urazu na skutek uderzenia przez obiekt w ruchu. Podobnie było w 2016 r., przy czym wówczas odsetek poszkodowanych wyniósł 30,8%.

Wypadek może być spowodowany kilkoma przyczynami. W 2017 r. odnotowano 10922 wydarzeń, które wpłynęły na powstanie wypadków (w 2016 r. – 10717). Przeciętnie na 100 wypadków przypadało 190 przyczyn (rok wcześniej 187). Grupa przyczyn określana jako „niewłaściwe zachowanie się pracownika” była najliczniejszą grupą i stanowiła 59,1% ogółu przyczyn wypadków (w 2016 r. – 61,4%).

Wykres 75. Struktura przyczyn wypadków przy pracy według grup przyczyn w 2017 r.

Chart 75. Structure of causes of accidents at work by groups of causes in 2017

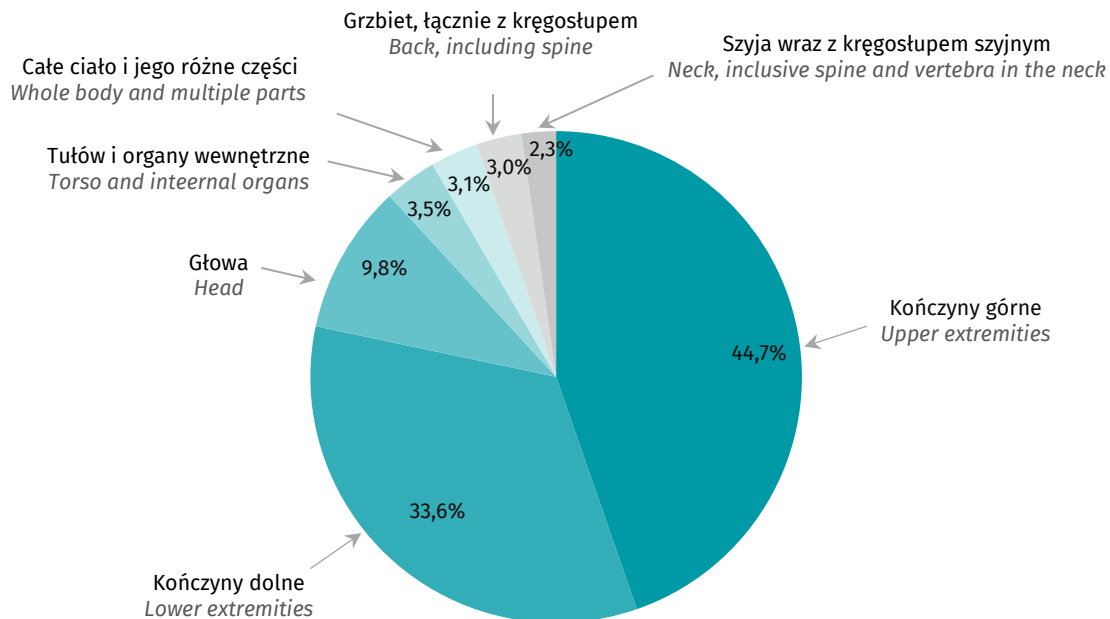

a Spowodowany m. in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.
 a Caused by i.a.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

Następstwem wypadku przy pracy były urazy osób poszkodowanych. Prawie połowa osób poszkodowanych w 2017 r. doznała ran i powierzchownych urazów. Drugim najczęściej występującym obrażeniem były przemieszczenia, zwichnięcia, skręcenia i naderwania – 23,6% poszkodowanych. W porównaniu z 2016 r. liczebność pierwszej z wyżej wymienionych grup wzrosła o 67 osób natomiast drugiej spadła o 72 osoby. Był to największy, pod względem liczebności, wzrost i spadek spośród wszystkich rodzajów urazów. Rozpatrując zmiany procentowe – o 100% zwiększyła się liczba poszkodowanych, którzy doznali zatruc, zakażeń.

Urazy najczęściej umiejscowione były na kończynach górnych (2,6 tys. poszkodowanych) i dolnych (1,9 tys.). Prawie 10% poszkodowanych doznało urazu głowy (o 0,4 p. proc. mniej niż w 2016 r.). W stosunku do 2016 r. liczba poszkodowanych, którzy doznali urazu kończyn górnych spadła o 0,4 p. proc., natomiast kończyn dolnych – wzrosła o 0,4 p. proc. Najbardziej zwiększył się jednak odsetek osób, u których w wyniku wypadku ucierpiał tułów i organy wewnętrzne (o 0,5 p. proc.).

Wykres 76. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według umiejscowienia urazu w 2017 r.
Chart 76. Structure of persons injured in accidents at work by part of body injured in 2017

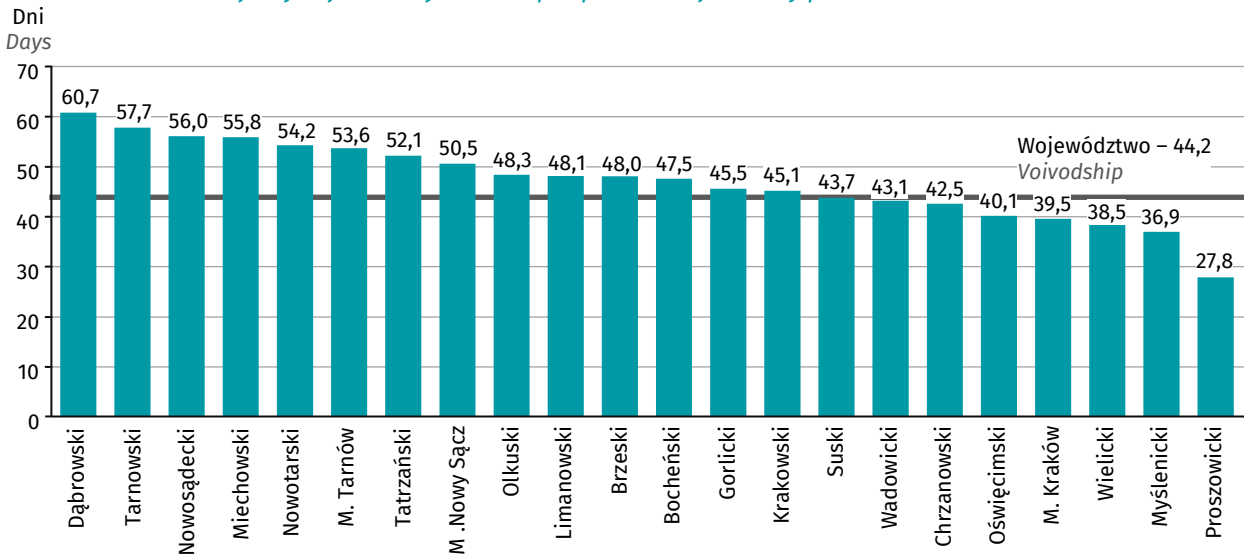

W 2017 r. liczba dni niezdolności do pracy wyniosła 253,5 tys., tj. o 8,8 tys. dni więcej niż w 2016 r. Na 1 poszkodowanego w 2017 r. (bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych oraz bez liczby dni niezdolności do pracy tych osób) przypadały 44,2 dni (rok wcześniej – 43,0 dni). W sektorze publicznym 1 osoba przebywała na zwolnieniu lekarskim średnio 38,9 dni (2016 r. – 39,1), natomiast w sektorze prywatnym – 46,8 (2016 r. – 44,8). Przeciętnie mężczyźni dłużej pozostawali na zwolnieniu niż kobiety – na 1 mężczyznę przypadło średnio 47,9 dni, a na 1 kobietę – 38,9 dni (w 2016 r. – odpowiednio 47,1 i 36,8).

Najdłuższa absencja wystąpiła w jednostkach zaliczonych do sekcji „Górnictwo i wydobywanie” – na jednego poszkodowanego 78,7 dni oraz „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ” – 67,1 dni. Rok wcześniej w sekcji „Budownictwo” – 55,7 dni, „Górnictwo i wydobywanie” – 52,5 dni.

Najdłuższą nieobecność w pracy osób poszkodowanych w wypadkach odnotowały zakłady umiejscowione na terenie powiatu dąbrowskiego (60,7 dni na 1 poszkodowanego) i nowosądeckiego (56,0 dni). Najkrócej na zwolnieniu lekarskim przebywali pracownicy zatrudnieni na terenie powiatu proszowickiego (27,8 dni) i myślenickiego (36,9 dni).

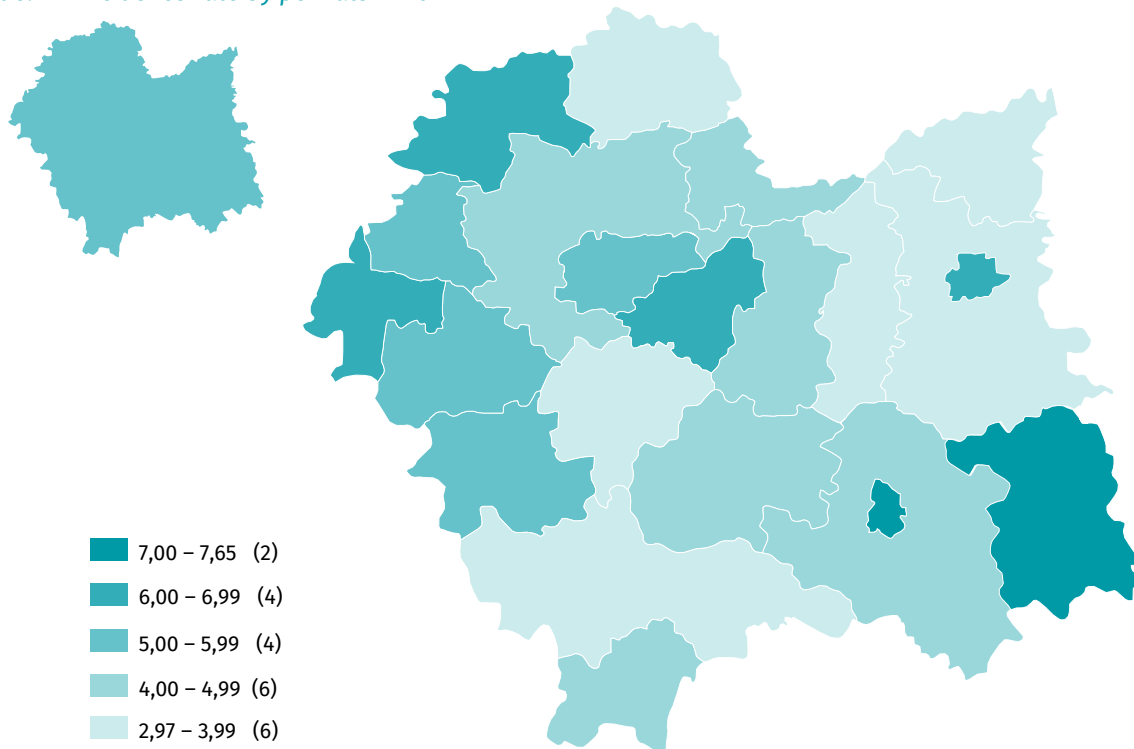
Wykres 77. Liczba dni niezdolności do pracy na jednego poszkodowanego^a według powiatów w 2017 r.
Chart 77. Number of days of inability to work per persons injured^a by powiats in 2017

^a Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych oraz bez liczby dni niezdolności do pracy tych osób.
a Excluding persons injured in fatal accidents and excluding the number of days of inability to work of these persons.

Wskaźnik wypadkowości w 2017 r. w województwie małopolskim wyniósł 5,12 (w 2016 r. – 5,30). W 13 powiatach liczba poszkodowanych na 1000 pracujących była mniejsza niż średnia dla województwa. Najniższy wskaźnik odnotowano w powiatach: dąbrowskim – 2,97, miechowskim – 3,09, natomiast najwyższy wystąpił w powiecie gorlickim – 7,65 oraz mieście Nowy Sącz – 7,23.

Mapa 6. Wskaźnik wypadkowości według powiatów w 2017 r.
Chart 6. Incidence rate by powiats in 2017

Zgłoszone w 2017 r. wypadki przy pracy spowodowały straty 3,0 tys. (tyle samo co w poprzednim roku) roboczogodzin osób nie będących ofiarami wypadków, które w wyniku wypadku nie mogły wykonywać swojej pracy (czas poświęcony na udzielenie pomocy poszkodowanemu, usuwanie szkód itp.). Największe straty czasu odnotowały zakłady działające w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – 1,0 tys. roboczogodzin.

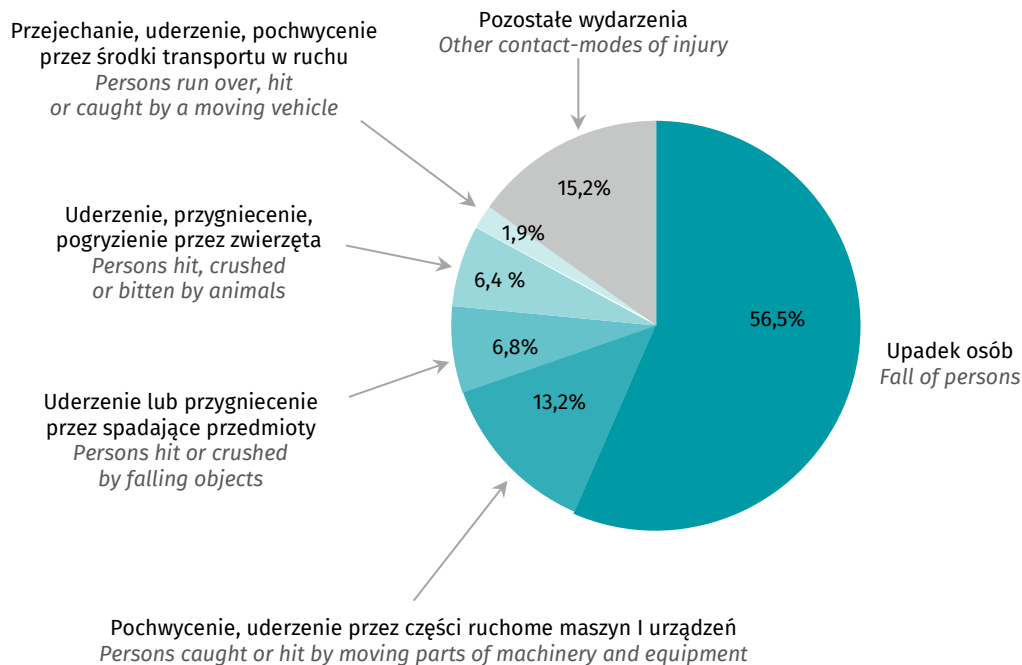
Szacunkowe straty materialne wyniosły 2271 tys. zł, rok wcześniej 1090 tys. zł. W sekcji „Transport i gospodarka magazynowa” straty te były najwyższe i wyniosły 1020 tys. zł.

Wypadki w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie nie są rejestrowane na Statystycznej Karcie Wypadku Z-KW. Informacje o nich pochodzą z danych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i dotyczą wypadków, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

W 2017 r. w gospodarstwach indywidualnych odnotowano 1,1 tys. wypadków (o 0,9% mniej niż w 2016 r.). Podobnie jak przed rokiem, większość z nich spowodowanych było upadkiem (0,6 tys.). W odniesieniu do poprzedniego roku zmniejszyła się liczba wypadków spowodowanych uderzeniem lub przygnieciem przez spadające przedmioty, przejechaniem, uderzeniem, pochwytem przez środki transportu w ruchu, pochwytem, uderzeniem przez części ruchome maszyn i urządzeń.

Wykres 78. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych według wydarzeń powodujących uraz w 2017 r.

Chart 78. Structure of persons injured in accidents at work on private farms by events causing injury in 2017

Źródło: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Source: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

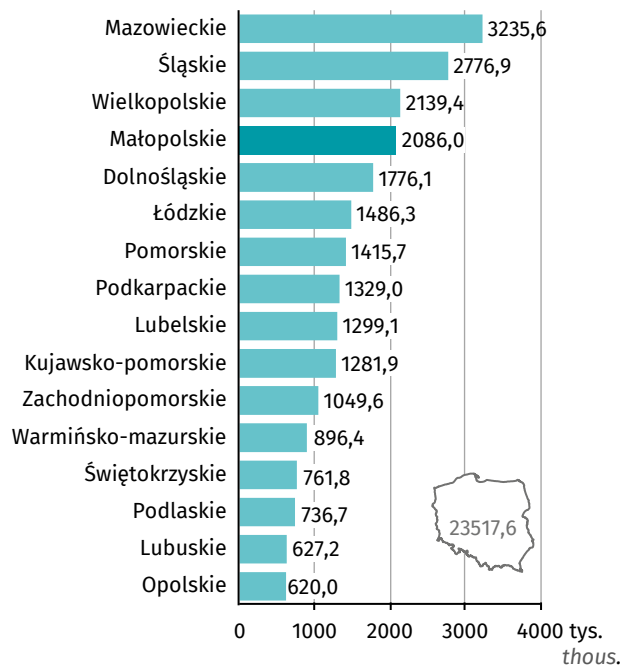
Rozdział 8. Rynek pracy w województwie małopolskim na tle kraju i innych województw

Chapter 8. Labour market in Małopolskie voivodship against a background of the country and other voivodships

W rozdziale w formie graficznej przedstawiono podstawowe dane dotyczące rynku pracy w województwie małopolskim na tle kraju i pozostałych województw. Na wykresach województwa posortowano malejąco według wartości prezentowanej cechy, bez względu na jej pozytywny lub negatywny charakter. Wybrane informacje dodatkowo zaprezentowano w szerszej retrospekcji (2008–2017) i odniesiono do wielkości krajowych.

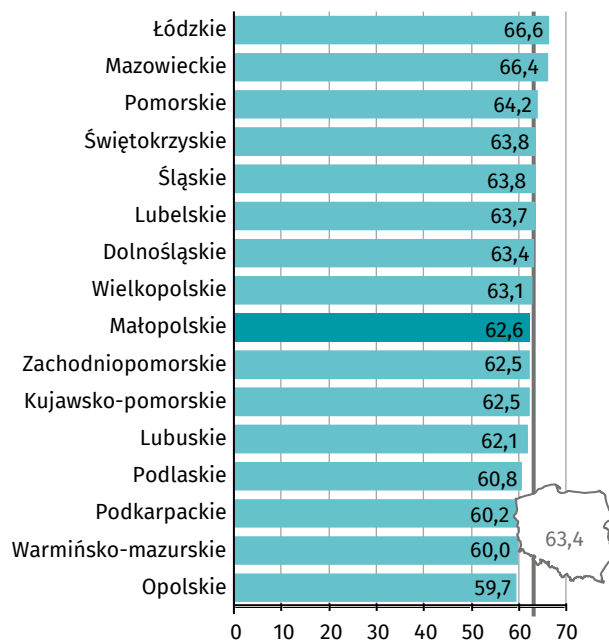
Wykres 79. Ludność w wieku produkcyjnym według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 79. Population of working age by voivodships in 2017 As of 31 XII

Wykres 80. Wskaźnik obciążenia demograficznego według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 80. Age dependency ratio by voivodships in 2017 As of 31 XII

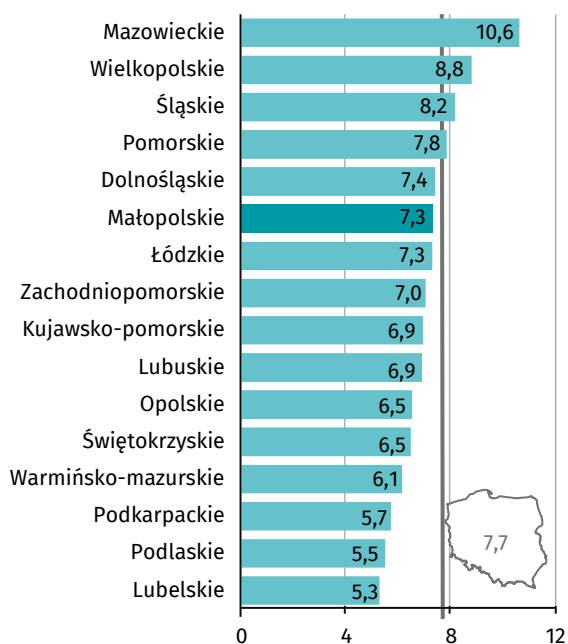
Wskaźnik obciążenia demograficznego ludności – ludność w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Od kilku lat w województwie małopolskim (tak jak w całym kraju) wskaźnik obciążenia demograficznego systematycznie wzrasta, głównie w wyniku wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym. W końcu 2017 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 62,6 w wieku nieprodukcyjnym (o 5,1 więcej niż w końcu 2018 r.), przy czym 30,8 w wieku przedprodukcyjnym (o 1,4 mniej), a 31,8 w wieku poprodukcyjnym (o 6,5 osób więcej). Oznacza to, że udział potencjalnych przyszłych zasobów pracy był mniejszy niż udział tych, którzy rynek pracy już mogli opuścić. Sytuacja taka ma miejsce od dwóch lat.

Wykres 81. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności według województw w 2017 r.

Stan w końcu roku

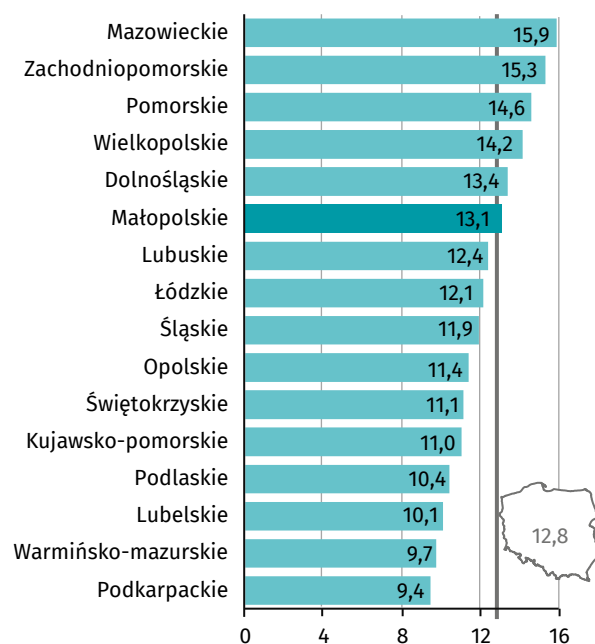
Chart 81. Entities of the national economy registered in the REGON register per 1000 population by voivodships in 2017
As of end of the year

Wykres 82. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym według województw w 2017 r.

Stan w końcu roku

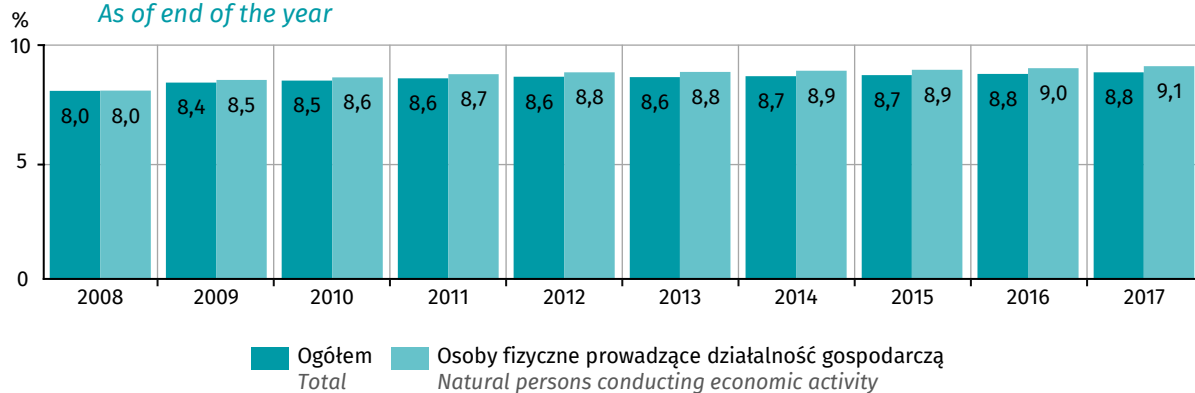
Chart 82. Natural persons conducting economic activity per 100 persons at working age by voivodships in 2017
As of end of the year

Wykres 83. Udział podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w województwie małopolskim w ogólnej liczbie podmiotów w Polsce

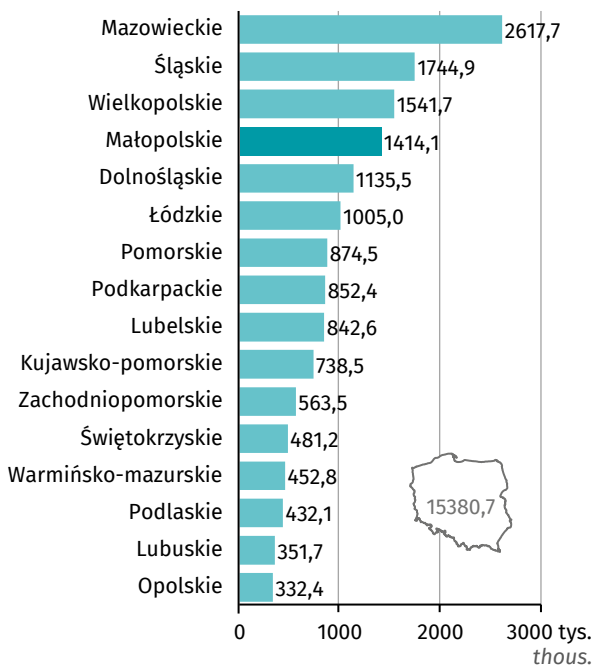
Stan w końcu roku

Chart 83. Share of entities of the national economy registered in the REGON register in Małopolskie voivodship in total number of entities in Poland
As of end of the year

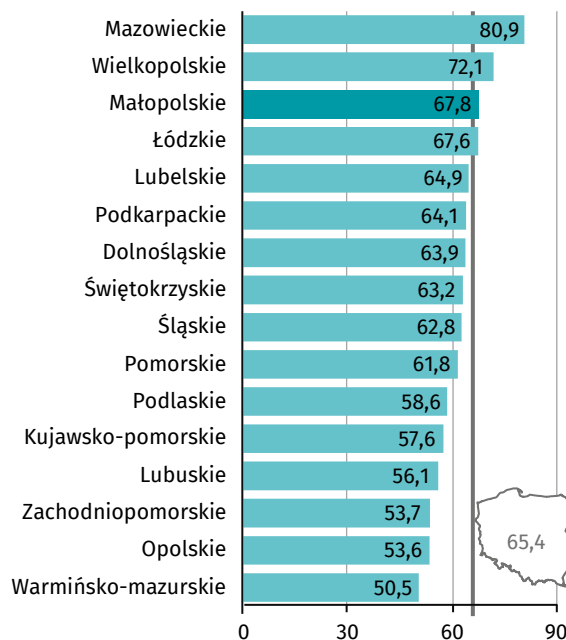
Wykres 84. Pracujący w gospodarce narodowej według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 84. Employed persons in the national economy by voivodships in 2017 As of 31 XII

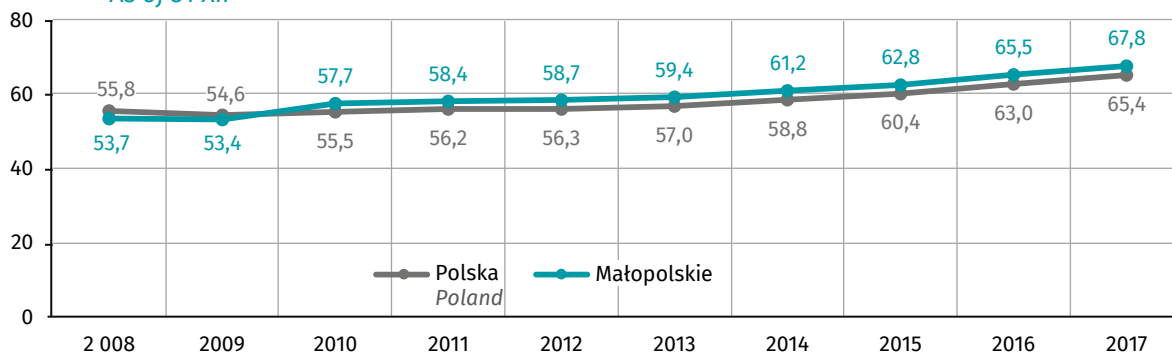
Wykres 85. Pracujący w gospodarce narodowej na 100 osób w wieku produkcyjnym według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 85. Employed persons in the national economy per 100 persons at working age by voivodships in 2017 As of 31 XII

Wykres 86. Pracujący w gospodarce narodowej na 100 osób w wieku produkcyjnym w Polsce i w województwie małopolskim Stan w dniu 31 XII

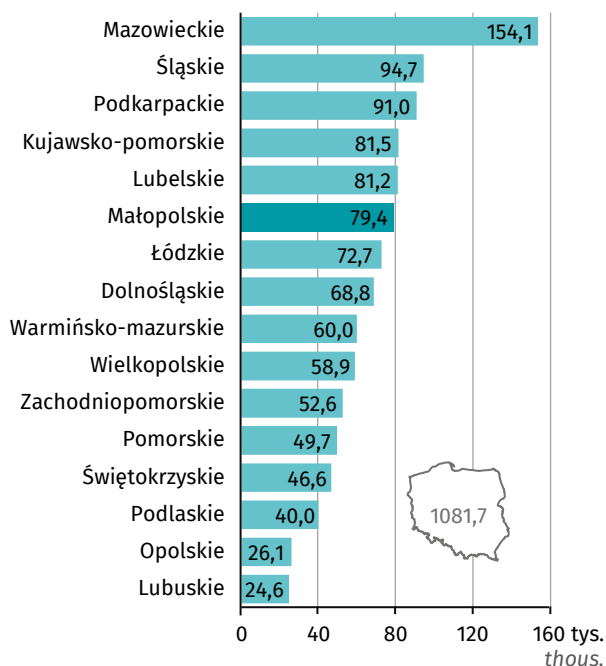
Chart 86. Employed persons in the national economy per 100 persons at working age in Poland and in Małopolskie voivodship As of 31 XII

W województwie małopolskim począwszy od 2010 r. (w porównaniu z rokiem poprzednim) liczba osób pracujących w gospodarce narodowej przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym systematycznie wzrastała i utrzymywała się na poziomie wyższym niż średnio w kraju.

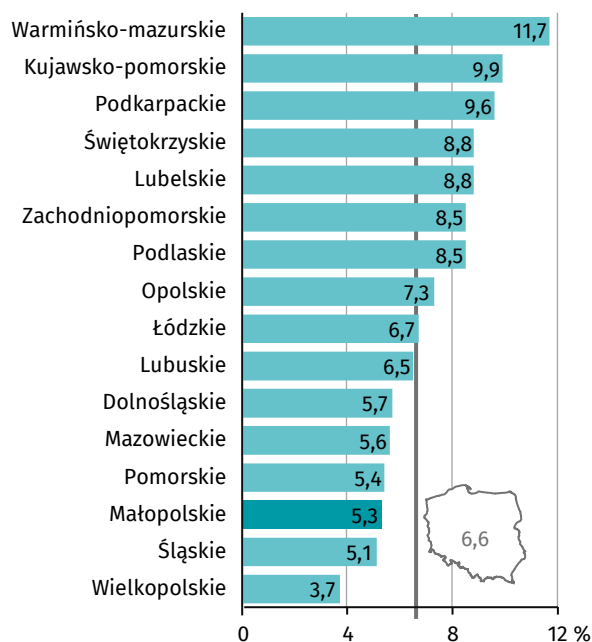
Wykres 87. Bezrobotni zarejestrowani według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 87. Registered unemployed persons by voivodships in 2017 As of 31 XII

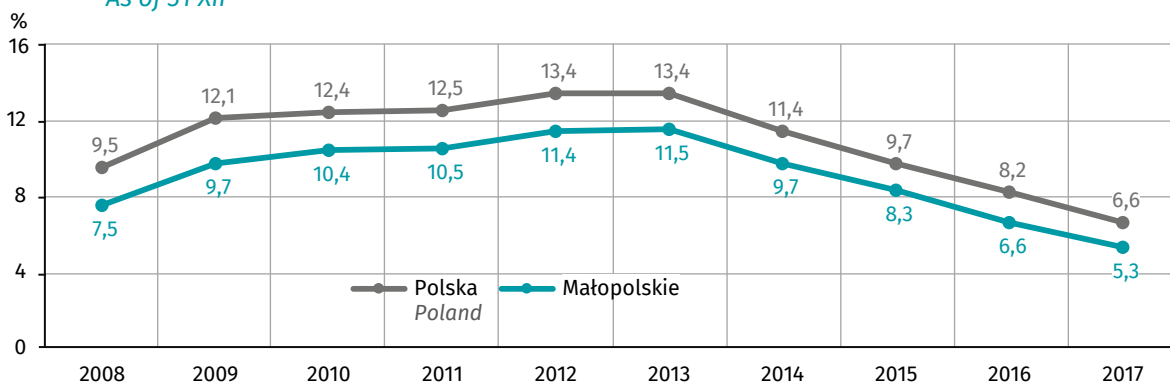
Wykres 88. Stopa bezrobocia według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 88. Unemployment rate by voivodships in 2017 As of 31 XII

Wykres 89. Stopa bezrobocia w Polsce i województwie małopolskim Stan w dniu 31 XII

Chart 89. Unemployment rate in Poland and in Małopolskie voivodship As of 31 XII

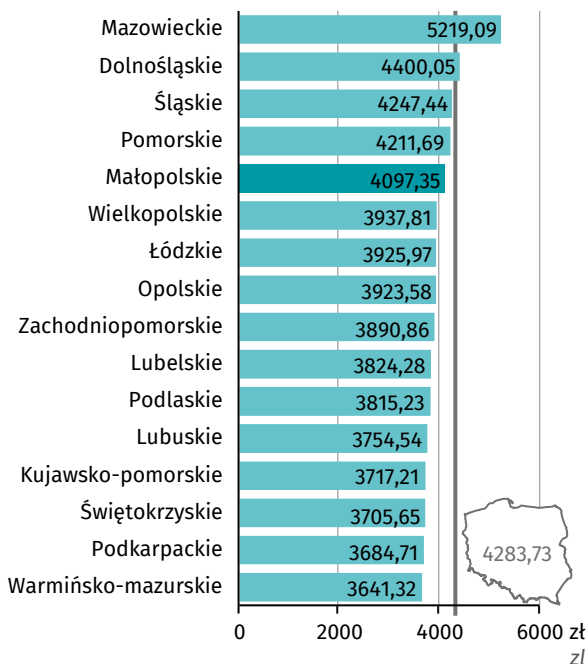

W ciągu ostatnich 10 lat stopa bezrobocia w województwie małopolskim utrzymywała się poniżej średniej dla kraju, a województwo małopolskie było jednym z województw o najniższej wartości tego wskaźnika. Największa różnica w stosunku do średniej krajowej wyniosła 2,4 p. proc. (w 2009 r.), a najmniejsza – 1,3 p. proc. (w 2017 r.). Analogicznie jak średnio w kraju, od 2014 r. (w stosunku do poprzedniego roku) stopa bezrobocia stale maleje, po wcześniejszym kilkuletnim wzroście.

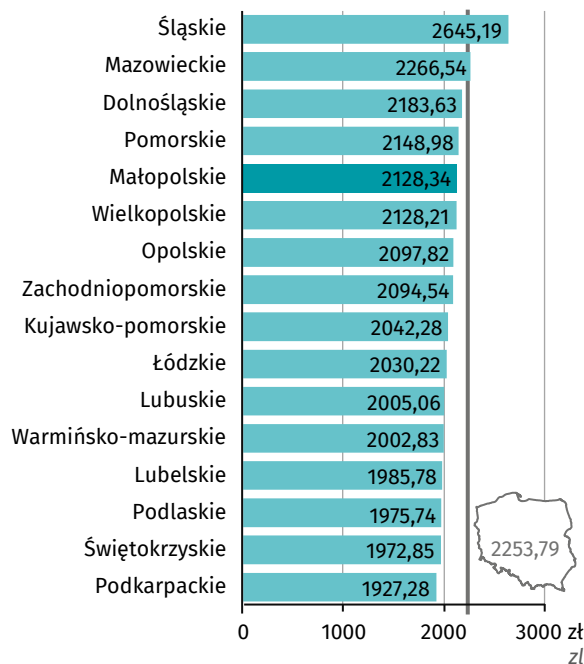
Wykres 90. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej według województw w 2017 r.

Chart 90. Average monthly gross wages and salaries in the national economy by voivodships in 2017

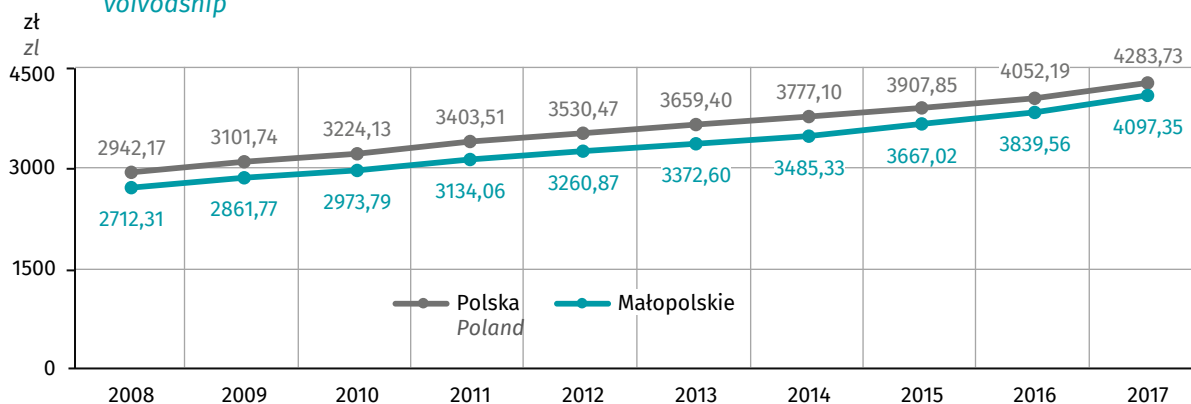
Wykres 91. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych według województw w 2017 r.

Chart 91. Average monthly gross retirement pension from non-agricultural social security system by voivodships in 2017

Wykres 92. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w Polsce i w województwie małopolskim

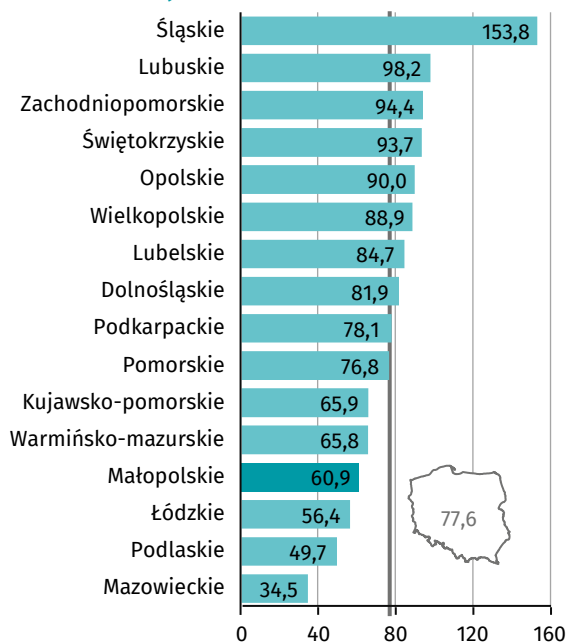
Chart 92. Average monthly gross wages and salaries in the national economy in Poland and in Małopolskie voivodship

W województwie małopolskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej od lat kształtuje się poniżej przeciętnej w kraju. W 2017 r. stanowiło 95,6% średniej wielkości wyznaczonej dla Polski – od 2008 r. udział ten wzrósł o 3,4 p. proc. W pozostałych województwach relacja do średniej krajowej wynosiła od 85,0% w województwie warmińsko-mazurskim do 121,8% w mazowieckim.

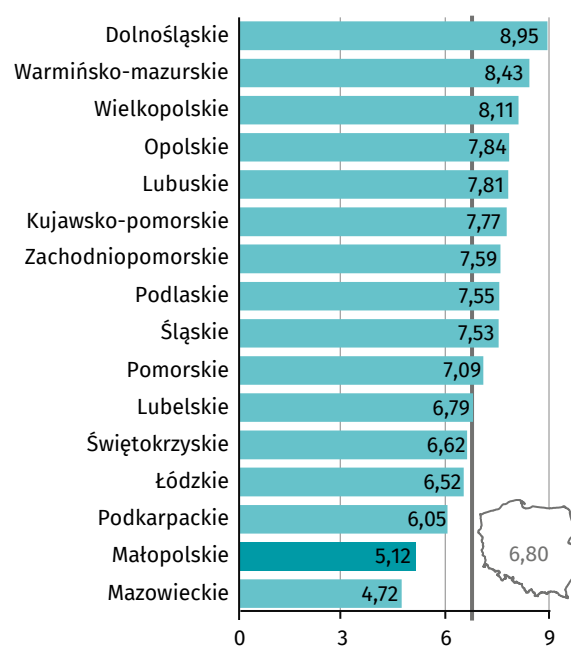
Wykres 93. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 93. Persons working in hazardous conditions per 1000 paid employees by voivodships in 2017
As of 31 XII

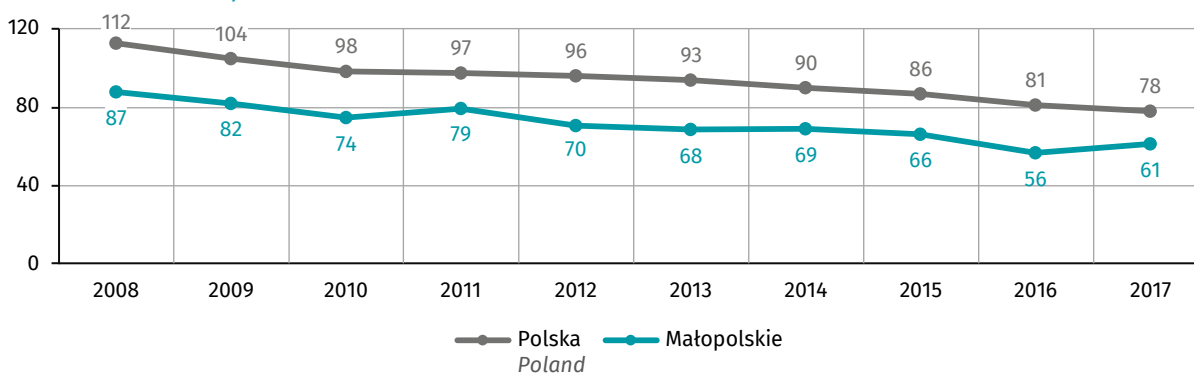
Wykres 94. Wskaźnik wypadkowości według województw w 2017 r.

Chart 94. Incidence rate by voivodships in 2017

Wykres 95. Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w Polsce i w województwie małopolskim

Chart 95 Persons working in hazardous conditions per 1000 paid employees in Poland and in Małopolskie voivodship

Na przestrzeni ostatnich 10 lat praca w województwie małopolskim była bezpieczniejsza niż w kraju. Prezentowany wskaźnik corocznie utrzymywał się poniżej wskaźnika dla Polski. Największa różnica wystąpiła w 2012 r., kiedy to wskaźnik dla województwa był o 25,3 pkt mniejszy niż średnio w kraju. Z kolei najmniejszą różnicę odnotowano w 2017 r. – wskaźnik niższy o 16,8 pkt.

Uwagi metodologiczne

Źródła i zakres danych

Prezentowane w publikacji dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą całej gospodarki narodowej.

Dane o **pracujących i zatrudnionych**, o **czasie pracy** oraz o **wynagrodzeniach** opracowano na podstawie rocznego badania pełnego prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) na formularzu **Z-06** (Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy). Sprawozdaniem objęte są podmioty gospodarcze, dobrane zgodnie z Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej, o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostki sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Informacje o **bezrobociu rejestrowanym** opracowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (formularze MRPiPS) sporządzanej przez powiatowe urzędy pracy.

Dane na temat **popytu na pracę** pochodzą z badania GUS na formularzu Z-05 (Badanie popytu na pracę). Badanie prowadzone jest metodą reprezentacyjną z częstotliwością kwartalną i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie zatrudnionych 1 lub więcej osób.

Źródłem danych o wysokości **wynagrodzeń za październik 2016 r.** są informacje pochodzące z reprezentacyjnego badania GUS na formularzu Z-12 (Sprawozdanie o strukturze wynagrodzeń według zawodów). Badanie realizowane jest co dwa lata w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Dane dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych, które przepracowały cały miesiąc październik 2016 roku. Badaniem nie objęto uczniów, osób wykonujących pracę nakładczą (chałupniczą), słuchaczy szkół odbywających praktykę wakacyjną lub dyplomową, uczestników grup roboczych zorganizowanych przez inne jednostki i delegowanych do pracy w jednostce sprawozdawczej, np. żołnierzy, uczestników hufców pracy, osób skazanych; a ponadto osób korzystających z urlopów macierzyńskich, wychowawczych oraz osób skierowanych do szkół stacjonarnych, na studia doktoranckie, itp., zatrudnionych przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych oraz osób przebywających na zwolnieniach lekarskich.

Dane o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) odnoszą się do świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którym dysponuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Dane o świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych odnoszą się do świadczeń finansowanych z Funduszu Emerytalno-Rentowego, którym dysponuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu funduszy.

Informacje na temat **warunków pracy** pochodzą z badania GUS na formularzu Z-10 (Sprawozdanie o warunkach pracy). Sprawozdawczość obejmuje podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność gospodarczą według jednostek lokalnych, o liczbie pracujących 10 osób i więcej. Badaniu nie podlegają indywidualne gospodarstwa rolne, fundacje, stowarzyszenia, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje społeczne, organizacje pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, kościoł katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe, przedstawicielstwa zagraniczne. Dane dotyczą osób narażonych na działanie czynników szkodliwych i niebezpiecznych dla zdrowia związanych:

- ze środowiskiem pracy: substancje chemiczne, pyły przemysłowe, hałas, wibracja, mikroklimat gorący i zimny, promieniowanie jonizujące, laserowe, nadfioletowe, podczerwone, pola elektromagnetyczne, inne,
- z uciążliwością pracy: nadmierne obciążenie fizyczne, niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy, z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi.

Dane o **wypadkach przy pracy**, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy (formularz Z-KW); dotyczą wypadków, które zostały zgłoszone w danym roku sprawozdawczym. Informacje obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy, niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy (z powodu np. hospitalizacji poszkodowanego, czy odmowy przyjęcia zwolnienia lekarskiego). Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Wypadki przy pracy w **gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie** rejestrowane są przez oddziały Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i dotyczą tylko tych wypadków, w wyniku których poszkodowani otrzymali w danym roku jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Dane według **zawodów** opracowano przy wykorzystaniu Klasyfikacji Zawodów i Specjalności (KZiS), opracowanej na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji ISCO-08. Aktualna KZiS została wprowadzona rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2014 r., poz. 1145 z późn. zm.). Klasyfikacja dostępna jest na stronie internetowej GUS <http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/>.

Dane prezentowane są:

- 1) w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007), opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – *Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2*, wprowadzonej z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885, z późn. zm.);

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ”.

- 2) według sektorów własności:

- a) **sektor publiczny** – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego;

- b) **sektor prywatny** – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu. „Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

- 3) według sektorów ekonomicznych:

- a) „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” – sekcja A;

- b) „Przemysł” i „Budownictwo” – sektor obejmujący sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ”, „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ” oraz „Budownictwo” – tj. sekcje: B, C, D, E oraz F;

- c) „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Zakwaterowanie i gastronomia^Δ” oraz „Informacja i komunikacja” – sekcje: G, H, I oraz J;

- d) „Pozostałe usługi” – sektor obejmujący sekcje: „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, „Obsługa rynku nieruchomości^Δ”, „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Administrowanie i działalność wspierająca^Δ”, „Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” oraz „Pozostała działalność usługowa” – sekcje: K, L, M, N, O, P, Q, R oraz S.

Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

Dane prezentowane dla województwa, podregionów, powiatów i gmin odpowiadają poziomowi 2, 3, 4 i 5 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie *Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)* obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. NTS, obowiązująca od 1 stycznia 2008 r., została wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573, z późn. zm.). Dane opracowano zgodnie z każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej.

Określenie **miasta** oznacza miejscowości, które posiadają prawa miejskie, łącznie z miastami, które wchodzą w skład gminy (w gminach miejsko-wiejskich). Określenie **wieś** oznacza pozostały obszar kraju.

Informacje, które pochodzą ze źródeł spoza Głównego Urzędu Statystycznego, opatrzone odpowiednimi notkami.

Objaśnienia podstawowych pojęć

Pracujący i zatrudnieni

Dane o **pracujących w gospodarce narodowej** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zaliczono:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego;
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
  - właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin),
  - właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
  - inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Dane nie obejmują pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Dane dotyczące **pracujących według stanu w dniu 31 XII** podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób **w głównym miejscu pracy**.

Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub w przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

Dane dotyczące **przeciętnego zatrudnienia** ujmują wyłącznie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy. Informacje dotyczą pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Do osób wykonujących **pracę nakładczą** zalicza się osoby, z którymi zawarto umowę o wykonywanie określonych czynności na rzecz jednostki zlecającej wykonanie pracy poza jej terenem.

Do **agentów** zaliczono osoby, z którymi zawarto umowę agencyjną, umowę na warunkach zlecenia o prowadzenie placówek, których przedmiot działalności został określony w umowie. Do agentów nie zalicza się osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowanych w systemie REGON, z którymi przedsiębiorstwo zawiera umowę na wykonanie określonych usług.

W liczbie pracujących ujęto zarówno obywateli polskich pracujących za granicą, jak i cudzoziemców pracujących w Polsce. Za **osoby zatrudnione za granicą**, zaliczone do pracujących, przyjęto osoby wykonujące prace poza granicami kraju na rzecz krajowych jednostek, w których zostały zatrudnione, np. jako pracownicy polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, a także osoby skierowane za granicę w celach szkoleniowych i badawczych.

Cudzoziemcy zaliczeni do pracujących w Polsce to osoby, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity: Dz. U. 2016 poz. 645, z późn. zm.) zostały zatrudnione przez zakłady pracy lub osoby fizyczne.

Dane o liczbie pracujących prezentowane są według **faktycznego (stałego) miejsca pracy pracownika i prowadzonej działalności** oraz według **siedziby jednostek** prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (przedsiębiorstw) oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i prowadzonego rodzaju działalności zgodnie z nadanym im numerem identyfikacyjnym REGON.

Niepełnosprawni to osoby, w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 2046, z późn. zm.).

Informacje o osobach wykonujących pracę **w porze nocnej** dotyczą osób, dla których praca nocna wynika z obowiązującego w zakładzie pracy rozkładu czasu pracy, a więc nie jest świadczona incydentalnie.

Informacje o **ruchu zatrudnionych** dotyczą pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo). Dane te dotyczą liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w badanym okresie.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

Bezrobotni zarejestrowani

Zgodnie z definicją osoby bezrobotnej – zawartą w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. 2016 poz. 645, z późn. zm.) – **osobą bezrobotną** jest osoba niezatrudniona i niewykonywająca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (albo, jeżeli jest osobą niepełnosprawną – zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieucząca się w szkole (z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub w szkole wyższej, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauuczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,

- nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wnioski o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, lub nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego,
- nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników.

Długotrwale bezrobotni to osoby bezrobotne pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Za **bezrobotnego absolwenta** uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne.

Osoby poprzednio pracujące to osoby, które kiedykolwiek wykonywały pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą oraz inną pracę zarobkową, a także prowadziły pozarolniczą działalność.

Napływ bezrobotnych – liczba osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w ciągu miesiąca, kwartału lub roku.

Odptyw bezrobotnych – liczba osób, które w ciągu roku zostały wykreślone z ewidencji urzędów pracy z różnych przyczyn, m.in. w związku z podjęciem pracy stałej, sezonowej, interwencyjnej lub robót publicznych, w wyniku niepotwierdzenia gotowości do pracy, podjęcia nauki, nabycia praw emerytalnych.

Aktywne formy pomocy bezrobotnym są to działania zmierzające do ograniczenia wielkości bezrobocia na danym terenie. Wśród nich wyróżnia się w szczególności:

- szkolenia – pozaszkolne zajęcia edukacyjne mające na celu uzyskanie lub uzupełnienie umiejętności i kwalifikacji zawodowych oraz ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia;
- staż u pracodawcy – nabywanie umiejętności praktycznych potrzebnych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą;

- prace interwencyjne – zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Prace te są częściowo finansowane przez urzędy pracy;
- roboty publiczne – zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków.

Oferta pracy (wolne miejsce pracy lub miejsce aktywizacji zawodowej) jest to zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika.

Osoba poszukująca pracy jest to osoba poszukująca zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy.

Popyt na pracę

Popyt na pracę jest to liczba miejsc pracy, które oferuje gospodarka w określonych warunkach społeczno-ekonomicznych.

Przez popyt na pracę rozumie się:

- zagospodarowane miejsca pracy, określane aktualną liczbą pracujących,
- wolne miejsca pracy.

Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych, bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie 3 warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym nie były faktycznie obsadzone,
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy,
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

Odsetek niewykorzystania wolnych miejsc pracy jest to stosunek wolnych miejsc pracy do sumy zagospodarowanych i niezagospodarowanych miejsc pracy.

Czas pracy

Czas pracy jest to czas, w którym pracownik pozostaje w dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy, w miejscu zatrudnienia lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy. Czas pracy obejmuje także okresy przerw, w których pracownik pozostawał w dyspozycji zakładu pracy (np. przerwy regulaminowe na spożycie posiłku lub regeneracyjne, przestoje itp.), a także okresy przerw, w których pracownik był w dyspozycji zakładu pracy, jeśli przerwy te nastąpiły z mocy prawa lub za zgodą zakładu pracy (np. choroba pracownika, opieka nad chorym członkiem rodziny, wykonywanie obowiązków społecznych, załatwianie ważnych spraw rodzinnych), a także nieobecności nieusprawiedliwione.

Nominalny czas pracy to czas, który powinien być przepracowany w danym okresie rozliczeniowym w normalnym czasie pracy zgodnie z normami czasu pracy (dobową i średniotygodniową) obowiązującymi danego pracownika na podstawie przepisów prawa (zwłaszcza przepisów kodeksu pracy, ale także zgodnie z przepisami innych ustaw lub układów zbiorowych pracy). Nominalny czas pracy to kalendarzowy czas pracy pomniejszony o czas przypadający na dni ustawowo wolne od pracy (dni świąteczne i wolne soboty).

Czas przepracowany w godzinach normalnych obejmuje czas przepracowany w dniu roboczym, w wymiarze czasu pracy obowiązującym daną grupę pracowników. Do normalnego czasu pracy zalicza się również godziny przepracowane przy wykonywaniu prac zastępczych, w przypadku wystąpienia przestoju na stanowisku pracy.

Praca w godzinach nadliczbowych to praca wykonywana ponad obowiązujące pracownika normy czasu pracy, a także praca wykonywana ponad przedłużony dobowy wymiar czasu pracy, wynikający z obowiązującego pracownika systemu i rozkładu czasu pracy, za które pracownik nie otrzymuje dnia wolnego od pracy, natomiast otrzymuje dodatkowe wynagrodzenie. Praca wykonywana w dni wyznaczone jako dodatkowe wolne od pracy jest pracą w godzinach nadliczbowych, chyba, że w zamian udzielono dnia wolnego w innym terminie.

Czas nieprzepracowany obejmuje taką część nominalnego czasu pracy, w ciągu którego pracownik był nieobecny w pracy lub nie przystąpił do niej, bez względu na powód.

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze lub ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu świadczonej pracy niezależnie od źródeł finansowania. Dane o wynagrodzeniach prezentowane są w ujęciu brutto, tzn. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

Składnikami wynagrodzeń są:

- wynagrodzenia osobowe,
- wynagrodzenia bezosobowe,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria,
- wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne.

Wynagrodzenia osobowe obejmują m.in. wynagrodzenia zasadnicze, dodatki (np. za staż pracy, za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, za pełnienie funkcji kierowniczych), premie i nagrody, dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy, wypłacane ze środków pracodawców (przestoje płatne, urlopy, choroby), świadczenia deputatowe i odszkodowawcze. Wynagrodzenia osobowe dotyczą osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą, uczniów oraz osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku do podziału i nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenie roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacane niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę (np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych).

Przeciętne wynagrodzenie w przeliczeniu na 1 godzinę przepracowaną obliczono jako iloraz sumy wynagrodzeń oraz liczby godzin przepracowanych w danym okresie.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia realne brutto obliczono jako iloraz wskaźnika wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nominalnego brutto oraz wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych.

W wynagrodzeniach miesięcznych nie uwzględniono takich wypłat, jak: nagrody jubileuszowe, gratyfikacje, odprawy wypłacone przy przejściu na emeryturę, jednorazowe wynagrodzenia (wyrównawcze) wypłacone w związku ze zgłoszeniem i przyjęciem projektu wynalazczego powodującego zmianę norm pracy, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop.

Informacje dotyczące wysokości miesięcznych **wynagrodzeń ogółem brutto za październik 2016 r.** obejmują:

- wynagrodzenia osobowe za X 2016 r. (w tym m.in. wynagrodzenie zasadnicze, za pracę w godzinach nadliczbowych, dodatki funkcyjne czy za staż pracy, wynagrodzenia wypłacone za okresy dłuższe niż miesiąc w wysokości przypadającej na 1 miesiąc – np. 1/3 część premii za IV kwartał, 1/6 – premii za II półrocze),
- 1/12 część za 2016 r.: honorariów wypłaconych pracownikom własnym na podstawie umowy o pracę, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej,
- kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe opłaconych od wynagrodzeń przez ubezpieczonego.

Dane o **świadczeniach emerytalno-rentowych** nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych, emerytur i rent wypłacanych przez: Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Sprawiedliwości.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto została obliczona jako stosunek kwoty świadczeń wypłaconych w danym okresie (tj. emerytur, rent z tytułu niezdolności do pracy, rent rodzinnych) przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców w tym okresie.

Warunki pracy

Warunki pracy jest to zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Na środowisko pracy składają się: czynniki fizyczne (np. oświetlenie, hałas, mikroklimat), chemiczne (np. substancje toksyczne) oraz biologiczne (np. bakterie), występujące na obszarze miejsca pracy (np. w hali fabrycznej, na stanowisku pracy), jak i na obszarze otaczającym zakład pracy.

Pracownicy zatrudnieni w warunkach zagrożenia zostali ujęci tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego (związanego ze środowiskiem pracy, z uciążliwością pracy lub z maszynami szczególnie niebezpiecznymi), tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy.

Osobozagrożenia jest to suma działających na pracownika szkodliwych czynników. Jeżeli na każdego pracownika działa tylko jeden czynnik szkodliwy, wtedy suma osobozagrożeń jest równa liczbie osób narażonych na czynniki szkodliwe.

Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych są to wypłaty należne pracownikom, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, a także członkom rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby.

Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

Za **stanowisko pracy** uważa się miejsce, w którym pracownik wykonuje czynności zawodowe stale lub okresowo.

Za **chorobę zawodową** uważa się chorobę, wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych „narażeniem zawodowym” (Kodeks pracy, art. 235¹). Choroby zawodowe podaje się zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 poz. 1367).

Wypadki przy pracy

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby, poszkodowanej zarówno w wypadku indywidualnym, jak i zbiorowym.

Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie, wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć osoby poszkodowanej, które nastąpiło w związku z pracą:

- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia,
- w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na **równi z wypadkiem przy pracy**, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- w czasie podróży służbowej,
- podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony,
- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- uprawiania sportu przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- pełnienia mandatu posta (w kraju lub w Parlamencie Europejskim) lub senatora, pobierającego uposażenie;
- odbywania szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
- wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- odbywania zastępczych form służby wojskowej; nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

Wypadki przy pracy klasyfikuje się m. in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z ogólną organizacją pracy w zakładzie lub organizacją stanowiska pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego zdarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z czym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków.

Szacunkowe **straty materialne** obejmują sumę wartości uszkodzonych maszyn, urządzeń, narzędzi, surowców, wyrobów gotowych, budynków wraz z ich wyposażeniem, które zaistniały w związku z wypadkiem przy pracy.

Informacje o **dniach niezdolności do pracy** obejmują łączną kalendarzową liczbę dni niezdolności do pracy spowodowaną wypadkami przy pracy, ustaloną na podstawie zaświadczeń lekarskich.

Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących.

Wskaźnik wypadków śmiertelnych jest to liczba osób, które wskutek wypadku przy pracy poniosły śmierć – przypadających na 10 tys. pracujących.

Do obliczenia wskaźników wypadkowości przyjęto przeciętną liczbę pracujących w roku badanym obliczoną jako średnią arytmetyczną 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych.

Do 2016 r. wypadki klasyfikowano jako śmiertelne, ciężkie i lekkie. Od 2017 r. pojęcie „lekkie wypadki” zastąpiono pojęciem „inne wypadki”.

Pozostałe uwagi

1. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
2. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.
3. Ze względu na ekonomiczne grupy wieku wyszczególniono ludność:
  - w wieku przedprodukcyjnym – mężczyźni i kobiety w wieku 0–17 lat,
  - w wieku produkcyjnym – mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat,
  - w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.
4. Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 VI.
5. Niektóre informacje za ostatni rok podano na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.
6. Wykorzystano literowe oznaczenia sekcji PKD.

Litera	Nazwa sekcji
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa

7. W opracowaniu zastosowano skróty nazw niektórych sekcji PKD; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podano poniżej:

Skrót	Pełna nazwa
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

8. Schemat podziału administracyjnego województwa małopolskiego według powiatów.

9. W legendach map cyfry w nawiasach oznaczają liczbę powiatów w danym przedziale.

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych Czytelnik znajdzie w Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej, a bardziej szczegółowe uwagi – dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki – w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”

Methodological notes

Source and scope of data

Data presented in the publication, unless otherwise indicated, concern the entire national economy.

Data on **employment and employees**, on **working time** as well as on **wages and salaries** were compiled on the basis of annual full survey conducted by the Central Statistical Office (GUS) on **Z-06** form (Report on employment, wages and salaries and work time). The report covers economic entities selected in accordance with the Public Statistics Research Program, employing more than 9 persons as well as budgetary entities regardless the number of employed persons, excluding private farms in agriculture, excluding clergy, excluding entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

Information on **registered unemployment** were compiled on the basis of reports of the Ministry of Family, Labour and Social Policy (MRPiPS forms) prepared by powiats labour offices.

Data on the **demand for labour** come from the GUS survey on the Z-05 form (Survey of demand for labour). The survey is conducted by survey sampling on a quarterly basis and includes entities of the national economy with the number of employed 1 or more persons.

The source of data on the amount of **wages and salaries for October 2016** is information from the representative GUS survey on the Z-12 form (Report on the structure of wages and salaries by profession). The research is carried out every two years in entities employing more than 9 persons. Data refer to full-time and part-time employees who have worked for the entire month of October 2016. The survey did not include pupils, outworkers, students attending summer or graduation training, participants of working groups organized by other units and delegated to work in a reporting unit, e.g. soldiers, participants of labour camps, convicts; in addition, people taking maternity and parental leave, as well as persons being admitted to stationary schools, for doctoral studies, etc., employed in interventions and public works as well as persons on sick leave.

Data regarding **retirement and other pension benefits** (excluding farmers) refer to benefits financed from the Social Insurance Fund, which the Social Insurance Institution has at its disposal. Data on retirement and other pension benefits for farmers refer to benefits financed from the Pension Fund, which the Agricultural Social Insurance Fund has at its disposal, and also from the Social Insurance Fund, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those systems simultaneously.

Information on **work conditions** comes from the GUS survey on the Z-10 form (Report on Work Conditions). Reporting includes entities of the national economy conducting economic activity according to local units, employing 10 people and more. The research does not cover private farms in agriculture, foundations, associations, political parties, trade unions, social organizations, employers' organizations, economic and professional self-government, Catholic church, other churches and religious associations, foreign representations. Data concern people exposed to harmful and dangerous factors related to health:

- with work environment: chemical substances, industrial dusts, noise, vibration, hot or cold micro-climate, ionizing, laser, ultra-violet, infra-red radiation, electro-magnetic fields, others,
- with strenuous work conditions: excessive physical exertion, insufficient lighting of workplace, with mechanical factors related to particularly dangerous machinery.

Data on **accidents at work**, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical card of accidents at work (Z-KW form); concern accidents that have been reported in a given reporting year. Information covers all accidents at work, as well as accidents considered equivalent to accidents at work, regardless whether incapacity for work was reported (due to hospitalisation of an injured person, or rejection of a sick leave, etc.). Information on accidents at work in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Accidents at work **on private farms in agriculture** are registered by branches of the Agricultural Social Insurance Fund and concern only these accidents, as a result of which the injured persons received in a given year one-time compensations due to permanent or long-term damage to health.

Data by **occupations** was developed using the Occupations and Specialization Classification (KZiS), developed on the basis of the ISCO-08 International Standard Classification of Occupations. The current KZiS was introduced by the regulation of the Minister of Labour and Social Policy of 7 August 2014 on the occupations and specialization classification for the needs of the labour market and the scope of its application (Journal of Laws 2014, item 1145 with later amendments). The classification is available on the CSO website <http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/>.

Data are presented:

- 1) according to the Polish Classification of Activities (PKD 2007), compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2, was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885, with later amendments).

The item **“Industry”** was introduced as an additional grouping, including sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

- 2) according to ownership sectors:

- a) **public sector** – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), the ownership of local self-government entities as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entities,
- b) **private sector** – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity. “Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

- 3) according to economic sectors:

- a) “Agriculture, forestry and fishing” – section A;
- b) “Industry” and “Construction” – a sector covering sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply”, “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities” as well as “Construction” – i.e. sections: B, C, D, E and F;
- c) “Trade; repair of motor vehicles”, „Transportation and storage”, “Accommodation and catering” as well as “Information and communication” – sections: G, H, I and J;
- d) “Other services” – a sector covering sections: “Financial and insurance activities”, “Real estate activities”, “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation” and “Other service activities” – sections: K, L, M, N, O, P, Q, R and S.

The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own-account in order to earn a profit.

Data presented for voivodship, subregions, powiats and gminas correspond to levels 2, 3, 4 and 5 of the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS), compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in countries of the European Union. NTS in force since 1 I 2008 was introduced by a decree of the Council of Ministers, dated 14 XI 2007 (Journal of Laws No. 214, item 1573 with later amendments). Data are compiled in accordance with the respective organisational status of units of the national economy.

The term **urban areas** means municipalities that have city rights, including cities that are part of a gmina (in urban-rural gminas). The term **rural areas** means the remaining area of the country.

Information originating from sources other than the Central Statistical Office is indicated in the appropriate note.

Main definitions

Employment and employees

Data regarding **employment in national economy** concern persons performing work providing earnings or income. Employment include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election) or service relation;
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
  - owners, co-owners and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers),
  - owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
  - other self-employed persons, e.g., persons practising learned professions;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

Data do not include employment in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

Data concerning **employment as of 31 XII** are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main job**.

Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker.

Part-time paid employees are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

Data concerning **the average paid employment** include exclusively employees hired on the basis of an employment contract. Information concerns full- and part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

Outworkers are persons who are bound by a contract defining the scope of activity to be performed for the entity providing the work and which is performed outside its facilities.

Agents are persons who are bound by agency agreements or by order agreements for managing entities, the scope of activity of which is described in the agreement. Among agents are not included natural persons conducting their own economic activity registered in the REGON system, with whom the company concludes a contract for performing specific services.

Data on employment include both: Polish citizens employed abroad and foreigners employed in Poland. **Persons working abroad** and counted among the employed are persons working abroad for the Polish enterprises which employed them, e.g. diplomats as well as people sent abroad in order of training and research work.

Foreigners counted as employed in Poland comprise persons who in accordance with the Law on Promoting Employment and Labour Market Institutions in force since 20 IV 2004 (unified text: Journal of Laws 2016 item 645, with later amendments) were employed by the establishments or natural persons.

Data on the number of employees are presented according to **the actual (permanent) workplace of the employee and activity conducted** and according to **the headquarters of legal and organizational units** without legal personality (enterprises) and natural persons conducting economic activity and type of activity in accordance with the REGON identification number assigned to them.

Disabled persons are persons in relation to whom a disability has been certified on the basis of the Law on vocational and social rehabilitation and employment of the disabled in force since 27 VIII 1997 (unified text: Journal of Laws 2016 item 2046, with later amendments).

Data concerning persons working **shift hours** comprise persons for whom night work derives from the obligatory work time of the establishments, thus it is not incidental.

Information regarding **labour turnover** concerns full-time paid employees (including seasonal and temporary employees). These data concern the number of hires and the number of terminations and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within period surveyed.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31 XII from the year preceding the surveyed year.

Registered unemployed persons

In compliance with the definition of unemployed person – included in the Law dated 20 IV 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions (unified text Journal of Laws 2016 item 645, with later amendments), – an **unemployed person** is understood as a person not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of work time), not attending a school (with the exception of schools for adults or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, appropriate for his/her permanent stay, if he/she fulfilled among others, the following conditions:

- is aged 18 or more and has not reached the retirement age,
- did not acquire the right to retirement pay or pension resulting from inability to work, pension due to training, social-welfare pension or dependant's pension exceeding half of the minimum wage, or after termination of employment or other paid work or a person, who after completing employment, other gainful work, or after ceasing to carry out non-agricultural economic activity did not collect teachers' compensation benefit, do not receive a pre-retirement benefit or allowance, rehabilitation allowance, sick benefit, maternity benefit or benefit equal to maternity benefit,

- is not owner or holder (sole or dependant) of agricultural real estate with an area of arable land exceeding 2 convertible ha; is not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of an agricultural household with an area of arable land exceeding 2 convertible ha,
- does not receive income subject to income tax from special sections of agricultural production, unless the income from special sections of agricultural production, calculated to establish the income tax on natural persons, does not exceed the average income from work in private farms in agriculture from 2 convertible ha, established by The President of the Central Statistical Office based on agricultural tax regulations, or is not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of such farm,
- the person has not submitted an application for entry to the economic activity register or after its submission the person submitted to the economic activity register an application for suspension of the economic activity and the period of suspension has not yet expired; or the period to commence economic activity defined in the application for entry to the economic activity register has not yet lapsed,
- is not temporarily under arrest or serving a prison sentence, except for a sentence of imprisonment served outside a penitentiary establishment under a system of electronic monitoring,
- do not receive monthly income exceeding half of the minimum wage, excluding income generated from interests or other monetary means gathered on bank accounts,
- do not receive, on the basis of the regulation concerning social welfare, a permanent social benefit,
- do not receive, on the basis of regulations concerning family allowances, a nursing allowance or allowance supplementary to family benefit due to single parenthood and loss of the rights to unemployment benefit because of the expiry of its legal duration,
- do not receive a training allowance after termination of employment,
- is not a subject, under separate regulations, to the social insurance obligation, with the exception of social insurance of farmers.

The long-term unemployed are persons who stayed in the registers of the powiat labour office for the overall period exceeding 12 months in the last two years, excluding the periods of traineeship and occupational preparation training of adults in the workplace.

An **unemployed school-leaver** is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons acquired qualifications to work in a given occupation.

Persons previously in employment include persons who have performed any work on the basis of a labour contract, posting appointment, contract for outwork or any other earning generating work, or conducted their own economic activity outside agriculture.

Inflow into unemployment means the number of persons who were registered in powiat labour offices during a month, quarter and year.

Outflow from unemployment means the number of persons who within a year were withdrawn from labour office registers due to different reasons, i.e., because of taking a permanent or seasonal job, intervention or public work, lack of confirmation of their availability for work, entering education, acquirement of the retirement pay or pension rights etc.

Labour market programmes comprise activities directed at reduction of the size of unemployment in a given area. There can be distinguished among others:

- training means non-school educational activities targeted at obtaining or improving vocational skills and qualifications, as well as general ones necessary for performing a job, including job-searching skills;
- traineeship with the employer means acquisition of practical skills necessary for performing work by means of performing tasks at work place without concluding an employment relationship with an employer;

- intervention work means employment of an unemployed person by an employer as the result of a contract signed with the starost (the President of the powiat authorities), which is targeted at supporting unemployed persons. These works are partly financed by labour offices;
- public work means employment of the unemployed person for a period not exceeding 12 months while carrying out works organized by gminas, non-governmental organizations statutorily dealing with the issues of environmental protection, culture, education, physical culture and tourism, health care, unemployment and social assistance, as well as water companies and their associations, if these works are financed or co-financed by local territorial government, state budget, earmarked funds, non-governmental organizations, water companies and their associations.

Job offer (vacant place of employment and place of occupational activation) means declaring by the employer to the powiat labour office at least one vacant place of employment or other paid work in a particular occupation or speciality in order to find an appropriate employee.

Jobseeker is a person looking for an employment, other work activity or other form of help defined in the Law on Promoting Employment and Labour Market Institutions, registered at powiat labour office.

Demand for labour

Demand for labour is the number of vacancies offered by economy in specific social and economic conditions. Demand for labour is understood as:

- occupied jobs, determined by the actual number of the employed,
- vacancies.

Vacancies are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day,
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job,
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

Newly created jobs are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Job vacancy rate is the ratio of vacancies to occupied and unoccupied jobs.

Work time

Work time is the time when the employee is available for the employing establishment or any other place designed for work. Work time includes also break time when the employee was not available for the employing establishment, if this break time was accepted by the establishment or occurred according to the law (for example, a sick leave, a care after the sick member of the family, fulfilling social duties, important family matters, holidays, unpaid leaves), as well as unjustified absence.

Statutory work time is the time which should be worked over in a given settlement period in a normal work time in accordance with work time standards (daily and weekly) applicable to employee based on the law (especially the provisions of the Labour Code, but also in accordance with the provisions of other acts or collective labour agreements). Nominal work time is the calendar work time reduced by the time falling on public holidays (public holidays and free Saturdays).

Time worked in standard hours includes the time worked on a working day, in the work time binding for a given employee group. The standard work time also includes hours worked while performing replacement work in the event of a standstill at the workplace.

Work in overtime is the time worked over existing employee working standards, as well as work carried out over extended daily work time resulting from the current system and decomposition of employee working hours for which the employee does not get a day off from work but receives additional remuneration. Work performed during additional days off is work in overtime, if the employee was not given an extra day off at another time in lieu of the time worked.

Time not worked is a portion of statutory work-time during which an employee is absent from work or has not yet begun work, regardless of the reason.

Wages and salaries as well as social benefits

Wages and salaries include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed regardless of the sources of funds. Data regarding wages and salaries are given in gross terms, i.e., including deductions for personal income taxes and also employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee.

Components of wages and salaries are:

- personal wages and salaries,
- impersonal wages and salaries,
- payments from profit and balance surplus,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees,
- agency commission wages and salaries.

Personal wages and salaries include among others: basic wages and salaries, bonuses (e.g., for seniority, for work in unhealthy conditions, for serving in management positions), premiums and prizes, bonuses for working overtime, wages and salaries for time off, paid from an employer's funds (paid lay-offs, holidays, illness), and allowances and claim benefits. Personal wages and salaries concern employees hired on the basis of an employment contract, persons engaged in outwork as well as apprentices who concluded a labour contract with an employer for the purpose of job occupational training.

The average monthly wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract (e.g., to journalists, film producers, radio and television programme producers).

The average wages and salaries per 1 hour worked were calculated as the ratio of the sum of wages and salaries and the number of hours worked in a given period.

Average monthly gross real wages and salaries are calculated as the ratio of the index of the average monthly nominal gross wages and salaries and the price index of consumer goods and services.

Monthly gross wages and salaries did not include payments such as: jubilee prizes, gratifications, retirement severance-payments, one-time payments (compensatory) paid due to proposition and acceptance of inventive project causing a change in labour standards, equivalents for unused leave.

Information concerning **gross monthly wages and salaries for October 2016** includes:

- personal earnings for October 2016 (of which, i.a.: basic remuneration, payment for overtime work, duty or work seniority allowances, earnings for periods longer than one month recalculated per a month, i.e. 1/3rd part of a quarterly bonus for the fourth quarter, 1/6th – of the bonus for the second half of 2016),
- 1/12th part for 2016 of: fees paid to employees on the basis of employment contracts, additional annual wages and salaries for public sector employees, payments due to participation in the profit or budgetary surplus,
- obligatory social security contributions (retirement, pension and sickness) paid by employees.

Data on **retirement and other pension benefits** do not include payments of retirement and other pensions realized under international agreements, retirement and other pensions paid by: the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration as well as the Ministry of Justice.

Average monthly gross retirement pay and pension was calculated as ratio of paid out benefits (i.e., retirement pay, worker disability pensions, family pensions) during a given period to the number of beneficiaries of such payments in the given period.

Work conditions

Work conditions include a group of factors appearing in the work environment deriving from the process of work and factors connected with performing work. Work environment consists of: physical factors (e.g. lighting, noise, microclimate), chemical (e.g. toxic substances) and biological (e.g. bacteria), occurring within the space of the work place (e.g. factory room, work position) as well as within the space surrounding establishment.

Employees working in hazardous conditions were listed only once by predominant factor (related to work environment, strenuous work conditions or particularly dangerous machines), i.e., the factor having the most hazardous effect at a given work post.

Threats per capita (threats-cum-persons) consists of the total amount of all hazardous factors influencing a worker. If there is only one hazardous factor per each employee, the total of threats per capita amounts to the total number of the persons working in hazardous conditions.

Compensations for injuries and occupational diseases are payments due to employees who lost their health as a result of occupational accident or occupational disease or to family members of employees who died because of such accident or disease.

Evaluation of occupational risk is a complex estimation of possibility combination of bodily injury occurrence or health status worsening as well as seriousness of these events, in threatening situation. It is done in order to choose appropriate means for ensuring safety.

Work station is considered as a place where an employee performs occupational activities on permanent or temporary basis.

An **occupational disease** is a disease listed in occupational disease register if, as a result of evaluation of work condition, it can be confirmed indisputably or with high probability that it has been caused by the health hazard occurring in the work environment or in connection with the manner of performing work, referred as “occupational exposure” (the Labour Code, article 235¹). Occupational diseases are given according to the decree of the Council of ministers, dated 30 VI 2009 regarding occupational diseases (unified text Journal of Laws 2013, item 1367).

Accidents at work

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

Accident at work is understood as a sudden event, caused by external reason which leads to injury or death, which happened in connection with work:

- during or in connection with performance of ordinary activities for the employers, even without instructions,
- when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the duty, which is a result of work relations.

Every accident is treated equally to an accident at work, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance by virtue of accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident:

- during a business trip,
- during a training within the scope of common self-defence,
- at performing tasks ordered by trade union organizations functioning at the employer.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance during:

- practising sports during competitions and trainings by a person receiving sport scholarship;
- performance of paid work in the time of serving imprisonment sentences or temporary detentions;
- carrying out a mandate (in the country or in the European Parliament) by members of parliament or senate, who receive salaries;
- stay at a training or internship connected with a scholarship received by school-leavers;
- performance of work by members of agricultural producers` cooperatives, agricultural farmers` cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- performance or cooperation at performance of work on the basis of agency agreements, order or services agreements;
- performance of ordinary activities connected with conducting non-agricultural economic activities or cooperation at conducting them;
- performance of religious activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- serving supplementary forms of military service; education at the National School of Public Administration by students, who receive scholarships.

A fatal accident at work is an accident during which the person injured dies at the site of the accident or within a period of 6 months from the date of the accident.

A serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e., loss of sight, hearing, speech, fertility, or which results in other bodily harm or in health-related problems, disrupting primary bodily functions, as well as which results in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant inability to work in the profession or in a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

Accidents at work are classified, i.a., according to **contact-mode of injury** which cause them (describing the type of contact of the person injured with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all short-comings and irregularities connected with material factors, organization of work in a workplace or in a workstation, incorrect employee action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents.

Estimated **material losses** comprise the total value of damaged machines, equipment, tools, raw materials, finished products, buildings together with the furnishing, which occurred in respect of the accident at work.

Information on **days of inability to work** includes the total number of calendar days of inability to work caused by accidents at work, assumed on the basis of the number of sick leaves.

Incidence rate is the number of persons injured per 1000 persons employed.

Fatal accidents rate is the number of persons who, as a result of accident at work, died – per 10 thous. persons employed.

To calculate incidence rates, the average number of working persons in a surveyed year was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 December, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

Until 2016 accidents were classified as fatal, serious and light. Since 2017 the term “light accidents” has been replaced by the term “other accidents”.

Other notes

1. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
2. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.
3. Because of the economic age groups, the population was specified as:
  - pre-working age population – males and females aged 0–17,
  - working age population – males aged 18–64, females aged 18–59,
  - post-working age – males aged 65 and more and females aged 60 and more.
4. When computing per capita data (100 population, etc.) as of the end of the year, the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year – as of 30 VI.
5. Selected information for the last year are presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.
6. NACE sections were marked with letters.

Letter	Section’s name
A	Agriculture, forestry and fishing
B	Mining and quarrying
C	Manufacturing
D	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
E	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F	Construction
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H	Transportation and storage
I	Accommodation and food service activities
J	Information and communication
K	Financial and insurance activities
L	Real estate activities
M	Professional, scientific and technical activities
N	Administrative and support service activities
O	Public administration and defence; compulsory social security
P	Education
Q	Human health and social work activities
R	Arts, entertainment and recreation
S	Other service activities

7. The names of some classification levels of NACE Rev. 2 used in the publication have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

Abbreviation	Full name
Trade; repair of motor vehicles	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Accommodation and catering	Accommodation and food service activities

8. Scheme of the administrative division of Małopolskie voivodship by powiats.

9. In map legends, the numbers in brackets indicate the number of powiats in a given range.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data can be found in the Statistical Yearbook of the Republic of Poland, and more detailed notes – pertaining to particular fields of statistics – in subject matter publications as well as in the series “Methodological Papers and Classifications”.